ELŐTERJESZTÉS

Üllés Nagyközségi Önkormányzat Képviselőtestületének

Előterjesztő:	Nagy Attila Gyula polgármester
Tárgy:	Üllés Nagyközség Környezetvédelmi Programja 2016-2020.
Iktatószám:	U35-10/2016.
Melléklet	Program-tervezet
Felelős:	Dr. Borbás Zsuzsanna jegyző
Véleményezésre megküldve:	-

*Az előterjesztést **nyílt** ülésen kell tárgyalni!*

*A döntéshez **egyszerű szótöbbség** szükséges!*

Törvényességi véleményezésre bemutatva: 2016. december 8.

ÜLLÉS NAGYKÖZSÉG POLGÁRMESTERE
6794 Üllés, Dorozsmai út 40.
62/282-122
62/582-050, : polgarmester@ulles.hu

Ügyiratszám: 435-10/2016.

Tárgy: Üllés Nagyközség Környezetvédelmi Programja 2016-2020.
Melléklet: program-tervezet

Üllés Nagyközség Képviselőtestület

Üllés

Tisztelt Képviselőtestület!

Az 1995. évi LIII. törvény a környezet védelmének általános szabályairól 48/B. § 4) szerint: „A területi környezetvédelmi programot szükség szerint, de legalább a Program *(ez a Nemzeti Környezetvédelmi Program)* megújítását, illetve felülvizsgálatát követően – a 48/A. § (2) bekezdésének figyelembevételével – felül kell vizsgálni.

A 48/A. §[98] (1) Az emberi egészség védelme, valamint a természeti erőforrások és értékek megőrzése és fenntartható használata érdekében – e vagy külön jogszabályban foglaltak előírása szerint – a környezettel, annak védelmével, illetve a környezetet veszélyeztető tényezőkkel kapcsolatos általános tervet ***(átfogó környezetvédelmi terv)***, az egyes környezeti elemekkel, azok védelmével, illetve a környezeti elemeket veszélyeztető egyes tényezőkkel kapcsolatos részletes tervet *(tematikus környezetvédelmi terv)* és egyedi környezeti adottsággal, problémával foglalkozó tervet *(egyedi környezetvédelmi terv)* kell készíteni.
48/B. §[99] (1) Átfogó környezetvédelmi terv az e törvényben szabályozott országos [40. §] és területi (regionális [48/C. §], megyei [48/D. §] és **települési [48/E. §]) környezetvédelmi program.**
48/A. § (2): A tervezés során
a) az alacsonyabb területi szintű környezetvédelmi tervet a magasabb területi szintű környezetvédelmi tervekkel,
b) a tematikus és az egyedi környezetvédelmi terveket az adott területi szint átfogó környezetvédelmi tervével össze kell hangolni.

Az 1995. évi LIII. törvény a környezet védelmének általános szabályairól most már nem azt írja elő, hogy hány évenként kell felülvizsgálni, hanem lényeges jogszabályi változáshoz vagy új Nemzeti Környezetvédelmi Program hatályba lépéséhez köti azt.

Az Országgyűlés a **27/2015. (VI. 17.)** számú **OGY-határozattal** elfogadta a 2015–2020 közötti időszakra szóló **Nemzeti Környezetvédelmi Programot (4. Program), ezért a települési környezetvédelmi programot** vagy felül kell vizsgálni, vagy új programot kell készíteni. Mivel a 4. nemzeti környezetvédelmi program tartalmában és felosztásában jelentősen eltér a

korábbiaktól, ezért volt célszerű új települési környezetvédelmi programot készíteni, amelyben szerepel az előző program teljesülésének felülvizsgálata is.

A Képviselőtestület a 2016. február 24-i ülésén határozta el a Környezetvédelmi Program felülvizsgálatát – a jogszabályi rendelkezéseknek megfelelően. A program felülvizsgálatával az ENV-INFO Kft-t (Szeged Adél köz 25.) bízta meg. A felülvizsgálatot, illetve a fenti indok alapján az új program elkészítését -melyben az előző program teljesülésének felülvizsgálata is szerepel - a cég elvégezte, a jogszabály által meghatározott hatóságoktól, szervezetektől a véleményezéseket beszerezte - a vélemények a programban leírtak ellen kifogást nem emeltek.

Fentiek alapján kérem a Tisztelt Képviselőtestületet, hogy az előterjesztést megtárgyalni és az alábbi határozati javaslatot elfogadni szíveskedjen:

...../2016. (XII.13.) önkormányzati határozat
Tárgy: Üllés Nagyközség Környezetvédelmi Programja 2016-2020.

H A T Á R O Z A T-i javaslat

Üllés Nagyközség Képviselőtestülete „Üllés Nagyközség Környezetvédelmi Programja 2016-2020." című dokumentumot áttekintette, az abban foglaltakat – a melléklet szerint - jóváhagyja.

Határidő: -
Felelős: Dr. Borbás Zsuzsanna jegyző

Erről jegyzőkönyvi kivonaton értesül:
1)Nagy Attila Gyula polgármester
2)Dr. Borbás Zsuzsanna jegyző
3) Irattár

Üllés, 2016. december 8.

Tisztelettel:

Nagy Attila Gyula
polgármester

2016.

Üllés Nagyközség Környezetvédelmi Programja 2016-2020.

Készítette:

ENV-INFO Kft.

2016.

Tartalom

1. BEVEZETÉS 0
1 HELYZETÉRTÉKELÉS 2
1.1 Az előző környezetvédelmi programok áttekintése 2
1.2 Fejlesztések bemutatása 9
1.3 Üllés általános bemutatása 12
1.3.1 Üllés földrajzi elhelyezkedése, éghajlata 12
1.3.2 Általános közigazgatási és társadalmi környezet 14
1.3.3 Az épített környezet elemei 16
1.3.3.1 Belterület 16
1.3.3.2 Úthálózat (közúthálózat, vasúthálózat, vízi úthálózat) 19
1.3.3.3 Külterület 21
1.4 A környezet állapotát befolyásoló főbb hajtóerők és terhelések 21
1.5 A környezetállapot változása és hatásai 28
1.6 Üllési trendek 32
1.7 SWOT értékelés 42
1.8 Érték-és problémakataszter 46
2 KÖRNYEZETI JÖVŐKÉP 48
3 CÉLKITŰZÉSEK 50
4 STRATÉGIAI TERÜLETEK 54
4.1 Az életminőség és az emberi egészség környezeti feltételeinek vizsgálata és javítása Üllésen 54
4.1.1 Levegőminőség vizsgálata és javítása 54
4.1.2 Zaj-és rezgésterhelés vizsgálata és csökkentése 57
4.1.3 Ivóvízminőség és egészség 59
4.1.4 Szennyvízelvezetés-és tisztítás, szennyvíziszap kezelés, hasznosítás 62
4.1.5 Környezet és egészség 62
4.1.5.1 Beltéri levegőminőség 63
4.1.5.2 Biológiai allergének 64
4.1.5.3 Klímaváltozás egészségügyi hatásai 64
4.1.5.4 Környezet-egészségügyi információs rendszer 65
4.1.6 Zöldfelületek vizsgálata és védelme 66
4.1.7 Kémiai biztonság 66
4.1.8 Nukleáris biztonság, sugáregészségügy 68
4.2 Természeti értékek és erőforrások állapota, védelme, fenntartható használata ... 69
4.2.1 A biológiai sokféleség megőrzése Üllésen, természet-és tájvédelem 69
4.2.1.1 Ökológiai hálózat 70
4.2.1.2 Országos jelentőségű természetvédelmi területek 73
4.2.1.3 Természeti területek 73
4.2.1.4 Érzékeny természeti terület (ÉTT) 73
4.2.2 Talajok állapota, védelme és fenntartható használata 74
4.2.3 Felszíni és felszín alatti vizek állapota, védelme és fenntartható használata 79
4.2.3.1 Felszíni vizek állapota, védelme és fenntartható használata 79
4.2.3.2 Felszín alatti vizek állapota, védelme, és fenntartható használata 84
4.2.4 Környezeti kármegelőzés és kárelhárítás 86
4.2.5 Környezeti kármentesítés 89

4.3 Az erőforrás- takarékosság-és hatékonyság felmérése, javítása, a gazdaság zöldítése 89
4.3.1 Erőforrás-takarékosság és hatékonyság felmérése, javítása 89
4.3.2 A fogyasztás környezeti hatásainak felmérése, csökkentése 90
4.3.3 Energiatakarékosság-és hatékonyság felmérése, javítása 91
4.3.4 Hulladékgazdálkodás 92
4.3.4.1 Települési szilárd hulladék 92
4.3.4.2 Települési folyékony hulladék 97
4.3.4.3 Egyéb hulladékok 97
4.3.5 Az üvegházhatású gázok kibocsátásának felmérése, csökkentése, felkészülés az éghajlatváltozás hatásaira 97
4.3.6 Az agrárgazdaság felmérése, környezeti aspektusai 98
4.3.7 Az erdőgazdálkodás felmérése, környezeti aspektusai 99
4.3.8 Az ásványkincsekkel való gazdálkodás és környezeti aspektusai 101
4.3.9 Közlekedés és környezet 101
4.3.10 Turizmus-ökoturizmus 102

5 A PROGRAM STRATÉGIAI ESZKÖZEI 103
5.1 A környezettudatos szemlélet és gondolkodásmód erősítése 103
5.2 Társadalmi részvétel, környezeti információ 104
5.3 Területfejlesztés, területrendezés és környezetvédelem 105
5.4 Településfejlesztés,- rendezés és környezetvédelem 106
5.5 Stratégiaalkotás, tervezés 106
5.6 Közreműködés az Európai Unió környezetpolitikájának végrehajtásában 107
5.7 Nemzetközi együttműködés 107
5.8 Jogi szabályozás és jogalkalmazás 108
5.9 Fejlesztéspolitika, beruházások 108
5.10 Kutatás-fejlesztés, ökoinnováció, környezettechnológia 109

6 A PROGRAM FINANSZÍROZÁSI ESZKÖZEI 110
7 A PROGRAM VÉGREHAJTÁSA, NYOMON KÖVETÉSE 118
8 EGYEZTETÉSEK, A PROGRAM ELFOGADÁSA 124
8.1 A program kapcsolódása egyéb településkörnyezeti rendeletekhez 124
8.2 A program képviselőtestület általi véleményezése 125

1. BEVEZETÉS

Magyarország környezetpolitikai céljainak és intézkedéseinek átfogó keretét 1997 óta a Nemzeti Környezetvédelmi Programok (a továbbiakban: NKP) jelentik. A Program kidolgozásáról, céljáról, tartalmáról és megvalósításáról a környezet védelmének általános szabályairól szóló **1995. évi LIII. törvény** rendelkezik. Tekintettel arra, hogy a 96/2009. (XII. 9.) OGY határozattal elfogadott 3. Nemzeti Környezetvédelmi Program 2014-ben lejárt, szükségessé vált a 4. Nemzeti Környezetvédelmi Program kidolgozása.

Az Országgyűlés a **27/2015. (VI. 17.)** számú **OGY-határozat**tal fogadta el a 2015–2020 közötti időszakra szóló **Nemzeti Környezetvédelmi Programot**. Sorrendben a negyedik program összhangban van az Európai Unió 2020-ig tartó Környezetvédelmi Cselekvési Programjával. A Program kidolgozása során fontos szempont volt a 2013. év tavaszán az Országgyűlés által elfogadott **Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégiá**val való összhang, illetve a megújult stratégiai irányítási rendszernek való megfelelés biztosítása.

A Program elkészítését több tényező is indokolta. Az Európai Tanács és az Európai Parlament elfogadta az Európai Unió új, a „Jólét bolygónk felélése nélkül" című, 2020-ig tartó időszakra szóló **7. Környezetvédelmi Cselekvési Program**ját (a továbbiakban: 7EAP), amely a tagországok számára számos feladatot fogalmaz meg, ezáltal jelentős igazodási pontot képvisel a hazai környezetpolitikai célkitűzések meghatározása során. További fontos szempont volt, hogy az NKP **az EU-s fejlesztési források egyik szakmai alapjaként is szolgál**, ami a 2014–2020 közötti pénzügyi tervezési időszak miatt szintén szükségessé tette a 2020-ig szóló környezeti célok meghatározását.

A program **átfogó célkitűzése**, hogy hozzájáruljon a fenntartható fejlődés környezeti feltételeinek biztosításához. Stratégiai céljai a következők:

- az életminőség és az emberi egészség környezeti feltételeinek a javítása,
- a természeti értékek és erőforrások védelme és fenntartható használata,
- valamint az erőforrás-takarékosság javítása, a gazdaság zöldítése.

A parlament által jóváhagyott program keretstratégia, amelynek a végrehajtása az EU-támogatások, a nemzetközi támogatások, az éves költségvetés és az ország teherbíró képessége függvényében alakul. A megvalósítása elsősorban nem többletráfordítást jelent, hanem a tervezhető források koordinált, hatékony - a prioritásokhoz igazodó - felhasználását célozza.
Az intézkedések számos esetben többletforrást is generálnak. Például az energiatakarékosság és hatékonyság - az erőforrások felhasználása és a kibocsátás csökkentése mellett - folyamatos pénzügyi megtakarításokat eredményez, melyek más fontos célokra is felhasználhatók. Emellett az agrár-környezetgazdálkodás, a környezeti ipar, a környezeti infrastruktúra fejlesztéséhez kapcsolódó intézkedések és beruházások jelentős munkahelyteremtő és megtartó hatással is bírnak.

A program finanszírozásában meghatározó szerepe van az uniós- és az egyéb nemzetközi támogatásnak, valamint a hazai költségvetési társfinanszírozásnak.

A 4. NKP kidolgozásának **alapelvei** a következők voltak:

- A környezetvédelmi törvényben szereplő alapelvek, amelyek alapvetően a környezethasználat helyes módjára (elővigyázatosság, megelőzés, helyreállítás), a felelősség vállalására (szennyező fizet), a közérdekből fakadóan az együttműködés és átláthatóság fontosságára hívják fel a figyelmet (tájékoztatás, nyilvánosság);

- a környezeti problémák, jelenségek, folyamatok összetettségéből eredően mind nagyobb teret kell kapnia a holisztikus megközelítésnek (összefüggések vizsgálata, hatásfolyamatok feltárása), az integráció elvének, valamint a rövid, közép és hosszú távú szempontok egyidejű figyelembevételének;

- mivel a környezeti problémák megelőzése az egész társadalom támogatását igényli, ezért megkerülhetetlen a kidolgozás és a megvalósítás során a partnerség és a szubszidiaritás elve;

- a területiség elvének érvényesítése, a fenntartható térhasználat, a kedvező területi hatások elősegítése és területi szinergia megvalósítása, a környezeti, társadalmi és gazdasági adottságokhoz illeszkedő, területileg differenciált beavatkozások kialakításának elve;

- tekintettel arra, hogy az Alaptörvény értelmében „Magyarország elismeri és érvényesíti mindenki jogát az egészséges környezethez", kiemelt figyelmet kell szentelni az esélyegyenlőség, a társadalmi igazságosság, valamint a nemzedéken belüli és nemzedékek közötti szolidaritás elvének; melyek egyúttal kapcsolódnak a helyi erőforrások fenntartható hasznosításának elvéhez, miszerint törekedni kell a közösségek szükségleteinek helyi szinten, helyi erőforrásokból történő kielégítésére, de egyben a helyi sajátosságok, sokszínűség, készletek védelmére is.

Ezen alapelvek és szempontok következetes érvényesítése a tervezésen túl a megvalósításnak is fontos eleme kell, hogy legyen.

Az 1995. évi LIII. tv. A környezet védelmének általános szabályairól 46.§ (1.) bekezdés b.) pontjában és a 48/E.§- ban meghatározott tartalmi követelményeket figyelembe véve a település környezetvédelmi állapotát érintő témakörökben az önkormányzat **települési környezetvédelmi program** készítésére kötelezett. A települési környezetvédelmi program a hatályos Nemzeti Környezetvédelmi Program tartalmi elemeit és más, a környezetvédelem szakterületein hatályos jogszabályi előírásokat figyelembe véve készül el.

Üllés Nagyközségi Önkormányzat megbízásából az ÉLŐ-HELY 2004. Kft. 2006-ban készíttette el a település környezetvédelmi programját, melyet 2011-ben az ENV-INFO Kft. vizsgált felül.

Jelen dokumentáció Üllés Nagyközség 3. Környezetvédelmi Programja.

1 HELYZETÉRTÉKELÉS

1.1 Az előző környezetvédelmi programok áttekintése

Az 1995. évi LIII. törvény értelmében a települési önkormányzat gondoskodik a települési környezetvédelmi programban foglalt feladatok végrehajtásáról, a végrehajtás feltételeinek biztosításáról, figyelemmel kíséri az azokban foglalt feladatok megoldását, és a programot szükség szerint - de legalább kétévente - felülvizsgálja.

Az alábbi táblázat az előző Környezetvédelmi Programban meghatározott feladatok teljesülésének ellenőrzését tartalmazza.

1. táblázat

	FELADAT	INTÉZKEDÉS
1. Program **Levegőtisztaság javítása**		
1.a. Alprogram **A levegő pollenkoncentráció-jának csökkentése**	Fel kell térképezni és számba kell venni a parlagterületeket kül- és belterületen.	A feladat teljesítése folyamatos: a mezőőr és a közterületfelügyelő végzi rendszeresen.
	Az allergiát okozó növények (pázsitfűfélék is) megismertetése a lakossággal.	A tájékoztatás rendszeres, a szankciók a központi jogszabály alapján kerülnek meghatározásra.
	A parlagfű virágzás előtti kaszálásának megszervezése.	A lakosság köteles a saját ingatlanán a parlagfű mentesítés elvégzésére, melynek elmulasztása jegyzői intézkedést von maga után.
	Együttműködés a parlagfű mentesítésben más hatóságokkal.	Folyamatos, jegyzői hatáskör a kötelező kaszálások ellenőrzése.
1.b. Alprogram **A levegő szálló por koncentrációjának csökkentése**	Mezővédő fasorok hiányának felmérése.	Nem történt meg.
	Fásítás, külterületen mezővédő fasorok telepítése.	Üllés tervezi ahhoz a kezdeményezéshez való csatlakozását, mely a lakosság számával megegyező számú facsemete kiültetését tűzte ki célul.
	A telepített fasorok gondozása, karbantartása.	Folyamatos.

	FELADAT	INTÉZKEDÉS
2. Program **A zaj-és rezgésterhelés csökkentése**	Egyeztetés a belterületi utak karbantartása során az A- akusztikai érdességű burkolat kialakítása érdekében.	A KEOP-7.1.2.0 „Bordány, Forráskút, Üllés, Zsombó szennyvízcsatornázásának és szennyvíztisztításának fejlesztése" c. pályázat szerint készült el a sávos úthelyreállítás.
	Zajvédő fasorok telepítése.	Fásítás történt az elmúlt években a Vásártéren, az Arany János utcai játszótéren, a Napos út mentén, illetve a kerékpárút mentén is.
	Forgalomszabályozó eszközök felmérése, szükség szerinti alkalmazása, sebességkorlátozás további bevezetési igény felmérése.	Az Üllést átszelő 5408 számú közút belterületi határain 2 db napelemes sebességmérő készülék került kihelyezésre.
3. Program **„Élhető település"**	A fejlesztési irányokról szóló döntések meghozatalakor a fenntarthatósági szempontok figyelembevétele, összhang teremtése a településfejlesztési elképzelések és településrendezési eszközök között.	Folyamatos.
	Barnamezős területek felhasználásának tervezése a települési tervekben és a beruházások elősegítése	A barnamezős területek meglétének felmérése a településrendezési terv aktualizálása során megtörtént.
	A település zöldfelületeinek rendszeres karbantartása.	A közterületi fák és virágok ültetése folyamatos. Virágos Üllés mozgalom: Legvirágosabb ház és Legrendezettebb ház akció is hozzájárul a zöldfelületek fenntartásához.
	Környezetbarát építési anyagok, folyamatok, technológiák előnyben részesítése az önkormányzati beruházások során.	• KEOP -3.3.0 Erdei iskola infrastrukturális fejlesztése (kül- és beltéri épületrekonstrukció. szennyvízkezelés, központi fűtés, pellet tüzelésű kazán, napkollektor, napelemes világítás, nyílászáró csere, épület akadálymentesítése) • Közintézmények és az Önkormányzati konyha korszerűsítése, napelemmel történő ellátása (részletesen a 2. táblázatban kerül felsorolásra)
	Az építészeti örökség megőrzése, rekonstrukciója, új funkciójuk kialakítására Cselekvési terv és prioritási sor kialakítása	Üllés Nagyközség Önkormányzata 2013. szeptember 12-ei ülésén döntött a **Helyi Értéktár Bizottság** megalakításáról,

	FELADAT	INTÉZKEDÉS
	Anyagi források megteremtése a helyi támogatások és pályázati források összehangolásával (építészeti örökség)	s az építészeti örökség kategóriában több épület felvételéről is határozott.
4. Program **A biológiai sokféleség fenntartása, élőhelymegőrzés, komplex táj-és tájképvédelem**	Együttműködés a KNP Igazgatóság szakembereivel.	Folyamatos.
	Be kell fejezni az 1989. október 23. előtt kihirdetett, ún. technikai deregulációval érintett helyi jelentőségű védett természeti területek jogi státuszának (védettségének megerősítése) rendezését és a KvVM-ben vezetett „Védett Természeti Területek Törzskönyv" aktualizálását.	A törzskönyv kezelése a KNPI feladata.
	A természeti értékek hangsúlyozása a turizmus fejlesztése során. Erdei iskola fejlesztése a falusi turizmus jegyében.	KEOP-3.3.0. „Az Erdei iskola infrastrukturális fejlesztése" c. projekt Támogatási Szerződése szerinti fejlesztések megvalósultak. A horgásztó kialakítása és az Erdei iskola is hozzájárul a természeti környezet megismeréséhez, védelméhez. Zöldülés-Zöldüllés nap, Virágos Üllés mozgalom: Legvirágosabb ház és Legrendezettebb ház esemény.
5. Program **Az ivóvíz minőségének javítása**	A Dél-alföldi Ivóvízminőség-javító Programban való részvétel	KEOP 1.3.0.: A Dél-Alföldi Ivóvízminőség-javító Program keretében beruházás valósult meg a szolgáltatott ivóvíz arzénmentesítésére az EU-s szabályozáshoz alkalmazkodó 10 μg/l, ill. 0,5 mg/l alatti értékre.
6. Program **A belvíz-és csapadékvíz elvezető rendszerek fejlesztése**	A belterületi csapadékvíz elvezető hálózat állapotának felmérése.	A település elkészíttette Vízkárelhárítási tervét, mely készítése során a csatornahálózat állapotának felmérése megvalósult.
	A bel-és külterületi csatornák és műtárgyak rendszeres karbantartása.	A meglévő csatornák és műtárgyak üzemeltetője és karbantartója az Önkormányzat.
	A karbantartáshoz szükséges gépek és berendezések beszerzése.	A település közigazgatási területén található műtárgyak karbantartáshoz szükséges gépekkel rendelkezik.

	FELADAT	INTÉZKEDÉS
	Az öntözési vízigények kielégítésére az öntözőcsatornákat és műtárgyakat karbantartani és bővíteni kell.	Folyamatban van.
7. Program **Hulladékgazdálkodás fejlesztése**	A közös helyi hulladékgazdálkodási tervben szereplő feladatok teljesítése.	A 2012. évi CLXXXV. törvény „a hulladékról" alapján a közszolgáltató készíti el és vizsgálja felül közszolgáltatói hulladékgazdálkodási tervét. A területi hulladékgazdálkodási terveket a továbbiakban a környezetvédelmi igazgatási szerv készíti el.
	A komposztálás gyakorlatának elterjesztése	Nem történt meg.
	Szervesanyag komposztáló kialakítása	Komposztáló telep nem került kialakításra, mivel Üllés csatlakozott az ISPA projekt keretében megvalósuló Szegedi Regionális Hulladékgazdálkodási Rendszerhez. A Program keretében 2007. 06. 27-én megtörtént a Szeged, Sándorfalvi úti Regionális Hulladéklerakó Telep átadása, ahova Üllés komposztálható hulladéka is kerül.
	Lakossági szemléletformálás a lerakás minimalizálása és hulladékelhagyás megszüntetése érdekében.	Folyamatos feladat.
	A településen képződő települési szennyvíz gyűjtése, kezelése és ártalommentes elhelyezése	A **KEOP-7.1.2.0 „Bordány, Forráskút, Üllés, Zsombó szennyvízcsatornázásának és szennyvíztisztításának fejlesztése"** című pályázat megvalósult a Támogatási Szerződése alapján.
	A kommunális szennyvizek környezetkímélő elhelyezésének megoldása.	
	A lezárt hulladéklerakó rekultiválása.	A DHGT KEOP 2.3.0. projektje keretében a beruházás megvalósult.
8. Program **Energiagazdálkodás**	Részletes felmérés és elemzés készítése a megújuló energia hasznosítására.	Folyamatos feladat, a 2014-2020. pályázati időszak keretén belül valósulhat meg.
	A lakosság tájékoztatása a megújuló energia hasznosítási lehetőségeiről.	
	Az elemzés eredményétől függő beruházások megvalósítása.	
9. Program	Útkarbantartás	A település közútjainak karbantartása folyamatos.

	FELADAT	INTÉZKEDÉS
A közúthálózat fejlesztése, közlekedés és környezet	A közlekedési igényt csökkentő kampány szervezése (pl. autómentes nap).	A településen minden évben megrendezésre kerül az autómentes nap.
	Az egyéni közlekedési szokások alakítása szemléletformálással, folyamatos tájékoztatással.	
	A települési úthálózat por-, illetve síkosságmentesítése környezetbarát anyagok alkalmazásával.	A települési úthálózat síkosságmentesítése homok kiszórással történik.
	Járdaépítés	Az elmúlt években nem történt járdafejlesztés a településen. A települési közlekedés fejlesztésében a jövőben érdemes nagyobb hangsúlyt fektetni a gyalogos közlekedés, járdák fejlesztésére.
	Külterületi földutak aszfaltozása	Pályázati forrás hiányában nem valósult meg.
	Kerékpárút építés belterületen	A települést átszelő 5408. sz. közút bel-és külterületi szakasza mentén a kerékpárút kiépült.
	Kerékpárút bővítés külterületen	
	A helyi közlekedéssel és annak környezeti hatásaival összefüggő adatok, információk összegyűjtése	A település része a Homokháti Kistérségi Integrált Környezeti Monitoring Központ és Hálózatnak.
10.Program **Felkészülés az éghajlatváltozás hatásaira**	A lakosság tájékoztatása az éghajlatváltozás hatásairól.	- EEA HU-04- Alkalmazkodás az éghajlatváltozáshoz a Homokháti kistérségben: A projekt átfogó célkitűzése a vízgazdálkodás javítása, a szélsőséges időjárás hatásainak kezelése. A fejlesztés keretében – több ütemre bontva – a külterületen lévő belvízelvezető főművi csatornák, műtárgyak, átemelő telepek korszerűsítésére kerül sor, továbbá a belvízzel való gazdálkodás fejlesztésének lehetőségei is bővülnek.
	A település oktató intézményeiben előadások megtartása az éghajlatváltozás bemutatásáról.	Folyamatos feladat. Klímastratégia még nem készült.
	Az éghajlatváltozással kapcsolatos önkormányzati feladatok figyelemmel kísérése.	

	FELADAT	INTÉZKEDÉS
11.Program **A környezet védelméhez is kapcsolódó helyi szabályozás kialakítása, környezeti információ**	A települési környezetvédelmi program felülvizsgálatában foglaltak teljesülésének évenkénti ellenőrzése	Jelen dokumentáció hivatott a korábbi környezetvédelmi programban foglaltak teljesítésének és feladatainak felülvizsgálatára.
	A környezeti ügyekhez kapcsolódó döntéshozatali eljárásokban a részvétel lehetőségének gyakorlati biztosítása, erősítése.	Üllés Nagyközség képviselő-testületi ülései nyilvánosak, azokon a részvétel lehetősége mindenki számára biztosított. Az Önkormányzat jól átgondolt döntéseinek eredményeként nem halmozott fel tartozásokat, adósságmentes a település. Az önkormányzat intézményeinek korszerűsítésekor az alternatív erőforrások használatával is biztosítottá vált a gazdaságos fenntartás. Önkormányzati gazdasági társaság létrehozása – egyes feladatok még hatékonyabb ellátásának biztosítására.
	Rendszeres önkormányzati tájékoztatás biztosítása a lakosság felé a környezet állapotáról.	
	A környezeti információkat tartalmazó dokumentumok, adatok teljessé és kereshetővé tétele.	Homokháti kistérségi integrált környezeti monitoring központ és hálózat létrehozása (KEOP-6.3.0/2F/09-2009-0007)
	Környezeti információs rendszer létrehozása, adatbázis kialakítása és aktualizálása.	
	Regionális szintű Természetvédelmi Információs Rendszer (TIR) kialakítása	Regionális feladat, még nem valósult meg, az országos TIR adatbázis nyújt tájékoztatást.
	A közös helyi hulladékgazdálkodási terv településre vonatkozó fejezeteiben leírtak teljesülésének évenkénti felülvizsgálata.	A 2012. évi CLXXXV. törvény „a hulladékról" alapján a közszolgáltató készíti el és vizsgálja felül közszolgáltatói hulladékgazdálkodási tervét. A területi hulladékgazdálkodási terveket a továbbiakban a környezetvédelmi igazgatási szerv készíti el.
12.Program **Lakossági környezettudat-és szemlélet formálása**	Környezetvédelmi szemléletformálást és ismeretterjesztést szolgáló tevékenységek szervezése, ösztönzése, támogatása.	TÁMOP 5.5.1/A-10/2010-0023 Fenntartható Homokhátság: A projekt célja az akcióterületként kijelölt Homokháti Kistérség legfontosabb társadalmi, környezeti problémáinak kezelése. Kiemelten: a tanyai életmód hátrányosító tényezői, az egészséges ivóvízhez jutás, idősek egészségügyi, szociális problémái, a magas öngyilkossági ráta, devianciák, a fiatalok torz életmintái.
	Meghatározott célcsoportok tájékoztatása a környezet állapotáról.	A Fontos Sándor Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola **Öko-iskola** címmel rendelkezik. Az óvodában és

	FELADAT	INTÉZKEDÉS
		általános iskolában a szelektív hulladékgyűjtés bevezetése tervben van.
	A tervezett környezetvédelmi intézkedések megismertetése és elfogadtatása a lakosság és a gazdálkodó szervezetek érintett részével.	Folyamatos feladat.
Alprogram a földtani közeg és a felszín alatti víz további terhelésének megszüntetésére	Hulladéklerakó rekultiválása.	KEOP 2.3.0. projekten belül valósult meg.
	A 59/2008. (IV.29.) FVM. rendelet előírásainak betartása a vizek nitrát szennyezésének mérséklésére.	Felszín alatti vízkészlet minőségi és mennyiségi értékelése, nyomonkövetési rendszerének kiépítése (KEOP 6.3.0/2F-2009-0007): A Monitoring rendszer kiépítése megtörtént

Forrás: Üllés Önkormányzata

1.2 Fejlesztések bemutatása

Üllés az elmúlt években több hazai és uniós pályázat sikeres kedvezményezettje és megvalósítója, felkészült infrastruktúrával és humán erőforrással rendelkezik a projektek előkészítéséhez és végrehajtásához. Az **elmúlt években** Üllés Nagyközség Önkormányzata pályázatai közül az alábbi projektek részesültek támogatásban:

2. táblázat

Projekt megnevezése	Támogatási döntés dátuma	Megítélt támogatás (HUF)
KEOP 5.7.0/15 Középületek kiemelt jelentőségű épületenergetikai fejlesztése ÜLLÉS NAGYKÖZSÉGI ÖNKORMÁNYZAT Üllés, Forráskút, Csólyospálos Községi Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola Fontos Sándor Tagintézménye épületének energetikai korszerűsítése.	2015.09.01	74 603 433
TÁMOP 2.3.4.A-13/1 Gyakornoki program a tanulószerződés keretében tanult pályakezdők támogatására a konvergencia régiókban Civil rekreációs szolgálat nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaság Magasan kvalifikált gyakornokok foglalkoztatása.	2014.06.30	29 958 654
TÁMOP 2.3.6.B-12-1/11 Fiatalok vállalkozóvá válásának támogatása a konvergencia régiókban LEVENDULA EGÉSZSÉGHÁZ Korlátolt Felelősségű Társaság Drogéria alapítása Üllésen	2014.06.30	3 000 000
TÁMOP 5.5.2-11/2 Az önkéntesség elterjesztése MÁTRIX Közhasznú Alapítvány ÖNKÉNTESÜL(L)ÉS - Önkéntes Központ Üllésen	2013.12.30	12 507 946
TÁMOP 1.4.1-12/1 Hátrányos helyzetű célcsoportok foglalkoztatásának támogatása a nonprofit szervezetek foglalkoztatási kapacitásának erősítésével Tesz-Vesz Közhasznú Egyesület Munkavállalás a Tesz-Vesz Közhasznú Egyesületnél	2013.11.07	22 600 970
TÁMOP 1.4.1-12/1 Hátrányos helyzetű célcsoportok foglalkoztatásának támogatása a nonprofit szervezetek foglalkoztatási kapacitásának erősítésével Üllési Fonó Alapítvány Hátrányos helyzetűek foglalkoztatása a FONÓ Alapítványnál	2013.11.07	14 713 898
KEOP 4.10.0/A/12 Helyi hő, és villamosenergia-igény kielégítése megújuló energiaforrásokkal	2013.07.25	39 630 956

Projekt megnevezése	Támogatási döntés dátuma	Megítélt támogatás (HUF)
ÜLLÉS NAGYKÖZSÉGI ÖNKORMÁNYZAT Napelem rendszer kiépítése Üllésen		
TÁMOP 6.1.2-11/1 Egészségre nevelő és szemléletformáló életmód programok - lokális színterek ÜLLÉS NAGYKÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA Egészségre nevelő életmódprogramok az Üllés Községi Önkormányzatnál	2013.06.19	9 732 190
TÁMOP 6.1.2-11/1 Egészségre nevelő és szemléletformáló életmód programok - lokális színterek Tesz-Vesz Közhasznú Egyesület "és mégis mozog..." - egészséges életmódra nevelő programok a Tesz-Vesz Közhasznú Egyesület szervezésében	2013.06.19	9 670 025
TÁMOP 5.6.1.B-12/2 A bűnmegelőzés szempontjából kiemelten fontos, bűnelkövető vagy bűnelkövetés szempontjából veszélyeztetett gyermek- és fiatalkorúak segítése Tesz-Vesz Közhasznú Egyesület "Szitu van!" - Komplex program Üllésen és Forráskúton a bűnelkövető vagy bűnelkövetés szempontjából veszélyeztetett gyermek- és fiatalkorúak segítésére	2013.02.15	39 402 580
TIOP 1.2.3-11/1 Könyvtári szolgáltatások összehangolt infrastruktúra-fejlesztése - "Tudásdepó Expressz" DÉRYNÉ KULTURÁLIS KÖZPONT Modern könyvtári szolgáltatások irányába! - könyvtári infrastruktúra fejlesztés az üllési könyvtárban	2012.11.30	7 938 518
DAOP 4.1.3/A-11 Szociális alapszolgáltatások és gyermekjóléti alapellátások infrastrukturális fejlesztése ÜLLÉS NAGYKÖZSÉGI ÖNKORMÁNYZAT Az üllési szociális étkeztetési ellátás minőségi színvonalának emelése a helyi szolgáltatási körülmények javítása érdekében	2012.07.24	49 970 129
TÁMOP 3.2.3/A-11/1 "Építő közösségek" - A) közművelődési intézmények a kreatív iparral kapcsolatos alapkompetenciák fejlesztését elősegítő új tanulási formák szolgálatában 3. ütem DÉRYNÉ KULTURÁLIS KÖZPONT "Múltban gyökerezik a jövő ..."	2012.06.22	11 801 645
DAOP 4.1.3/B-11 Bölcsődei ellátást nyújtó intézmények infrastrukturális fejlesztése és kapacitásának bővítése	2012.04.12	147 013 143

Projekt megnevezése	Támogatási döntés dátuma	Megítélt támogatás (HUF)
ÜLLÉS NAGYKÖZSÉGI ÖNKORMÁNYZAT Az üllési Csigabiga Óvoda és Bölcsőde kapacitásbővítő fejlesztése a bölcsődei ellátás iránti lakossági igényekhez illeszkedve		
KEOP 1.2.0/2F/09 Szennyvízelvezetés és tisztítás: Forrás-4 Szennyvíz-Közmű Önkormányzati Társulás Bordány, Forráskút, Üllés, Zsombó szennyvízcsatornázásának és szennyvíztisztításának megvalósítása	2011.08.15	5 299 201 364
Dél-Alföldi Ivóvízminőség-javító Program		

1.3 Üllés általános bemutatása

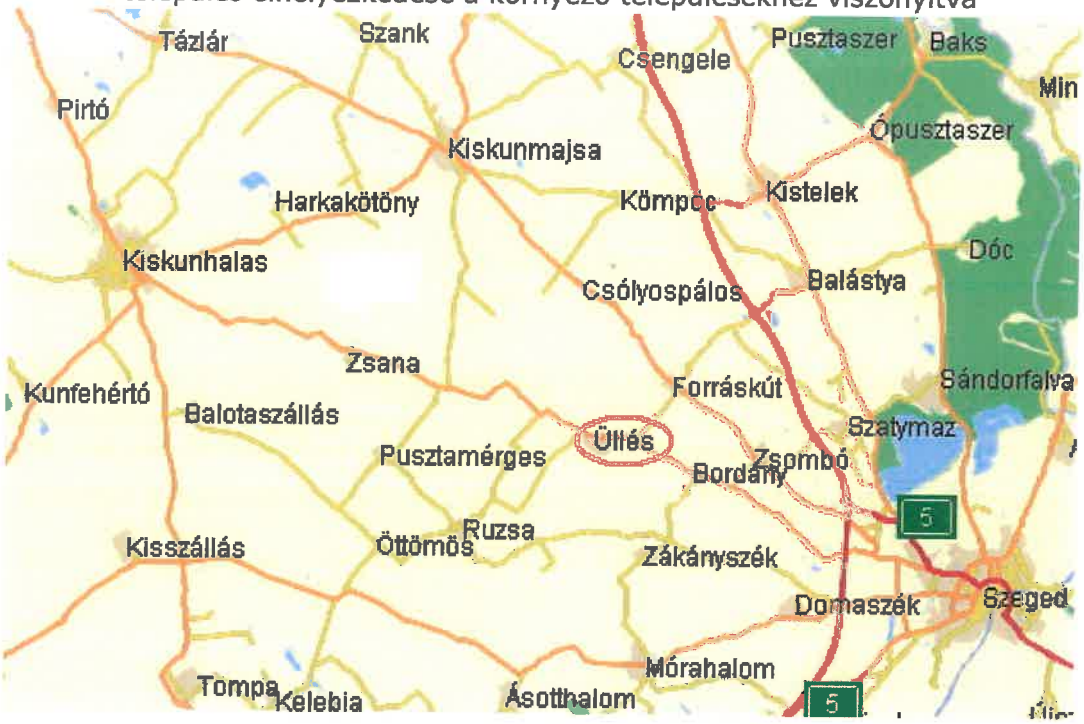
1.3.1 Üllés földrajzi elhelyezkedése, éghajlata

Földrajzi elhelyezkedés

Üllés a Dél-Alföldön, Csongrád megyében, Szegedtől 26 km-re helyezkedik el.

A nagyközséget Forráskút, Zsombó, Zákányszék, Ruzsa és Pusztamérges határolja. A település az 5408-as országút mentén helyezkedik el. Kiskundorozsmától való különválásától - 1948-tól 1949 májusáig az Árpádközpont nevet viselte, ettől kezdve viseli a mai községnevet.

1. ábra A település elhelyezkedése a környező településekhez viszonyítva

Forrás: Topolisz

Éghajlat

Üllés a **Dorozsma-Majsai-Homokhát** területén helyezkedik el. A kistáj meleg-száraz terület, de a nyugati részek meleg-mérsékelten száraz éghajlatúak.

A napsütéses órák évi összege 2080-2090 közötti, nyáron valamivel több, mint 840, télen pedig 200-210 napos óra valószínű.

A hőmérséklet évi és vegetációs időszaki átlaga 10,5-10,7 °C, ill. 17,5 °C.

Alapvető éghajlati karaktere meleg és száraz. A kistérség déli része az ország egyik legnapfényesebb területe, de a teljes kistérségben az évi napsütéses órák száma 2100 óra körüli. Ez a körülmény kedvez a nagy hőigényű növények termesztésének.

A helyi klíma sajátossága a rendkívül alacsony páratartalom. A térségben az észak-nyugatias szelek dominálnak, ezt tanúsítják a homokvonulatok irányai is. A nagyközség és a hátság területén lévő mezőgazdasági hasznosítás alatt álló területeken jelentős károk származnak az erős, tartós szél okozta szélerózióból (defláció), az átlagos szélsebesség megközelíti a 3 m/s-ot.

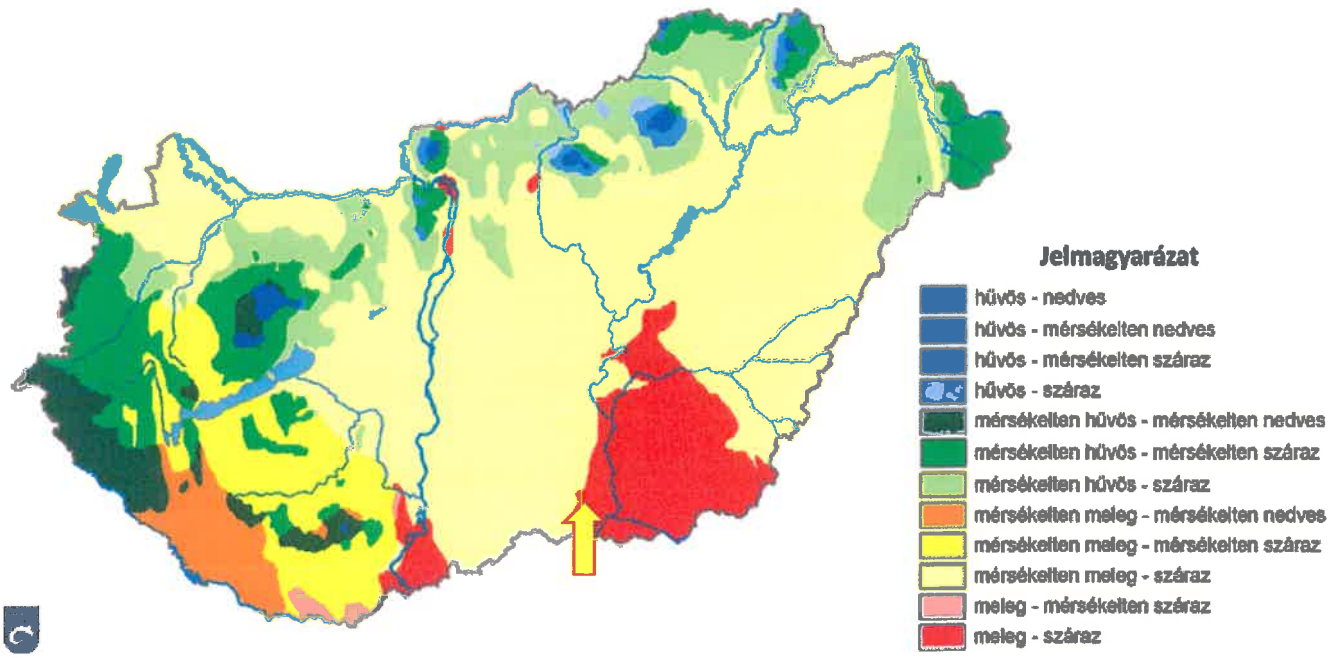
Az évi csapadékösszeg a táj nagy részén 570-590 mm, de keleten csak 550 mm körüli, a nyugati részen a 600 mm-t is eléri. Az ariditási index 1,19 és 1,24 közötti, de keleten 1,28 körüli, nyugaton pedig 1,17 (száraz jelleg). A nyugati részek kivételével csak a hőigényes és kis vízigényű szántóföldi és kertészeti növényeknek megfelelő az éghajlat.

Az igen kevés csapadék természetvédelmi szempontból is jelentős problémát jelent, a csapadék hiányában a korábban vízzel borított területek vízpótlása nem megoldott.

Forrás: MTA Földtudományi Kutató Intézet: Magyarország kistájainak katasztere

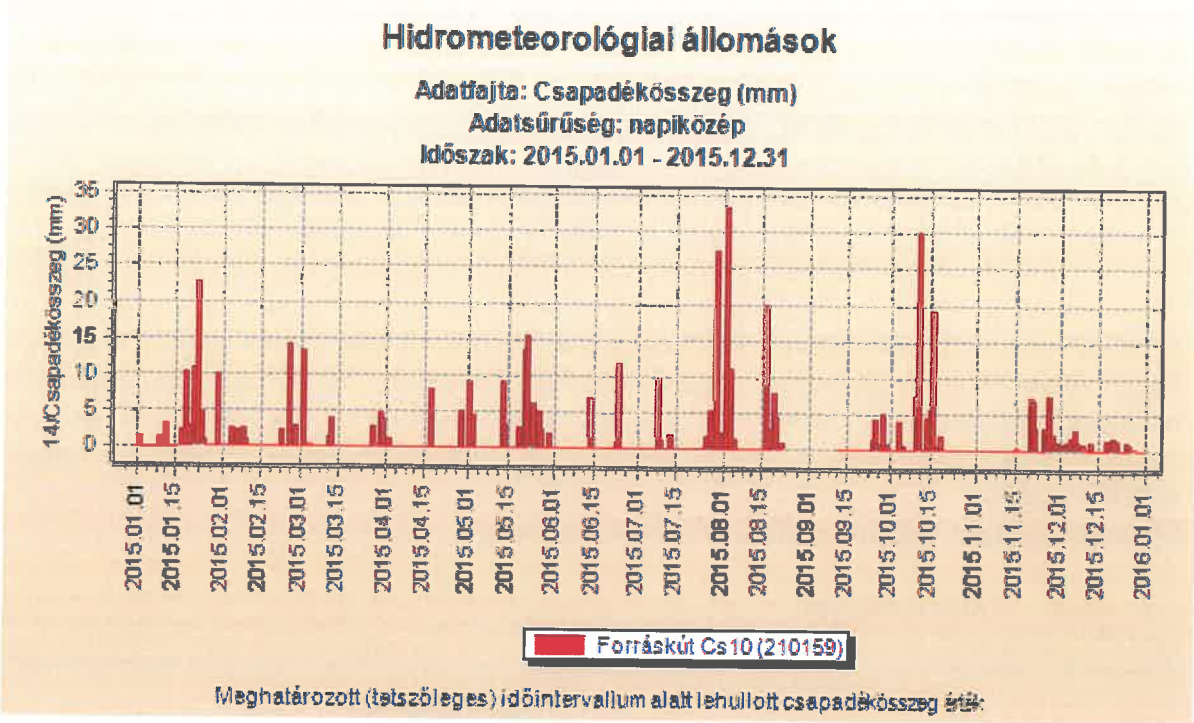
Üllés éghajlata **szélsőségesen kontinentális** jellegű, melyre a forró nyár, a kemény téli fagy, valamint az egyenetlen csapadékeloszlás jellemző, amely sokszor eredményez aszályos időszakot. A téli és kora tavaszi fagyok, valamint az egyre gyakrabban megjelenő belvizek a fő megélhetési forrást biztosító őszibarack és egyéb gyümölcs ültetvényeket veszélyeztetik.
Üllés területére a **száraz-meleg időjárás** jellemző.

2. ábra Üllés éghajlata

Forrás: Országos Meteorológiai Szolgálat

3. ábra Csapadékösszeg

Forrás: Homokháti Kistérségi Integrált Környezeti Monitoring Központ és Hálózat (http://homokhatimonitoring.vizugy.hu)

Homokháti Kistérségi Integrált Környezeti Monitoring Központ és Hálózat Üllés közigazgatási területén felszínközeli kút mérőállomással rendelkezik. A legközelebbi hidrometeorológiai mérőállomás, mely meghatározott időintervallum csapadékösszegére ad felvilágosítást, *Forráskút* területén helyezkedik el, ennek adatai azonban felvilágosítást nyújtanak Üllés csapadékviszonyaira is.

A homoktalajok csekély hőtároló képessége miatt a hőmérséklet napi és éves ingadozása fokozottan jelentkezik.

1.3.2 Általános közigazgatási és társadalmi környezet

Közigazgatás

Üllés a Duna-Tisza-közi hátság, ezen belül a Dél-alföldi Régió déli részén, Csongrád megyében, Szeged vonzáskörzetében, Bordány és Forráskút közelében helyezkedik el.

A település a KSH lehatárolás szerinti Mórahalomi Statisztikai Kistérséghez tartozik, melynek 9 települése 2004-ben hozta létre a **Homokháti Kistérség Többcélú Társulás**át. Ez utóbbi központja az egyetlen város, Mórahalom.

A 105/2015. (IV. 23.) Kormányrendelet „a kedvezményezett települések besorolásáról és a besorolás feltételrendszeréről" szóló rendelet 3. számú melléklete szerint **Üllés** az **átmenetileg kedvezményezett** települések közé tartozik.

Üllés a **Mórahalmi járás** települései közé tartozik, mely az alábbi településeket foglalja magába: Ásotthalom, Üllés, Forráskút, Mórahalom, Öttömös, Pusztamérges, Ruzsa, Üllés, Zákányszék, Zsombó.
A 106/2015. (IV. 23.) Kormányrendelet A kedvezményezett járások besorolásáról szóló 290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet módosításáról 1. számú melléklete szerint a járások – komplex mutató alapján – emelkedő sorrendbe állított listájában a komplex mutató értéke alapján a Mórahalmi járás a 69. rangsorszámmal rendelkezik és **kedvezményezett járás** besorolású.

4. ábra Csongrád megye járásai

Forrás: Magyar Közlöny

Üllés területe 4987,9 ha, melyből a Földhivatal adatai szerint 204,2 ha (4,1 %) a belterület, 7,0 ha a zártkert és 4776,8 ha a külterület.

5. ábra Üllés közigazgatási területe

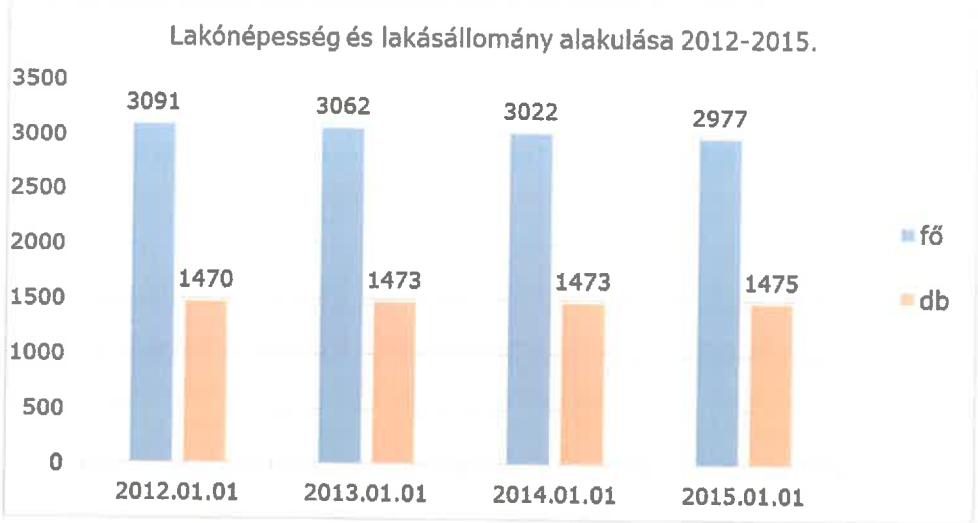

Forrás: KÖRINFO

Társadalmi környezet

A KSH Helységnévtár adatai szerint a település lakónépessége 2015.01.01.-én **2997 fő**, a lakások száma 1475 db. A lakónépesség kétharmada él a belterületen, a külterületi népesség az Árpáddűlő (205 fő), Kossuthdűlő (142 fő), a Petőfidűlő (270 fő) és a Rózsadűlő (169 fő) területeken él.

6. ábra Lakónépesség és a lakásállomány változása

Forrás: KSH Helységnévtár

A település lakónépessége az elmúlt időszakban évente 2 %-al csökkent. A település vándorlási egyenlege is negatív.

A nyilvántartott álláskeresők száma 2014. évben 115 fő volt, mely az aktív, munkaképes korú lakosság 5,0%-a.

A település lakosainak túlnyomó többsége (90,3%-a) magyar nemzetiségű, elenyésző a német, román, szerb, cigány és egyéb nemzetiségekhez tartozók száma. A lakosság 9,6 %-a nem kívánt erre a kérdésre válaszolni. A településen nemzetiségi önkormányzat nem működik.

1.3.3 Az épített környezet elemei

Üllés nagyközség közigazgatási területére érvényes „ÜLLÉS KÖZSÉG KÉPVISELŐ-TESTÜLETÉNEK 8/2009. (VII.01) Kt. ör. rendelete Üllés Helyi Építési Szabályzatáról (HÉSZ) és szabályozási tervének jóváhagyásáról.

1.3.3.1 Belterület

Üllés falusias jellegű település, igazgatási területe 4987,9 ha.

Az 1950-es években jellemzően nyeregtetős házak épültek, majd az 1960-as évektől a modernebb és tágasabb sátortetős házak terjedtek el. Az 1970-es években megkezdődött nagyarányú lakásépítés jelentősen átformálta a község arculatát. 2014-ben a KSH Helységnévtára szerint belterületen 991, míg külterületen 477 ingatlan van nyilvántartva.

A nagyközség belterülete rendezett, a házak előtti zöldfelület gondozott, egységes településképet mutat. A lakóingatlanok előtti utcafronton az egész településre jellemző a virágoskert, pázsit, évelő cserjék, örökzöldek, fák ültetése.

Üllésen található a Déryné Kulturális Központ, az Üllés, Forráskút, Csólyospálos Községi Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola Fontos Sándor Tagintézménye, a Homokháti Kistérség Többcélú Társulása Szociális Központ Üllési Tagintézménye, a Homokháti Kistérség Többcélú Társulása Integrált Szociális és Gyermekjóléti Központ, Üllés Területi Iroda, a védőnői szolgálat és az Üllési Önkormányzati Konyha.
Üllésen működik még Gyógyszertár, egészségügyi ellátó rendszer és több, a szociális támogatásban részt vevő civil szervezet.

7. ábra Üllés belterületének áttekintő térképe

Forrás: GoogleMaps

Zöldfelületek

Üllés falusias szerkezetű, egyközpontú település. A település zöldfelületi rendszere a külterületi erdőkből, a nagy kiterjedésű természeti területekből, vízfolyásokat, utakat kísérő zöldsávokból, fasorokból, valamint a belterületi parkokból és nagy zöldfelületekkel rendelkező intézményterületekből (sport, temető, kegyeleti park, oktatási intézmények, stb.) tevődik össze, melyek együttesen a belterületen **2,7 ha**-t tesznek ki.

A belterületi zöldfelület megoszlása a következő:

futballpálya 8.000 m^2,
játszótér 2 db összesen 8.000 m^2,
park 3.500 m^2,
egyéb zöldterület 7.500 m^2

Az elmúlt években folyamatosan történtek fásítások, melyeket az Üllés Helyi Építési Szabályzatáról és szabályozási tervének jóváhagyásáról szóló 8/2009. (VII.01.) Kt. Ör. Rendelet 16. § (5) bekezdése és 18. § (4) bekezdése szabályozza. A rendelet előírja, hogy Üllés Község területén mely fajokat nem lehet telepíteni.

Üllés rendelkezik a zöld területek értékét meghatározó **Fakataszteri Nyilvántartással.**

A zöldfelületek védelmével részletesen a 4.1.6. fejezet foglalkozik.

Épített környezet

A belterületi lakások száma 991, külterületi lakások száma 447 db.
Üllésen található a Csigabiga Óvoda és Bölcsőde, a Fontos Sándor Általános Iskola és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény, a Déryné Kulturális Központ, Területi Gondozási Központ és Okmányiroda.

Épített környezet értékei

Üllés község belterületén jellegzetes építészeti formák, ill. műemléki értékek nem találhatóak, tekintettel a település fiatal voltára. Ellenben a tanyavilágban a külterületen jellegzetes és szép népi-építészeti formák, ill. emlékek vannak jelenleg is. A Településrendezési Terv két külterületi iskola helyi védelemben való részesítését irányozza elő:

- Baromjárási iskola (hrsz.: 081/18)
- Kara-homoki iskola (hrsz.: 048/2)

Mindkét hajdani iskolaépület közösségi, rekreációs célú hasznosítása indokolt, a környező területek megfelelő gondozásával. A Baromjárási iskola felújítására a sikeresen megpályázott KEOP-3.3.0. „Az Erdei iskola infrastrukturális fejlesztés" című pályázat adott lehetőséget. A projekt célja az erdei iskola infrastrukturális fejlesztése volt, melynek hosszú távú eredménye az, hogy szélesebb körből is képes legyen az iskola fogadni a vendégeket, biztosítva ezzel hosszú távú fennmaradását is. A kül- és beltéri épületrekonstrukció során korszerűsödött az épület szennyvízkezelése, az energia ellátása (központi fűtés, pellet tüzelésű kazán, napkollektor, napelemes világítás), cserére kerültek a nyílászárók, ezáltal nem csak idény-jelleggel tud majd az intézmény vendégeket fogadni, valamint korszerűsödött a terepi foglalkozásokhoz szükséges eszközök köre. A mozgáskorlátozottak igényeit figyelembe véve az épület akadálymentesítése is megvalósult.

→Régészeti lelőhelyek
Üllés közigazgatási területén 106 jelentősebb régészeti lelőhelyet tartanak nyilván különböző időszakokból.

→ Védett épített környezet, a helyi egyedi arculatot biztosító építészeti jellemzők
2012 áprilisában került kihirdetésre a 2012. évi XXX. törvény a nemzeti értékekről és a hungarikumokról. 2013. áprilisban jelent meg a 114/2013. (IV. 16.) Korm. rendelet (a hungarikum törvény végrehajtási rendelete) a magyar nemzeti értékek és a hungarikumok gondozásáról.
Üllés Nagyközség Önkormányzata -igény szerint- az alábbi kategóriákban vehet fel helyi értékeket:

- Épített környezet
- Kulturális örökség
- Ipari és műszaki megoldások kategóriában

- Agrár és élelmiszergazdaság kategóriában
- Egészség és életmód kategóriában
- Természeti környezet

→Világörökség és világörökségi várományos terület
Üllés az Országos Területrendezési Terv (OTrT) szerint nem tartozik világörökség és világörökség várományos területbe.

→ Műemlék, műemléki együttes
Üllésen nincs műemlék vagy műemléki együttes.

→ Nemzeti emlékhely
Üllésen nincs nemzeti emlékhely.

→ Helyi egyedi védelem
A helyi egyedi védelemre alkalmas értékek felmérése még nem történt meg.

1.3.3.2 Úthálózat (közúthálózat, vasúthálózat, vízi úthálózat)

Közúthálózat
A község közlekedési hálózata a megyei átlagot tekintve jónak mondható. Országos mellékutak:

- az 5408. sz. – Kiskunhalas-Szeged – összekötőút,
- az 5426. sz. – Üllés- Forráskút – összekötőút, továbbá
- az 5433. sz. –Üllés- Ruzsa – összekötőút.

A belterületi közlekedési vázat képező úthálózat elemei:

- az 5408. és 5433. sz. utak belterületi átkelési szakaszai
- az Arany János u.
- Erdélyi u.
- Dózsa Gy. u.
- Határ út.

Üllés belterületi útjainak **82%**-a burkolt, **18%** pormentes burkolattal van ellátva.

A szennyvízberuházás kivitelezése során az önkormányzati kezelésű utak esetében aszfaltfelbontására, majd sávos úthelyreállításra került sor.

Közútfejlesztés:
TPEA/2009/II/11.: A Csongrád Megyei Önkormányzat 1.000.000 támogatásban részesítette Üllés Község Önkormányzatát a Települési Pályázat Előkészítő Alap 2009. évi pályázati alapok pénzmaradványainak terhére kiírt pályázati eljárás alapján. Az Önkormányzat a támogatásból három belterületi kiépítettlen utca (Erkel Ferenc, Víztorony és Partizán utcák) aszfaltozásához szükséges engedélyezési tervdokumentációt készítette el.

Kerékpárút fejlesztés:
Bordány-Üllés között megépült a mintegy 2,8 km hosszúságú, 2 méter szélességű aszfaltozott kerékpárút.

A helyi közlekedésben a gyalogos és kerékpáros közlekedés dominál, míg Szeged és Mórahalom város irányába történő ingázásban a személygépjármű, és a távolsági autóbusz közlekedés jut döntő szerephez.

Vasúthálózat
Üllés nem rendelkezik vasúthálózattal.

Vízi úthálózat
Üllésen nincs vízi úthálózat. A község területe vízföldtanilag a Tisza folyó vízgyűjtő területéhez tartozik. A térségben természetes felszíni vízfolyás nincs. Mesterségesen kialakított vízfolyás a Halasi II. és a Majsai Főcsatorna (az ATIVIZIG kezelésében). Az egymással párhuzamosan fekvő csatornák az időszakos belvizeket ÉNy-DK-i irányban a Tiszához vezetik.

Üllésnek közvetlen gyorsforgalmi úthálózati kapcsolata nincsen.

Közúti kapcsolatok tekintetében észak-keleti irányban Balástya előtt az M5 autópálya 18 km távolságban érhető el. A főváros közúton 163 km autózással érhető el. A Szerbiába vezető röszkei nemzetközi közúti határátkelő 35 km távolságban és az ásotthalmi határátkelő is mintegy 35 km-re van a településtől.

8. ábra Üllés úthálózata

Forrás: Open Street Map (OSM)

A külterületen az önkormányzati utak hossza meghaladja a 90 km-t, melyek burkolatlan, homokos utak. Szélességük 4-6 m között változik. Járhatóvá tételük –elsősorban nyáron- komoly nehézséget okoz. A tömegközlekedést Szeged-Üllés között a Tisza Volán ZRt. biztosítja.

1.3.3.3 Külterület

A külterületen általános-tanyás mezőgazdasági övezetek a jellemzőek, Üllés gazdag tanyavilággal rendelkezik.

A külterületi lakosság életfeltételei elmaradnak a belterületen élőkétől, hiszen a település szennyvízcsatornával való ellátása csak a belterületen épült ki. Mivel a külterületi ingatlanok nincsenek rácsatlakozva a települési ivóvíz hálózatra, így a külterületi lakosság zöme vagy a belterületi közkifolyókból tartályokban elszállított vizet, vagy a fúrt kutak vizét fogyasztja, mely azonban magas arzéntartalommal bír.

Üllés külterületének **18,79 %-a** erdő. Az erdőterületek mennyiségének növelését gazdasági és ökológiai indokok egyaránt alátámasztják. 2014. évben a HÉSZ és a Szerkezeti Terv módosításával az igazgatási terület északi felében 168 hektár új „Eg" gazdasági rendeltetésű erdőövezeteket kellett átsorolni mezőgazdaságiból, a gazdasági terület kijelölése és az országos- ill. megyei területrendezési tervek legutóbbi módosítások óta bekövetkezett változásai miatt.
A területen működik az Üllési Potyondi Vadásztársaság, mely vadgazdálkodással és vadásztatással is foglalkozik.

1.4 A környezet állapotát befolyásoló főbb hajtóerők és terhelések

A társadalom és a gazdaság működése – azaz az emberi tevékenységek – hajtóerőkként a környezetet érő terhelések révén együttesen befolyásolják a környezet állapotát.

A terhelések alapvetően háromfélék lehetnek: **természeti erőforrás igénybevétel, terület- és térhasználat**, valamint a **környezetbe történő kibocsátások.**

A hajtóerők általában egyidejűleg, komplexen jelentkeznek, környezeti hatásaik egymástól nem vagy nehezen elválaszthatók és az egyes térségek különböző természeti adottságai következtében eltérő következményekkel járhatnak. A hajtóerőkön belül a Nemzeti Környezetvédelmi Program 3 szintet különböztet meg: a **társadalmi értékrend, életmód és fogyasztás**; **szabályozási és intézményrendszer** (jogi és gazdasági szabályozók, oktatás stb.); illetve a **strukturális szint** (termelés, infrastruktúrák kiépítettsége, település- és térszerkezet stb.).

1. **Társadalmi értékrend, életmód és fogyasztás**

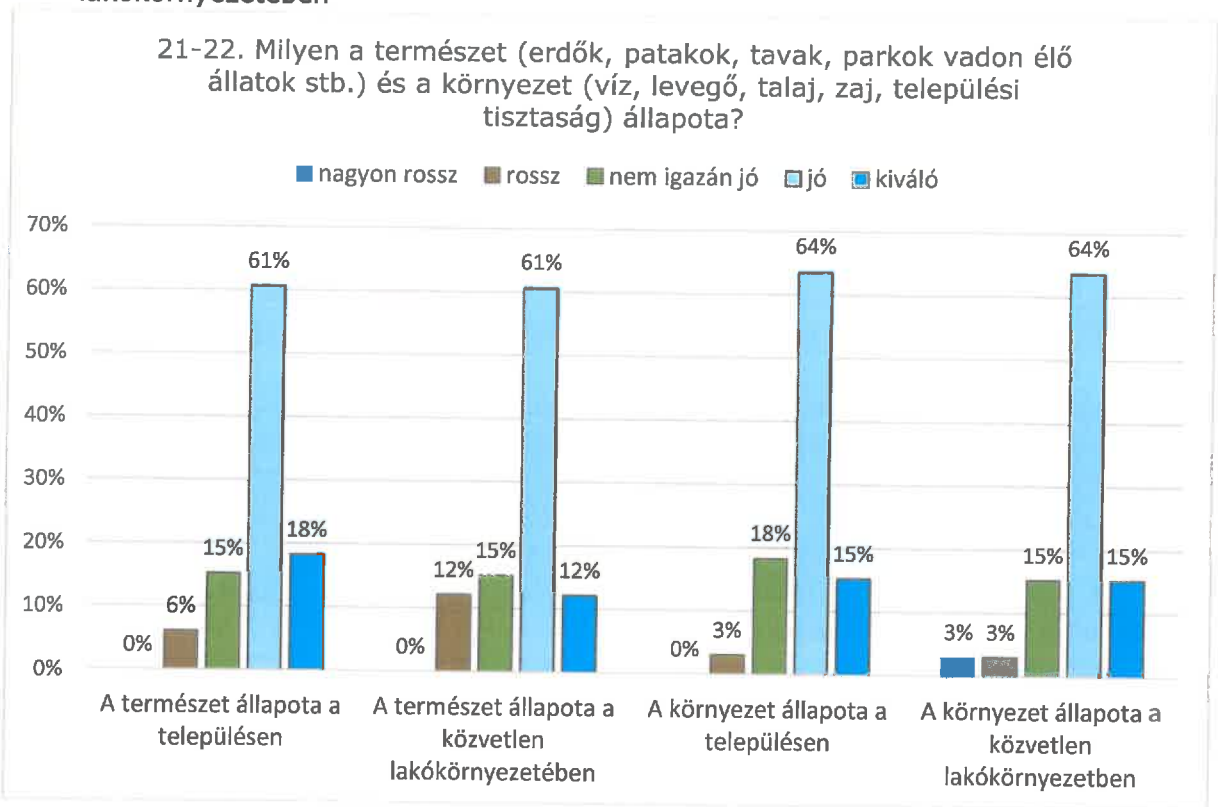
Az egyén és a közösségek környezethez, természethez való viszonyának alapvető tényezői az értékek, a szokások, a tudás, a szemlélet, a viselkedés. Az Eurobarométer felmérései szerint környezeti ügyekben a hazai lakosság tájékozottsága a 2007. évi 41%-hoz képest 2014-re 69%-ra nőtt (az EU átlaga ugyanezen időszakban 55%-ról 62%-ra mozdult), ami többek között az NKP-3 során a környezeti ismeretek fejlesztése érdekében tett erőfeszítések (pl. környezeti nevelés, környezetvédelmi kommunikáció, civil szervezetek szemléletformáló tevékenysége) eredménye.

A Homokháti kistérségi integrált környezeti monitoring központ és hálózat létrehozása (KEOP-6.3.0/2F/09-2009-0007) megtörtént.

A vásárlók körében ma még gyenge, de erősödő pozitív tendencia az egészséges élelmiszerek, illetve az ökológiai gazdálkodásból származó termékek iránti kereslet növekedése. A 2015-ben elkészített LA21 lakossági felmérése alapján a lakosság 27 %-a részesíti előnyben a hazai élelmiszereket.

A LA21 lakossági készítésekor a település és a közvetlen lakókörnyezet természeti- és környezeti állapotának értékelésére is sor került. Ebből kiderült, hogy **a lakók a környezeti állapotot (víz, levegő, talaj, zajterhelés és települési tisztaság) azonosnak értékelik a természeti állapottal (erdők, patakok, tavak, parkok, vadon élő állatok).** A jó és kiváló szavazatok aránya a természet állapotának értékelésénél a településen 79%, a közvetlen lakókörnyezetben 73%. Ugyanez az arány a környezet állapotára vonatkoztatva 79% és szintén 79%.
A 2011-es felmérés eredményekhez viszonyítva a jó és kiváló megítélés összege lénygében nem változott.

9. ábra A természet és a környezet állapotának megítélése a településen és közvetlen lakókörnyezetében

Forrás: Üllés LA21, 2015.

2. Szabályozási és intézményrendszer

A szakpolitikák kidolgozása, a jogi és gazdasági szabályozás, a támogatási és intézményi feltételek kialakítása, az oktatás és kutatás lényegüknél fogva egyfajta „válaszok" a környezet állapotának javítása érdekében, ugyanakkor – céljuknál és hatókörüknél fogva, illetve végrehajtásuk, tevékenységük által – hajtóerőként is működhetnek.

3. Strukturális szint

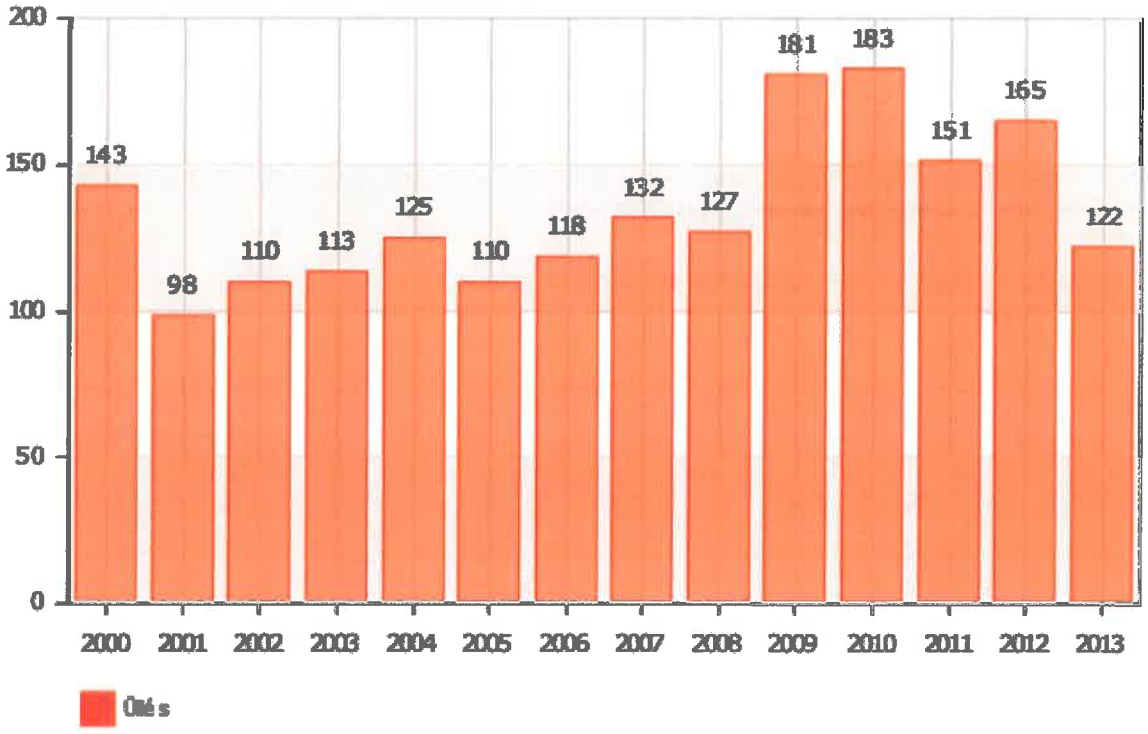
Az ökológiai lábnyom az életünk fenntartása érdekében felhasznált tér nagyságát mutatja meg: az elfogyasztott fosszilis energia, élelem, faanyag és az épített környezet által elfoglalt tér alapján számolja ki egy-egy ember vagy ország környezeti terhelését. A WWF által kétévente megjelentetett Living Planet Report 2012-es kiadása szerint egy átlag magyar polgár ökológiai lábnyoma 3,59 hektár volt, noha egy emberre csupán 2,68 globális hektár jutott volna hazánkban (Magyarországon az ökológiai lábnyom értéke már 1961-ben is és azóta folyamatosan meghaladja a hazai biokapacitás nagyságát). A világ egészét tekintve az átlagos világpolgár lábnyoma 2,7 hektár volt, pedig fejenként csak 1,78 hektár juthatna. A világátlag deficit így 0,92 hektár, a hazai 0,91.

Termelés:

Üllésen a regisztrált vállalkozások száma 2014. évben 835, a működő vállalkozások száma 114, míg a megszűnt vállalkozások száma 38 db volt. A működő vállalkozások közül csupán 2 db a 20-49 fős, 3 db a 10-19 fős, az összes többi 1-9 fős (109 db).

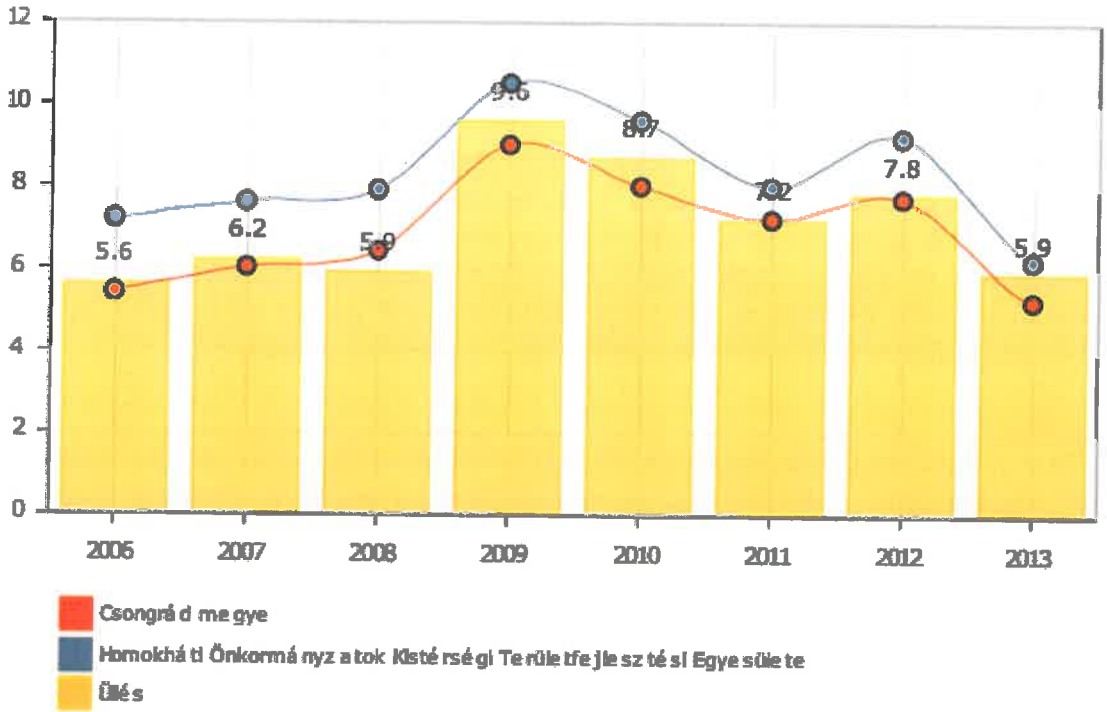
A foglalkoztatottság és a munkanélküliség alakulása Üllésen:

10. ábra Regisztrált munkanélküliek száma (fő)

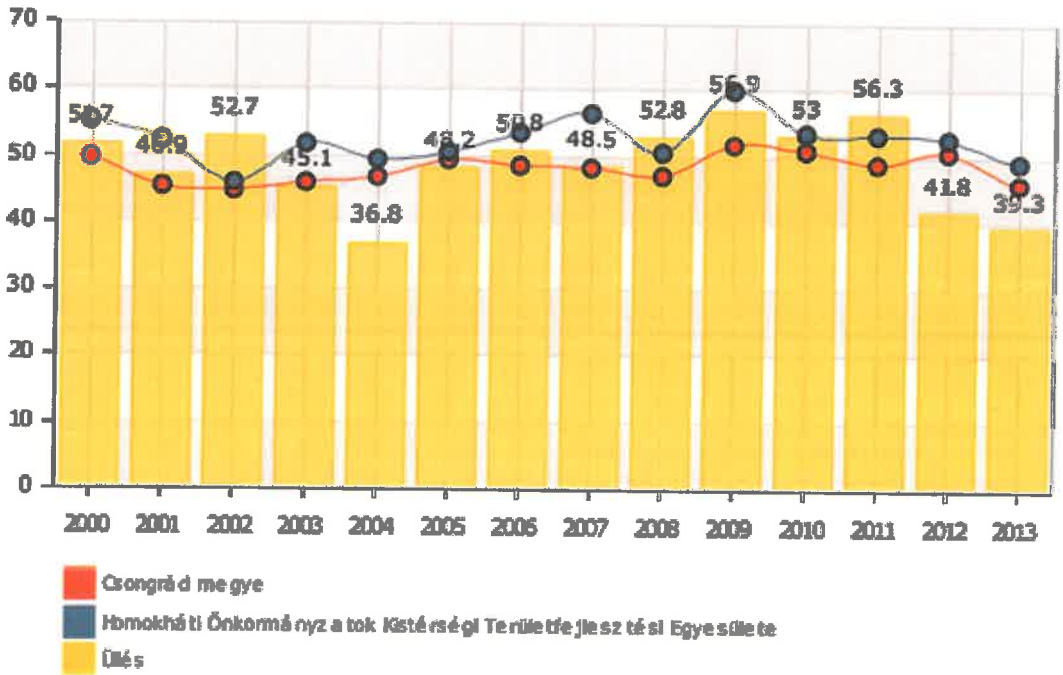
11. ábra Munkanélküliségi ráta (%)

Regisztrált munkanélküliek száma száz 15-59 éves állandó lakosra vonatkoztatva

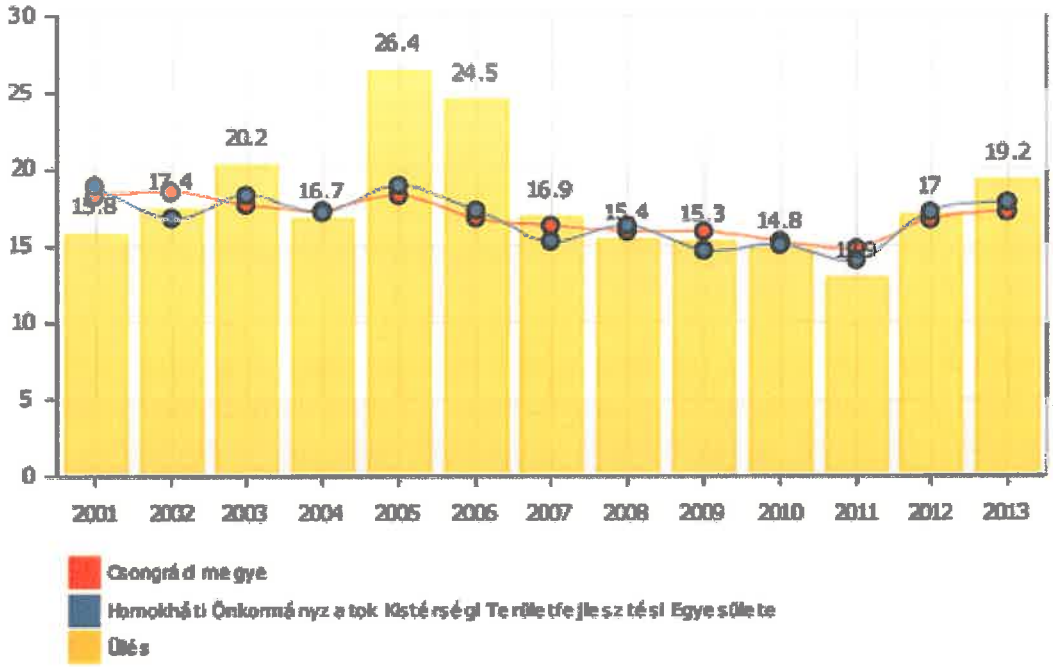

A tartós munkanélküliek aránya kismértékű csökkenéssel követi a megyei és térségi trendet. A 25 év alatti regisztrált munkanélküliek aránya az összes regisztrált munkanélküli számához viszonyítva 20 % alatt van, míg a 45 év felettiek aránya 43 % feletti, mely meghaladja a térségi és megyei átlagot is.

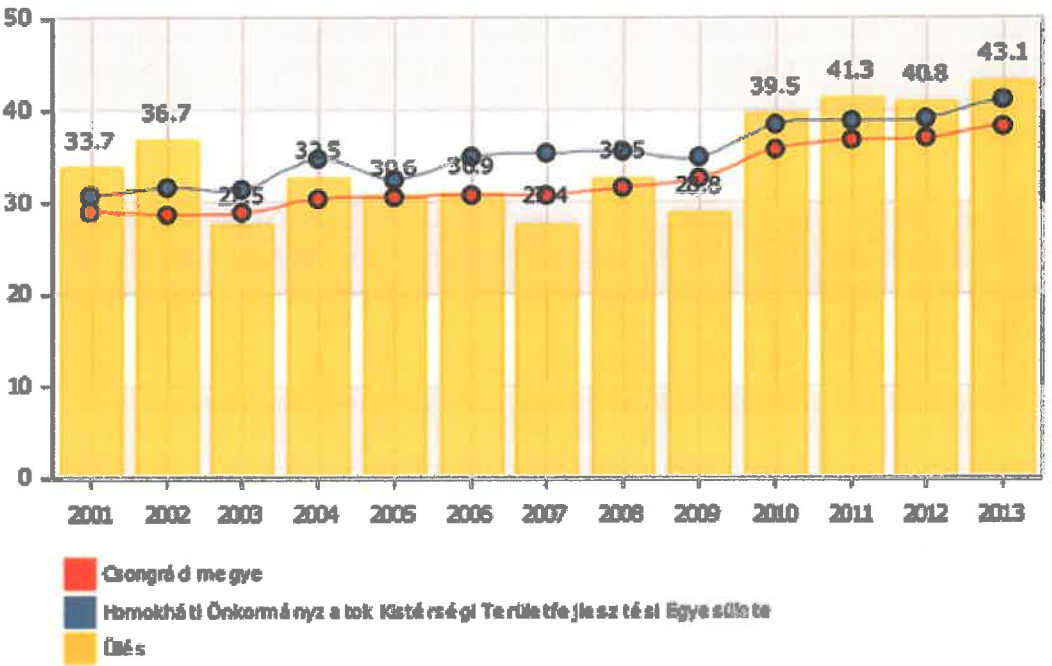
12. ábra Tartós munkanélküliek aránya (%)

13. ábra 25 év alatti regisztrált munkanélküliek aránya (%)

14. ábra 45 év feletti regisztrált munkanélküliek aránya (%)

Forrás: TeIR

Ipar

Az ipari ágazatokon belül az építőipar és a feldolgozóipar a meghatározó. Az NKP-3 időszakában az egyes ágazatokat tekintve változó mértékű pozitív hajtóerőt képviselt a termelési hatékonyság-javítása, illetve a technológiafejlesztés (pl. környezetirányítási

rendszerek alkalmazása, másodnyersanyagok felhasználása), mely a környezetbe történő kibocsátások mérséklését is eredményezi.
Az erőforrások takarékos használata és az életciklus szemlélet alkalmazása azonban továbbra sem általánosan elterjedt.

Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás
A gazdaságok műtrágya felhasználásában lévő területi különbségek továbbra is jellemzőek: az egy hektárra jutó mennyiség (hatóanyagban mérve) a dunántúli régiókban átlagon felüli volt, míg az alföldi régiókban kevesebb műtrágyát használtak.

Az Európai Unió 2007-es Közös Agrárpolitikájának (KAP) reformja keretében került átalakításra az agrár- és vidékfejlesztési támogatások rendszere. A legfontosabb célkitűzés, amit a változásokkal el akarnak érni, hogy a mezőgazdasági termelők minél gyorsabban tudjanak alkalmazkodni a változó piaci körülményekhez, a lakosság egészséges környezetben éljen, a fogyasztók pedig megfelelő minőségű élelmiszerekhez jussanak hozzá.
A Kölcsönös Megfeleltetés (KM) rendszer alapvető előírásokat foglal magába a KAP-ban a környezetre, az éghajlatváltozásra, a földterület jó mezőgazdasági és környezeti állapotára, a közegészségügyre, az állategészségügyre, a növényegészségügyre és az állatjólétre vonatkozóan. A KM a fenntartható mezőgazdaság megteremtéséhez kíván hozzájárulni, méghozzá annak elérése révén, hogy a kedvezményezettek nagyobb mértékben tudatában legyenek annak, hogy az említett alapvető előírásokat be kell tartani. Emellett ahhoz is hozzá kíván járulni, hogy a környezetre, a közegészségügyre, az állategészségügyre, a növényegészségügyre és az állatjólétre vonatkozó szakpolitikákkal való nagyobb fokú összhang kialakítása révén a KAP jobban megfeleljen a társadalmi elvárásoknak.

Aki földet művel, állatot tart, illetve a földműveléssel, állattartással összefüggő tevékenységet folytat, azok számára általános kötelezettség a különböző szakhatósági előírások betartása, függetlenül attól, hogy támogatást vesznek-e igénybe.
Amennyiben valaki például földtulajdonnal rendelkezik, akkor is védekeznie kell a parlagfű ellen, ha egyébként nem részesül semmilyen közösségi támogatásban.

Amennyiben a földművelők, állattartók közösségi forrásokból tevékenységükhöz támogatást vesznek igénybe számukra szintén kötelező az úgynevezett szakhatósági előírások betartása. A különbség csak az, hogy az utóbbi esetben az Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal (MVH) az érintettnél üzemi szinten vizsgálja a rendelkezések betartását és a jogkövetkezményeket is üzemi szinten állapítják meg.
KM elemei:

- Jogszabályban foglalt gazdálkodási követelmények (JFGK)
- Minimum Követelmények
- Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot (HMKÁ)

A KM hatálya alá tartozó területeken kötelező az előírások betartását célzó nyilvántartások vezetése (tápanyag-gazdálkodási terv, permetezési napló és gazdálkodási napló).

Az elmúlt évek fejlesztési támogatásai eredményeként javult az agrárgazdaság műszaki háttere, nőtt a hatékonyabb energiafelhasználású gépek alkalmazása.

Vízgazdálkodás

Kiemelt környezet-egészségügyi feladat az ivóvízminőség és -biztonság javítása. A szolgáltatott ivóvíz minősége – elsősorban a víz geológiai eredetével összefüggő kedvezőtlen kémiai összetételből eredően – néhány paraméter tekintetében nem felel meg az uniós és a hazai előírásoknak.
Az Üllés település vízműve által korábban szolgáltatott ivóvíz minősége arzén, ammónium, valamint vas tekintetében nem felel meg a 201/2001. (X.25.) Kormányrendeletben meghatározott vízminőségi paramétereknek. Az arzén koncentrációja 130%-al haladta meg a határértéket (10µg/l). Ammónium tekintetében a határérték (0,5 mg/l) túllépés 52%, vas esetében pedig 100% (határérték 200 µg/l). A mangán koncentrációja határérték körül van (50 µg/l), mely értékek szükségessé tették a Dél-alföldi Ivóvízminőség-javító Programban való részvételt.

Üllésen a közüzemi ivóvízhálózatba csatolt lakások száma 982, a háztartásoknak szolgáltatott víz mennyisége 75.200 m^3, míg az összes szolgáltatott víz mennyisége 2014. évben 84.000 m^3 volt.
(2014. évi adatok, forrás: KSH Statinfo)

Üllés település vízműve által szolgáltatott ivóvíz minősége **arzén, ammónium,** valamint **vas** tekintetében nem felel meg a 201/2001. (X. 25.) Kormányrendeletben meghatározott vízminőségi paramétereknek. A rendelet előírja az ivóvíz-minőségi probléma megoldását. Üllés vízminőségének javítását a **Mórahalom és Térsége Ivóvízminőség-javító Program** tartalmazza (KEOP-1.3.0/09-11-2011-0021), mely biztosítja a település lakossága számára az EU normáknak megfelelő ivóvíz hozzáférést. A fejlesztés keretében Üllés vízellátó rendszerének önálló fejlesztése valósul meg, melyben új tisztítás-technológia kiépítésével hozzák a vizet előírás szerinti állapotba és juttatják a víztároló medencébe, ahonnan új hálózati szivattyúk juttatják a vizet a települési elosztóhálózatba és a víztoronyba, illetve távvezetékkel a település külterületi lakott részére.

Közlekedés

A növekvő mobilitási igények kielégítéséhez szükséges közlekedési és szállítási teljesítménynövekedést teljes egészében a közúti közlekedés szolgáltatja. A közúti közlekedés részarányának növekedése ellenére a közösségi közlekedés részaránya magas.

A mobilitási igények kielégítésének környezetbarát alternatívája a kerékpáros közlekedés. A hazai és EU-s támogatások révén az elmúlt időszakban jelentős fejlesztések valósultak meg, melyek következtében sor került a külterületi kerékpárút hálózat bővítésére, infrastrukturális fejlesztésekre.

Turizmus

A turizmus napjaink egyik legdinamikusabban fejlődő ágazata, amely nagymértékben járul hozzá a nemzeti jövedelemhez (a GDP-hez való hozzájárulása 8,9%).

Az idegenforgalomban kettős tendencia tapasztalható. Egyrészt a Magyarországra érkező külföldi látogatók száma a 2008. évi 39,6 millió főről 2012-re 43,6 millió főre nőtt, másrészt az utóbbi években – az idegenforgalmi fejlesztések hatására, illetve a gazdasági válság miatt beszűkülő anyagi lehetőségek révén – bővült a belföldi turizmus, növekedett a falusi- és kerékpáros turizmus.

Energia-, anyagfelhasználás

Az energiafelhasználás, a megújuló energiahordozók hasznosításának alakulása és az energiatakarékosság terén elért előrehaladás meghatározó a környezetterhelés, ezen belül az üvegházhatású gázok kibocsátásában.
Üllés területén a 2. számú táblázatban felsorolt projektek valósultak meg.

Hulladékgazdálkodás

A 2012. évi CLXXXV. törvény hatálya alá tartozó hulladékok kezelése Üllés területén megoldott. A lakosságnál és a közintézményeknél képződő kommunális hulladék elszállítását a Négyforrás Nonprofit Kft. végzi.
Az ipari-gazdálkodó szervezetek kommunális és egyéb hulladékait egyedi, szolgáltatóval kötött szerződés alapján gyűjtik és szállítják.

Bővebben ld. **4.3.4. Hulladékgazdálkodás** c. fejezet.

Területhasználat

Üllés közigazgatási területe általában rendezett képet mutat. Üllés közigazgatási területére érvényes az Üllés Község Képviselő-testületének 8/2009. (VII.01) Kt. ör rendelete Üllés Helyi Építési Szabályzatáról (HÉSZ) és szabályozási tervének jóváhagyásáról.

Zajterhelés

Üllés zaj-és rezgésterhelését túlnyomó részben a települést átszelő 5408. sz. út jelenti.
A település zajterhelését bővebben a **4.1.2. Zaj-és rezgésterhelés vizsgálata és csökkentése** c. fejezet mutatja be.

Környezetvédelmi beruházások, környezetvédelmi ipar

A nemzetgazdaság környezetvédelmi beruházásainak mintegy 58%-át szennyvízkezelésre, 8%-át a talaj és a felszín alatti vizek, a levegőtisztaság védelmére, illetve a hulladékkezelésre fordították (KSH). Üllés területén a szennyvízelvezetés-és tisztítás megoldását célzó projekt valósult meg (ld. **1. Helyzetértékelés** c. fejezet 2. számú táblázata).

Üllés bővebb ágazati jellemzését a **4. Stratégiai területek** c. fejezet tartalmazza.

1.5 A környezetállapot változása és hatásai

Az előzőekben bemutatott hajtóerők és terhelések különbözőképpen befolyásolták a környezet állapotát, és azon keresztül az emberi egészséget és életminőséget.

Levegő

A levegőminőség mérését az Országos Légszennyezettségi Mérőhálózat (továbbiakban: OLM) végzi, a levegőterhelést okozó kibocsátások létesítményszintű adatait a Levegőtisztaság-védelmi Információs Rendszer (továbbiakban: LAIR) tartja nyilván. Üllés nem szerepel az Országos Légszennyezettségi Mérőszolgálat automatikus mérőhálózatában, a településhez legközelebbi mérőpontok Kecskemét, ill. Szeged városok területén találhatók.

Magyarországon a szigorú levegővédelmi előírások betartásának kikényszerítésével az ipari kibocsátások hatása csökkent. 2008. november 1-től valamennyi ipari létesítménynek be kell tartania az elérhető legjobb technika figyelembevételével megállapított, EU előírásokkal harmonizált kibocsátási határértékeket.

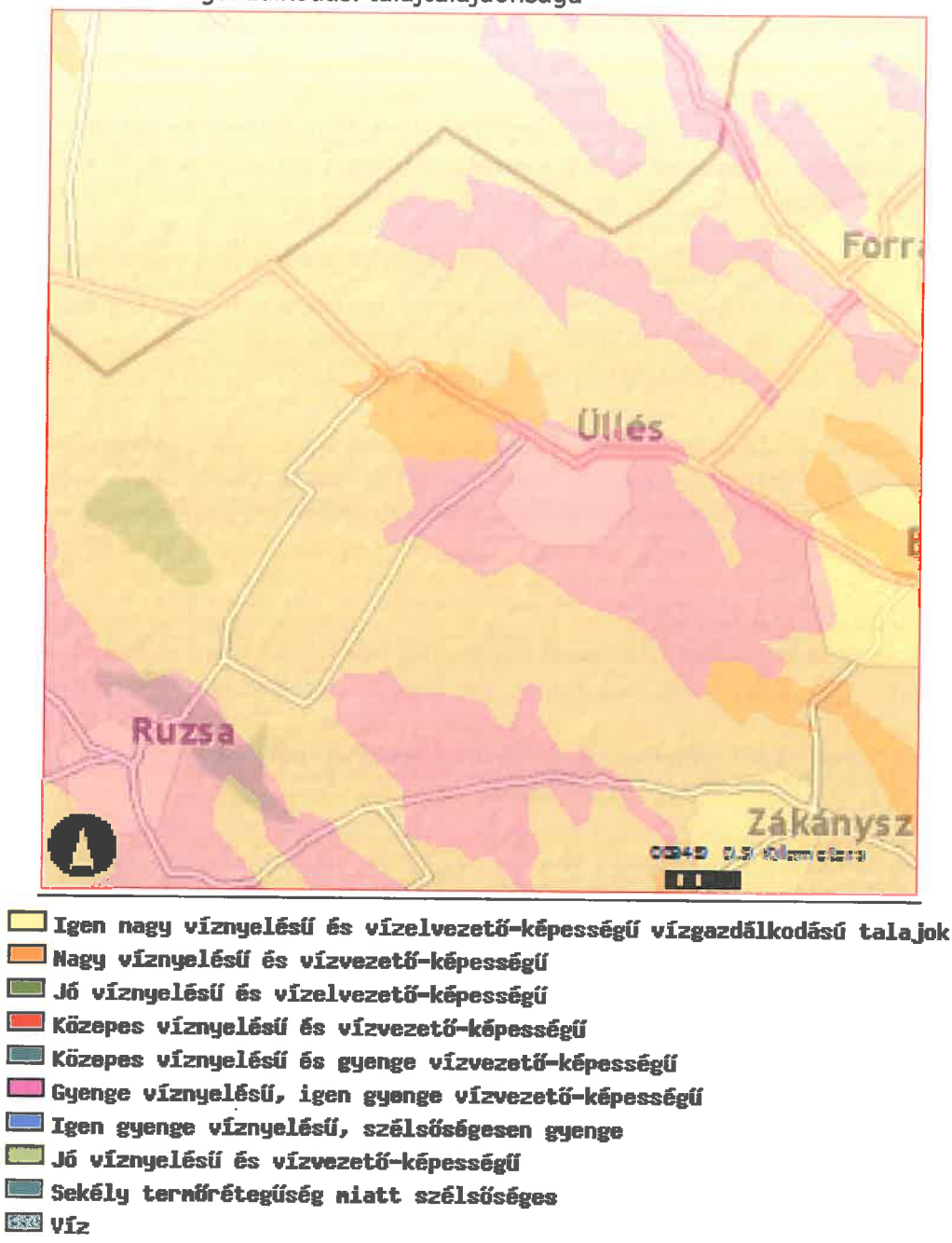
A településen a fő szennyező forrást az 5408 sz. főút jelenti. A környező területeken a nitrogén-oxidok, kén-dioxidok, és a szálló por mennyisége a forgalomtól és a meteorológiai viszonyoktól függően megnövekedik.

Felszíni és felszín alatti víz, talaj

A felszíni vizeket érintő hatások közül legfontosabbak a pontszerű szennyező forrásokból eredő települési szennyvízkibocsátások és hulladéklerakók, illetve a mezőgazdasági eredetű terhelések.
A felszíni vizek mennyiségi paramétereit jelentősen befolyásolják a különböző célú kommunális, ipari és öntözési vízkivételek.

Hazánk felszín alatti vízkészlete európai viszonylatban is kiemelkedő jelentőségű és minőségű: felszín alatti víztesteink 68%-ban elérik a VKI szerinti „jó állapotot". A felszín alatti vizeket érintő hatások közé tartoznak a települési szilárd hulladéklerakókból eredő szennyeződések, a kármentesítés alatt álló, vagy arra váró szennyezett területek (főként az ivóvízbázisokat veszélyeztetik), valamint a mezőgazdasági eredetű terhelések. A felszín alatti vizek mennyiségét erősen befolyásolják továbbá a különböző vízkivételek, elsősorban a kommunális vízkivétel, hiszen az ország ivóvízellátása 95%-ban felszín alatti vízből történik. Fontos még a mezőgazdasági, a bányászati és a geotermikus energiahasznosítási célú vízkivétel is, illetve továbbra is problémát jelent az engedély nélküli vízkivétel.

15. ábra Üllés vízgazdálkodási talajtulajdonsága

Forrás: KÖRINFO, Agrotopo térkép

A talajok állapotát a vizekhez hasonlóan számos tényező befolyásolja (pl. földhasználat, infrastruktúra fejlesztése). A talajok állapotának értékelését nehezíti, hogy a talajpusztulással veszélyeztetett területek országos felmérésére forráshiány miatt évek óta nem került sor. A mezőgazdasági és erdészeti talajok nehézfémekkel, peszticid-maradványokkal és egyéb káros anyagokkal való terheltsége elmarad a szennyezettségi határértéktől.

Biológiai sokféleség

A biológiai sokféleség a társadalom és gazdaság fennmaradásának, illetve fejlődésének alapjaként szolgál, amelyek egyúttal meghatározóak az élő rendszerek terhelésének alakulásában. A biológiai sokféleség megőrzése és fenntartása szempontjából komoly problémát jelent az élőhelyek szétdarabolódása, amely egész Európában jelentős mértékű. A kutatások alapján az elmúlt 20 évben folyamatosan növekedett a táji és élőhelyi szintű feldarabolódás mértéke, amely trend előreláthatóan a jövőben is folytatódni fog.

A nem megfelelő földhasználatból adódó túlhasznosítás, az inváziós idegenhonos fajok (özönfajok) terjedése és a szennyezés egyaránt a biológiai sokféleség csökkenését okozza. Gyakori probléma a hagyományos tájszerkezet, a mozaikos tájelemek eltűnése, aminek következményeként csökken a területek ökológiai értéke.

Üllés levegőminőségének, a felszíni-és felszín alatti vizek minőségének, a talajadottságok és a biológiai sokféleség bővebb bemutatását a **4. Stratégiai területek** c. fejezet tartalmazza.

Éghajlatváltozás

Az Éghajlat-változás Kormányközi Testület (IPCC) legfrissebb, 2013 őszén közzétett 5. Helyzetértékelő Jelentése szerint egyértelmű, hogy a klímaváltozást az ember okozza. Nagyon valószínű, hogy a hőhullámok gyakorisága, intenzitása és időtartama jelentős mértékben növekedni fog, a melegedés mértékével párhuzamosan pedig a száraz területeken csökkenni, a csapadékban gazdag területeken viszont növekedni fog a csapadék mennyisége. Az IPCC Jelentés új szcenáriói szerint Közép- és Kelet-Európa, így **Magyarország klímaérzékenység szempontjából érzékeny régió**.

Az EU 2020-ra az 1990. évi kibocsátási szint legalább 20%-os csökkentését célozta meg, melynek eléréséhez Magyarországnak is hozzá kell járulnia. A közösségi szintű kibocsátás-csökkentési célok megvalósítása érdekében hazánk is tevékenyen részt vett az emisszió kereskedelmi rendszer (ETS) működtetésében. A Nemzeti Kiosztási Terv végrehajtása keretében folytatódott a kibocsátási kvóták értékesítése. Az üvegházhatású gázok közösségi kereskedelmi rendszerében és az erőfeszítés-megosztási határozat végrehajtásában történő részvételről szóló 2012. évi CCXVII. törvénynek, valamint végrehajtási rendeletének elfogadása révén megteremtődtek a jogi feltételei annak, hogy Magyarország továbbra is részt vegyen az Európai Unió kvótakereskedelmében.

Az üvegházhatású-gáz kibocsátás csökkentésének pénzügyi fedezetét egyrészt a kvótabevételeken alapuló Zöld Beruházási Rendszer, másrészt az Új Széchenyi Terv EU-s társfinanszírozáson alapuló forrásai biztosították.
A Zöld Beruházási Rendszer (ZBR) keretében számos pályázat került meghirdetésre, melyek a klímavédelmi célok megvalósításával egyidejűleg épületenergetikai korszerűsítések és energiahatékonyság növelését biztosító intézkedések végrehajtását is biztosították.

Míg a kibocsátás csökkentési feladatok leginkább globális összefogással valósíthatók meg, a változó klímához való alkalmazkodási törekvések helyi és regionális szinten vezethetnek

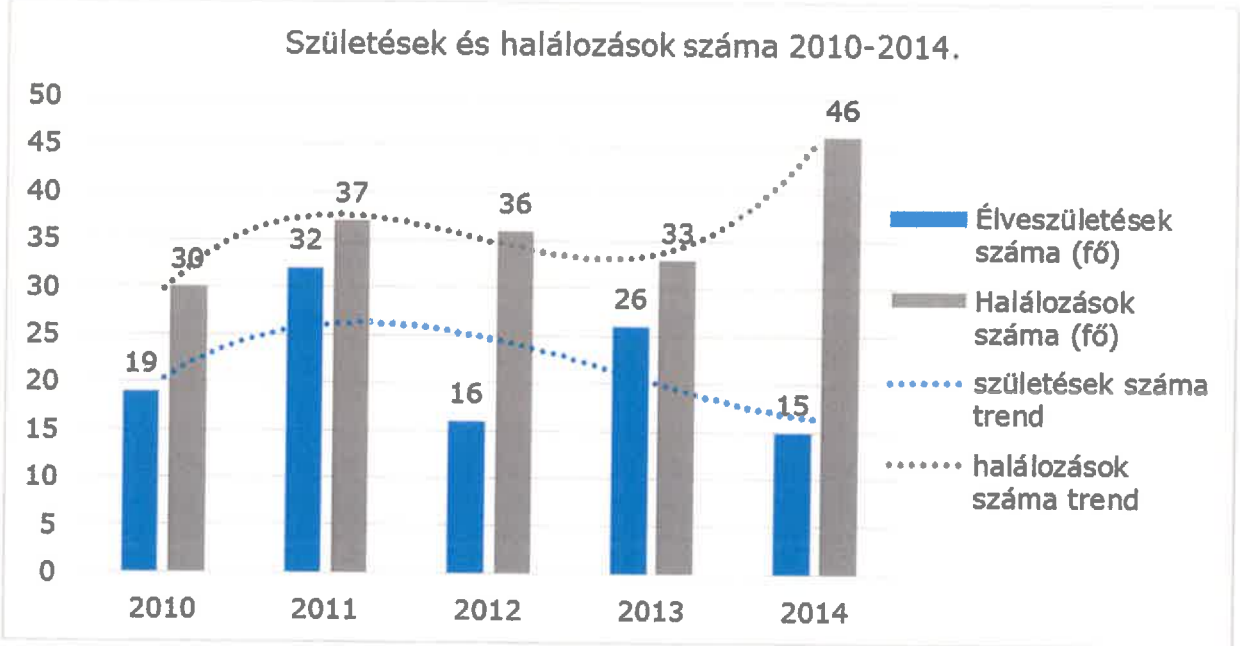
eredményre. A Magyar Földtani és Geofizikai Intézet (MFGI) önálló szervezeti egységeként 2012-ben megalakult a Nemzeti Alkalmazkodási Központ (NAK). A NAK egyik kiemelt feladata a Nemzeti Alkalmazkodási Térinformatikai Rendszer (NATéR) létrehozása, amelynek átfogó célkitűzése egy olyan többcélú felhasználásra alkalmas adatrendszer kialakítása, amely objektív információkkal segíti a változó körülményekhez igazodó, rugalmas döntés-előkészítést, döntéshozást és tervezést.

1.6 Üllési trendek

Népesség

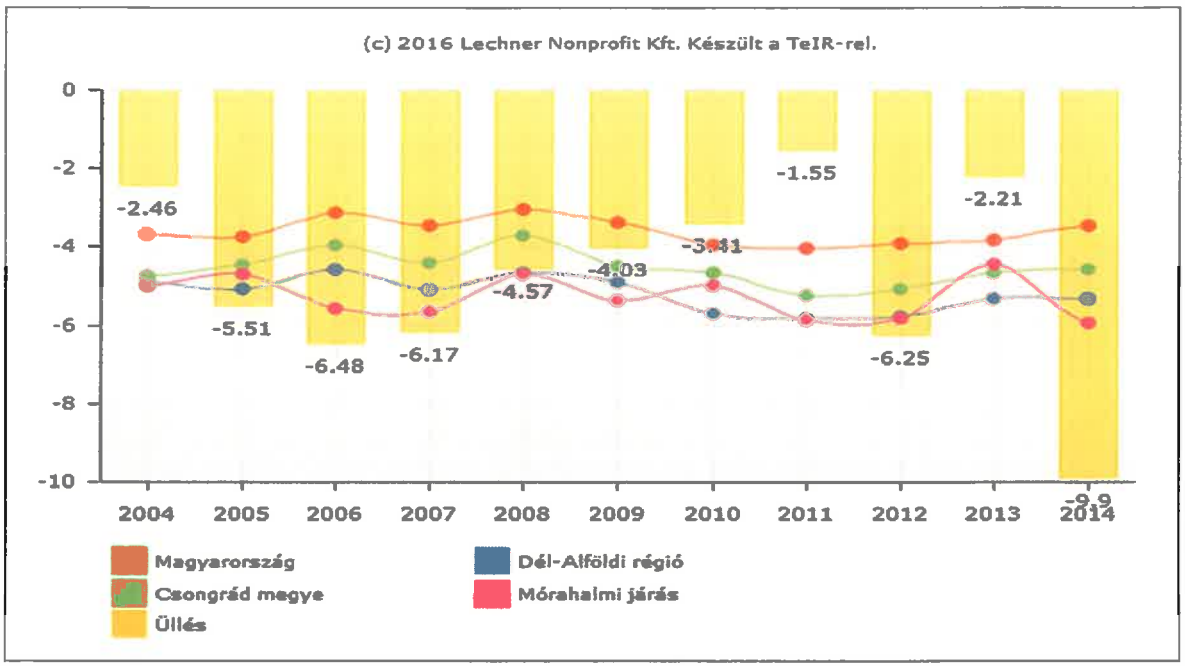
Üllés is azon települések közé tartozik, ahol **a lakónépesség évről évre csökken.**
A természetes szaporodás, fogyás trendje megegyezik a járási, megyei és országos tendenciákkal, azaz a halálozások száma minden évben meghaladja az élve születések számát.

16. ábra Születés és halálozás alakulása

Forrás: KSH Statinfo

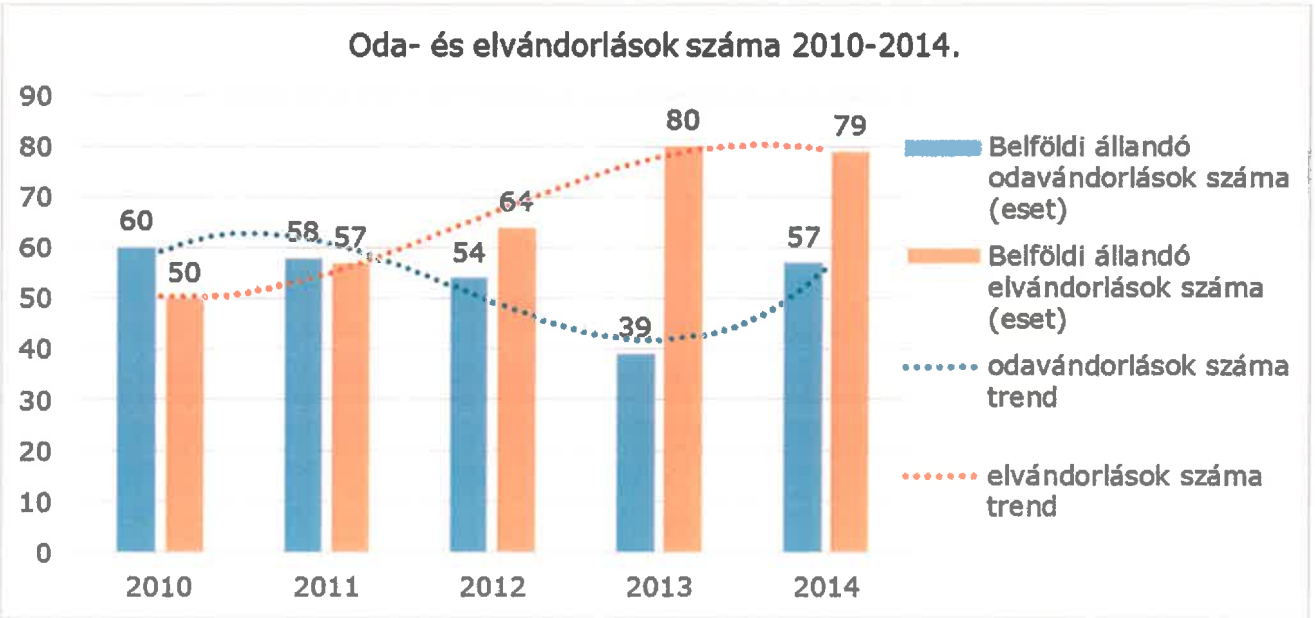
17. ábra Az élveszületések és a halálozások különbözete

Forrás: TEIR

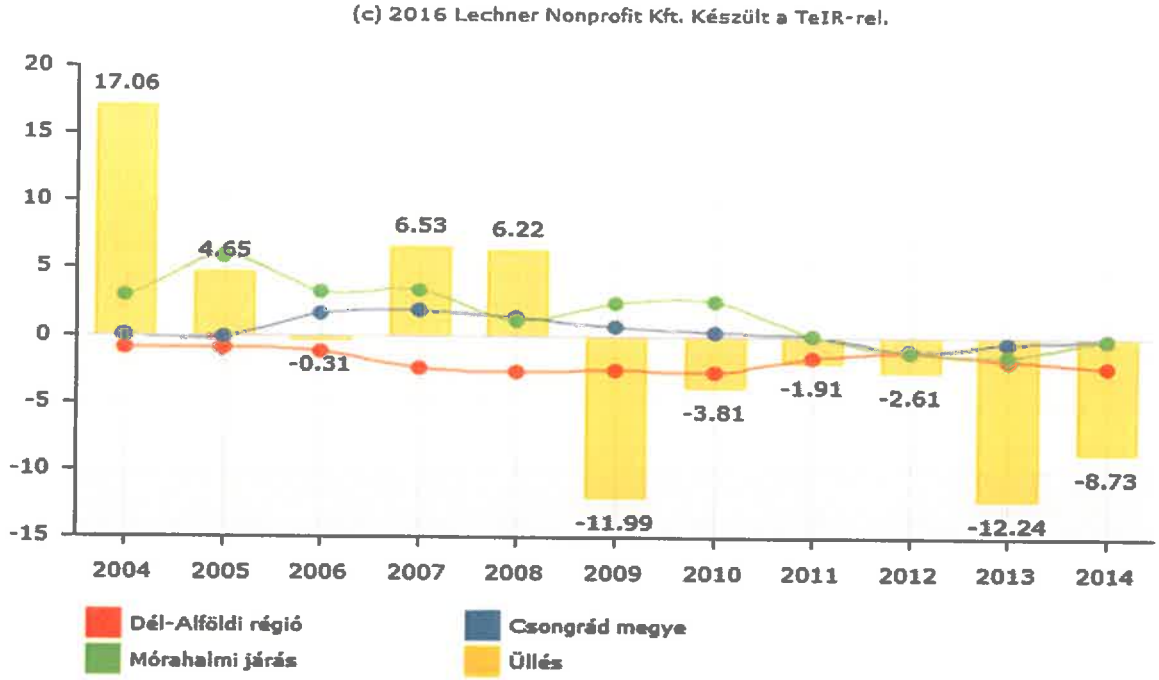
A vándorlási egyenleg az 5 év átlagában negatív (-62 eset), annak ellenére, hogy 2010. és 2011. években magasabb volt az odavándorlások száma, mint az elvándorlásoké.

18. ábra Vándorlási egyenleg

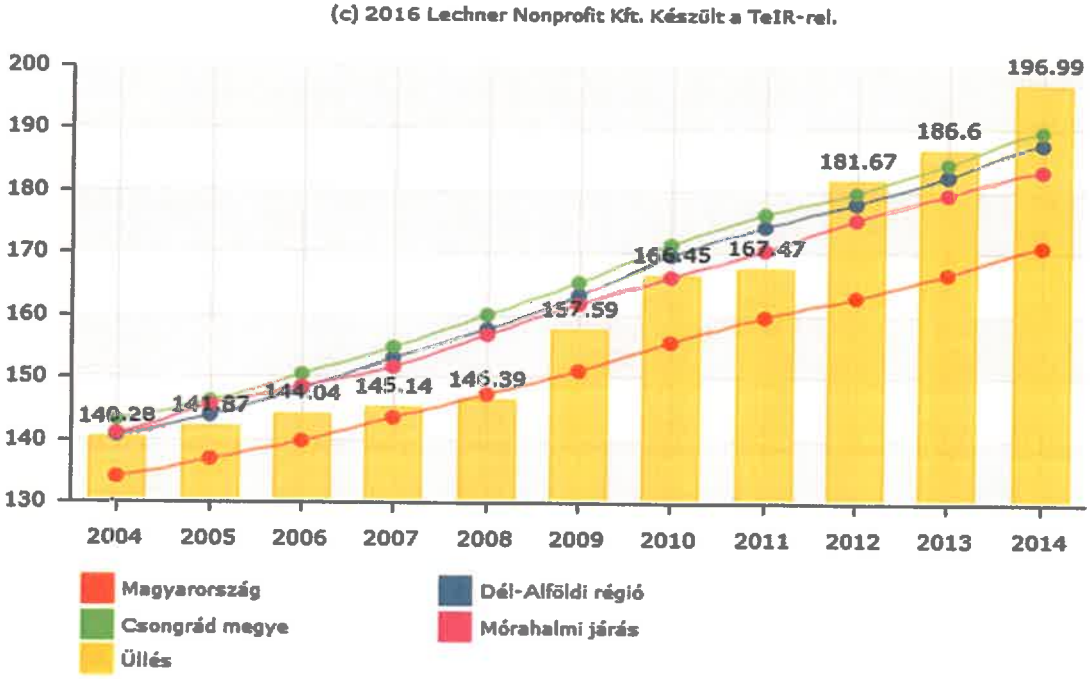
Forrás: KSH Statinfo

19. ábra Vándorlási egyenleg (ezrelék)

Forrás: TEIR

20. ábra Öregségi mutató (Állandó népességből a 100 0-14 évesre jutó 60-x évesek száma)

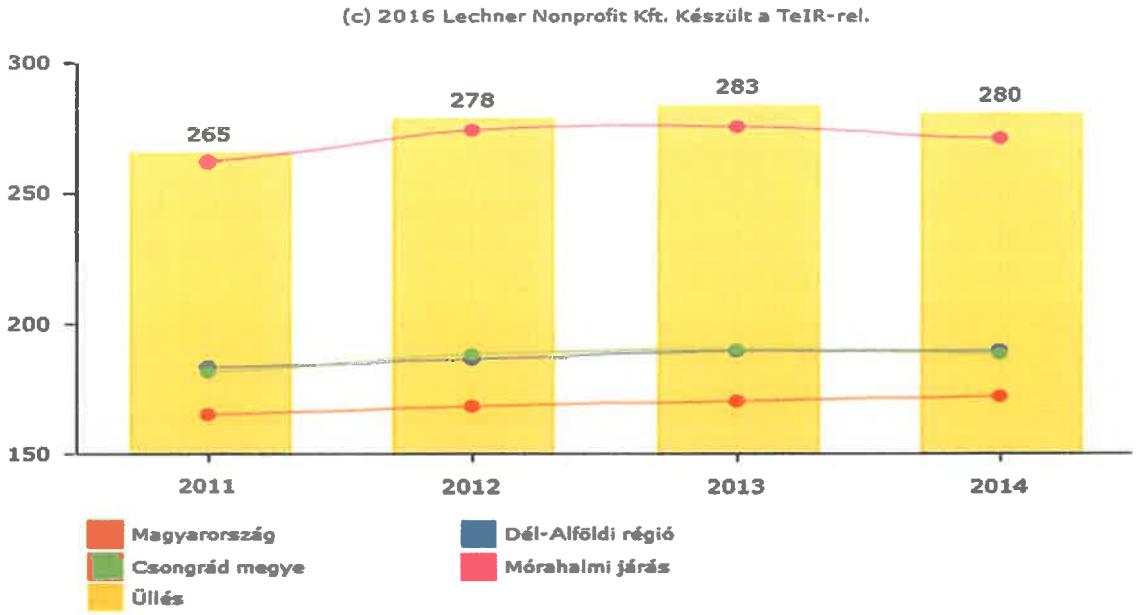

Forrás: TEIR

Üllés öregedési mutatója 2012. évtől az összes vizsgált területnél kedvezőtlenebb, de trendje megegyezik az országos, kistérségi, megyei és járási trendekkel.

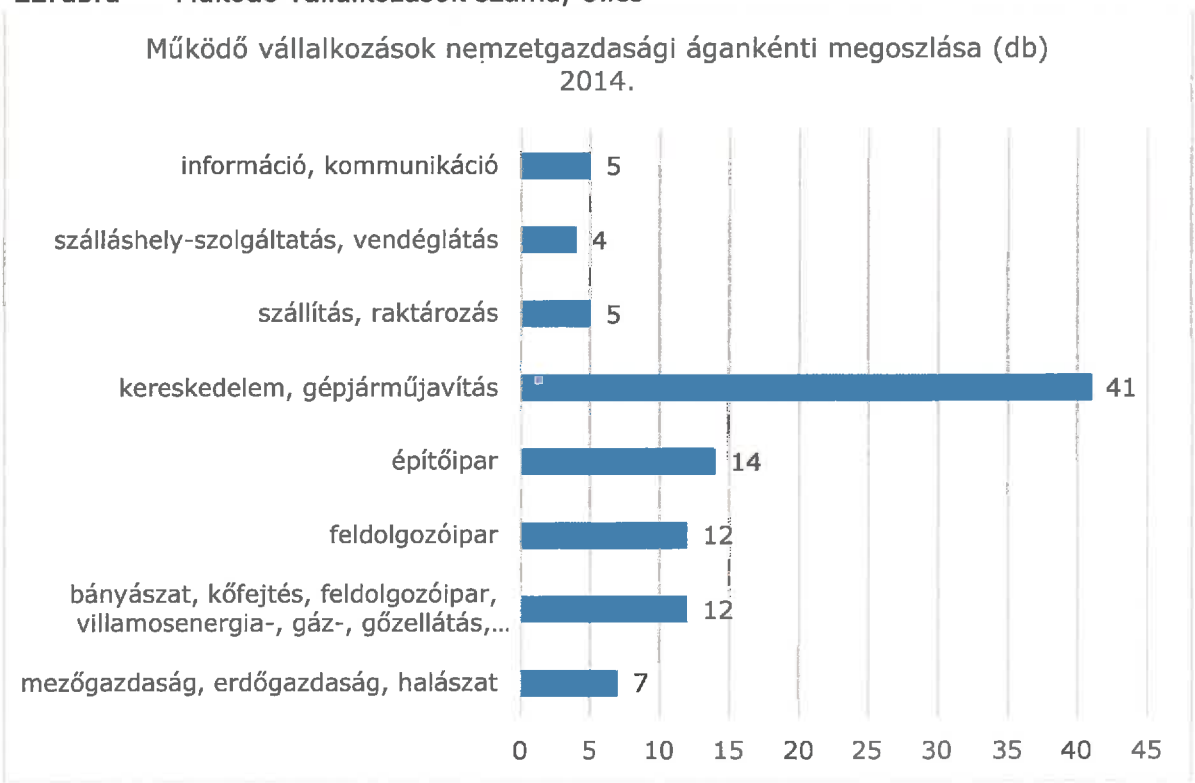
Globalizáció

21. ábra Regisztrált gazdasági vállalkozások száma ezer lakosra, 2011-től (db)

Forrás: TEIR

22. ábra Működő vállalkozások száma, Üllés

Forrás: KSH Statinfo

Üllésen a **kereskedelem** ágazatban található a legtöbb működő vállalkozás (41%).

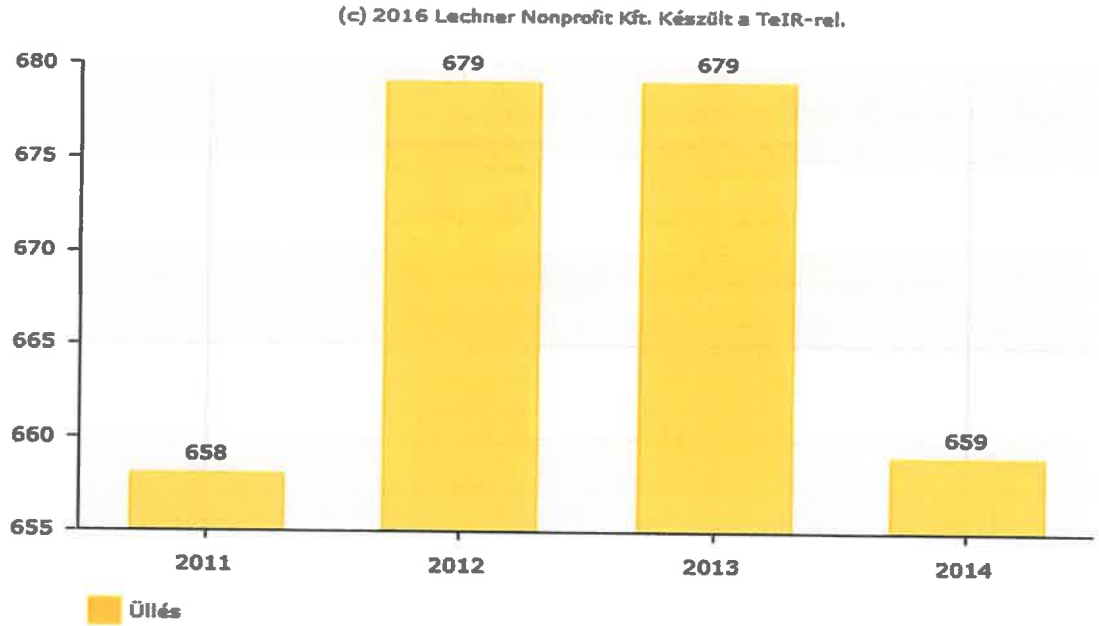
3. táblázat Működő vállalkozások tevékenységének nemzetgazdasági ágon belüli aránya

nemzetgazdasági ág	aránya %
mezőgazdaság, erdőgazdaság, halászat	7%
bányászat, kőfejtés, feldolgozóipar, villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás, vízellátás, szennyvíz gyűjtése, kezelése, hulladékgazdálkodás, szennyeződésmentesítés	12%
feldolgozóipar	12%
építőipar	14%
kereskedelem, gépjárműjavítás	41%
szállítás, raktározás	5%
szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	4%
információ, kommunikáció	5%

Forrás: KSH

Az ipar és a szolgáltatások részben a mezőgazdasághoz kapcsolódnak.

23. ábra Regisztrált vállalkozások száma a mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat nemzetgazdasági ágakban, 2011-től (db)

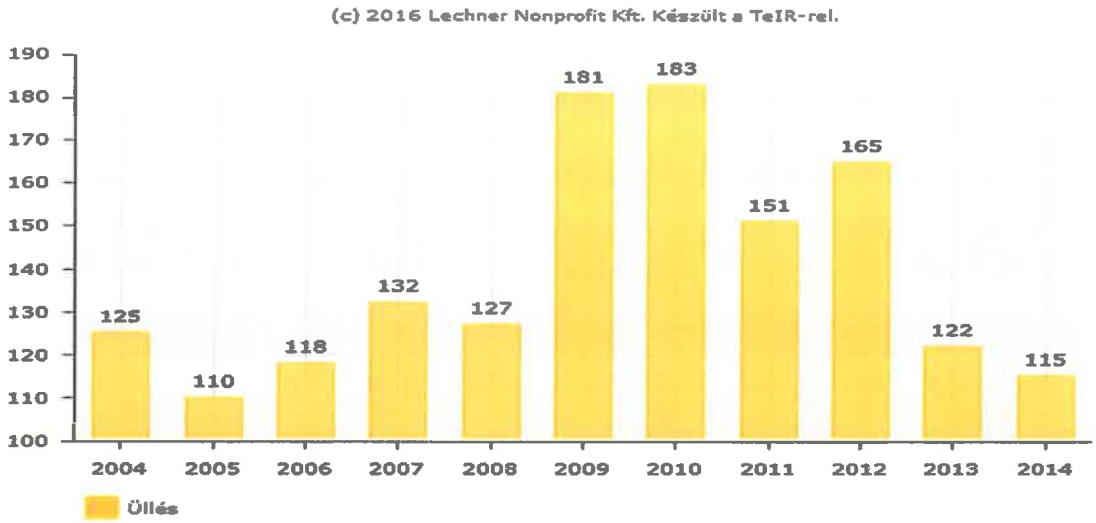

Forrás: TEIR

A legnagyobb számban hagyományosan a kisgazdaságok vannak jelen, amelyek 1-5 ha földterületen gazdálkodnak. Ez a birtokstruktúra nem feltétlenül kedvezőtlen, mert a természeti táj mozaikossága, a szórt tanyavilág, a homoki területek speciális éghajlati és talajadottságai életképessé teszik. Az állattenyésztés a mezőgazdasági termelésen belül – a takarmánynövények gazdaságtalan termesztése miatt - háttérbe szorul. A Homokháti Kistérség leginkább jellemző és jövedelmező termelési ágazata a kertészet: zöldség-, gyümölcs-, szőlőtermesztés. E gazdálkodási és tájhasznosítási hagyományok megőrzése jelentheti a település idegenforgalmának - a falusi-tanyai turizmusnak az alapját is.

A komplex mutatók szerint a mórahalmi kistérség általános fejlettsége a megyei átlagnak megfelelő, és a regionális átlaghoz is hasonlóan viszonyulhat. Lemaradás így nem a megye és a régió, illetve az ország egészéhez képest van, hanem azok dinamikusan fejlődő, megújuló gazdaságú városaihoz, térségeihez viszonyítva.

24. ábra Regisztrált munkanélküliek száma, Üllés

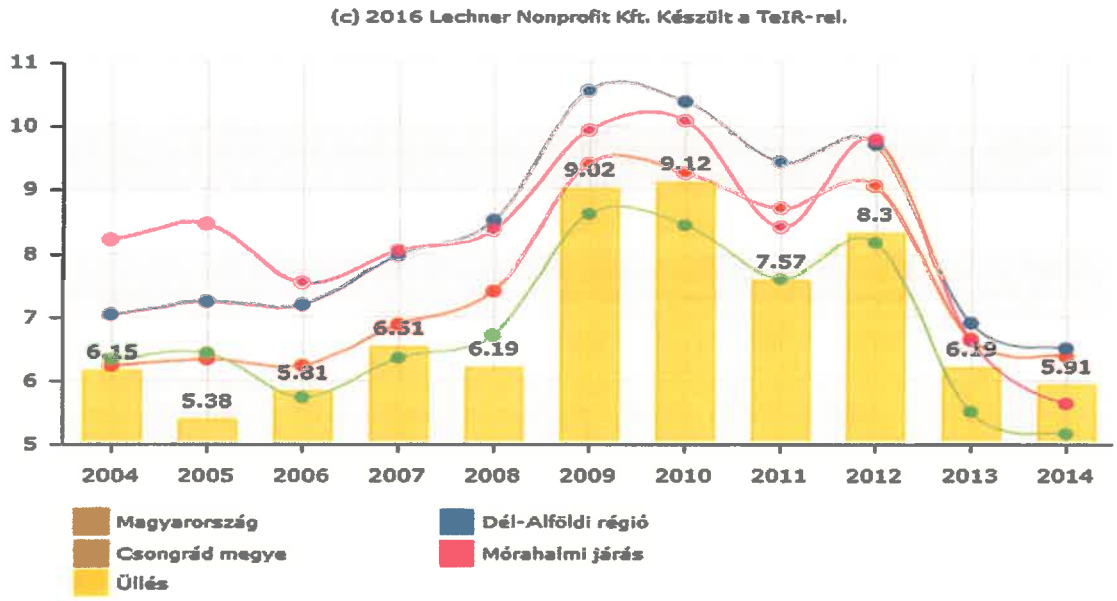

Forrás: TEIR

A nyilvántartott álláskeresők száma 2014. évben 115 fő volt, mely az aktív, munkaképes korú lakosság 5,91%-a.

Üllés munkanélküliségi rátája követi mind a hazai, mind az egyéb közigazgatási (régiós, megyei, járási) trendeket.

25. ábra Munkanélküliségi ráta

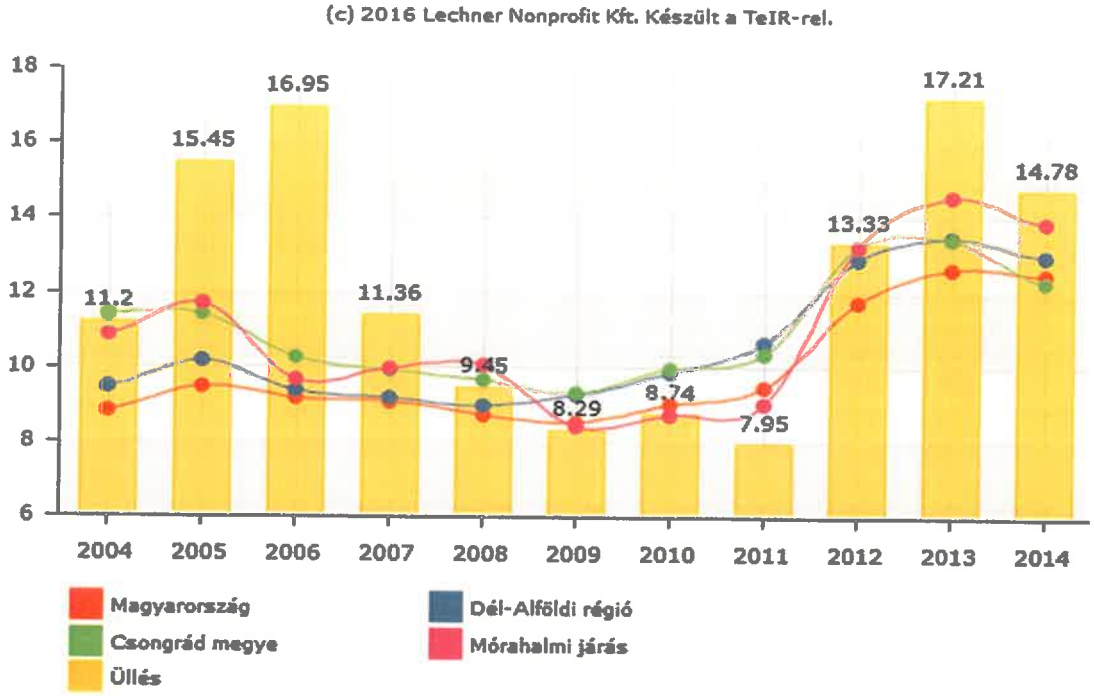

Forrás: TEIR

A 105/2015. (IV.23.) Korm. rendelet „A kedvezményezett települések besorolásáról és a besorolás feltételrendszeréről" melléklete nem tartalmazza Üllést, a település **nem tartozik a jelentős munkanélküliséggel sújtott települések közé.**

A település területén a 25 évnél fiatalabb munkanélküliek aránya követi a megyei és kistérségi trendet, 2014. évben kedvező változás volt megfigyelhető.

26. ábra Pályakezdő munkanélküliek aránya

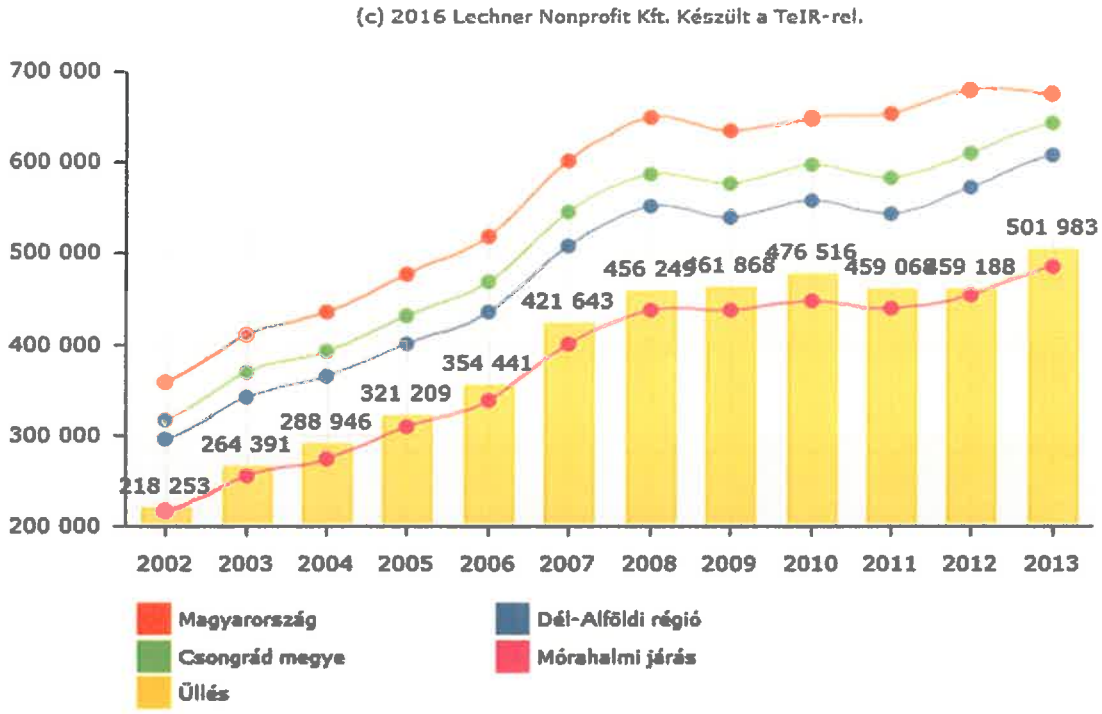

Forrás: TEIR

Alapvető törekvés a gazdasági szerkezet egyoldalúságának feloldása, más gazdasági ágak fejlődésének elősegítése, szerkezeti megújulásának elősegítése, a vállalkozási aktivitás és a vállalkozások stabilitásának növelése, új munkahelyek teremtése. Ez a mezőgazdaság, a feldolgozóipar, a kapcsolódó szolgáltatások, valamint a turizmus bővítésével és minőségi fejlesztésével érhető el. A termelő és szolgáltató ágazatok esetében is ez részben a mezőgazdasághoz kapcsolódva, annak igényeit ellátva valósulhat meg.

Üllés jövedelmi viszonyai szintén a megyei és régiós trendnek megfelelően alakulnak, azonban az egy lakosra jutó nettó jövedelem szintje elmarad a régiós és megyei átlagtól. Az ábrából azonban kitűnik, hogy a nettó jövedelem meghaladja a járási értéket.

27. ábra Egy lakosra jutó összes nettó jövedelem (Ft)

Forrás: TEIR

Ökoszisztéma

A globális és regionális felmérések az összes forgatókönyvet tekintve mind azt az előrejelzést mutatják, hogy a biodiverzitás csökkenése és az ökoszisztéma degradációja tovább folytatódik, illetve felgyorsul. A biodiverzitás csökkenése emellett a területhasználat változással és az éghajlatváltozással is szorosan összefügg.

Üllés közigazgatási területén a biodiverzitás fenntartását leginkább a gyepgazdálkodás biztosítja, melynek területe a művelt területek **13,5 %-a**.

4. táblázat Művelési ágak megoszlása

művelési ág	aránya %
erdő	18,79%
fásított terület	0,05%
gyep (legelő)	1,25%
gyep (rét)	12,25%
gyümölcsös	6,29%
kert	0,04%
kivett	9,83%
nádas	0,17%
szántó	47,77%
szőlő	3,55%

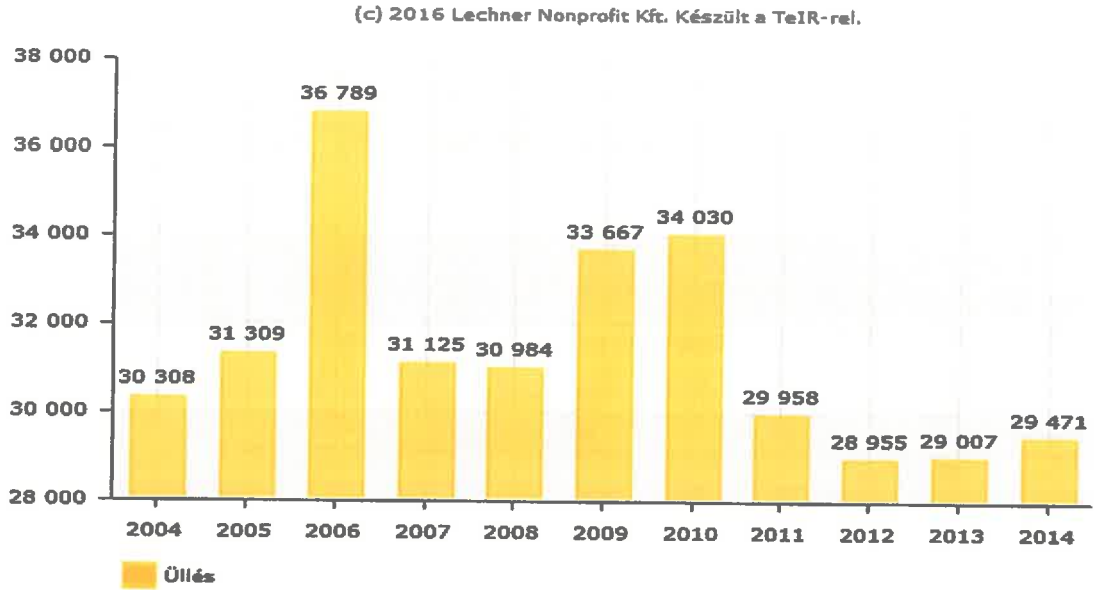
Egészség

A településen élők ellátását 2-2 háziorvos és körzeti ápolónő biztosítja, emellett 1 fogorvosi körzet is működik. A mórahalmi Móra-Vitál Kht kihelyezett laboratóriumi telephelye segíti

munkájukat. A 2 háziorvosi körzet működéséhez szükséges tárgyi és személyi feltételek biztosítottak, a háziorvosok megfelelő szakvizsgával rendelkeznek, a munkavégzésükhöz szükséges technikai feltételek biztosítottak, mindemellett igen leterheltek. A háziorvosi ellátásban részesülő esetszám 28-29 ezer/év.

Üllésen a 2012-2013. években gyakorlatilag stagnált a betegforgalom, majd 2014-ben kismértékű emelkedés volt tapasztalható.

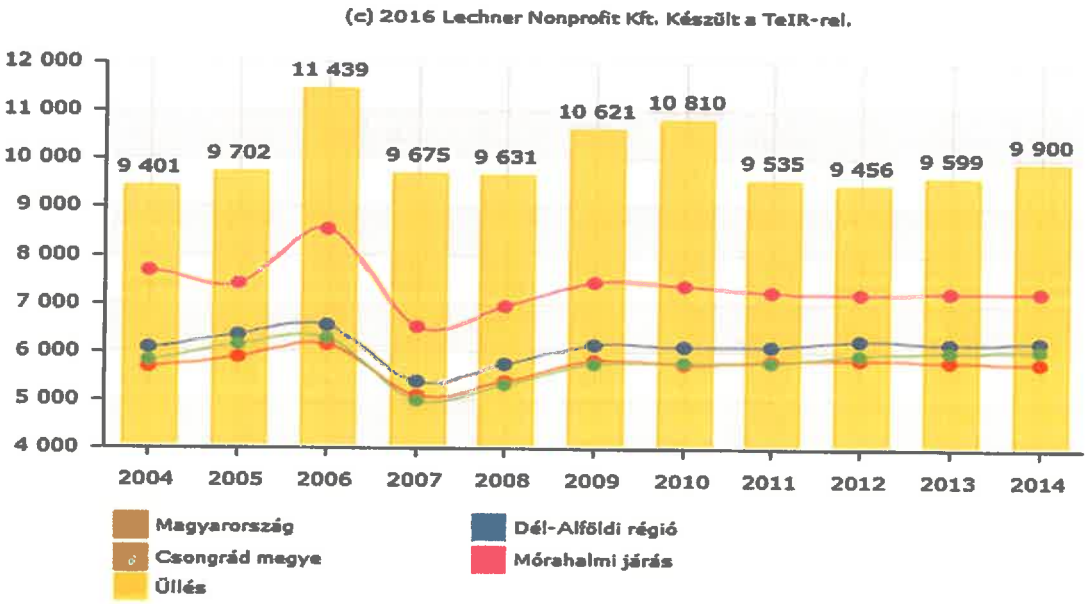
28. ábra Háziorvosok betegforgalma (fő)

Forrás: TEIR

A betegforgalom trendje összhangban van az országos, a régiós, a megyei és a járási trendekkel.

29. ábra A háziorvosok betegforgalma, ezer lakosra (fő)

Forrás: TEIR

Szennyezés

A szennyezést három fő emberi tevékenység okozza: fosszilis tüzelőanyagok égetése (elsősorban ipar és közlekedés); szintetikus műtrágyák és növényvédő szerek alkalmazása a mezőgazdaságban; növekvő és egyre komplexebb vegyianyag használat. A finomrészecskék és egyes vegyi anyagok külön figyelmet érdemelnek azok messzemenő környezetre és emberi egészségre gyakorolt hatásai és a vonatkozó ismeretek hiányosságai miatt.

Üllés esetében a legfőbb veszélyforrást a közlekedésből eredő szennyezés jelenti, azonban annak hatása csak időszakosan lépi túl a megengedett határértékeket.

Erőforrások

Az élővilág és általában a környezet degradálódásának oka az erőforrások túlzott használata. Az egyik gyors ütemben felélt erőforrásunk a **talaj**, amelynek pusztulási üteme sokszorosa az újratermelődésnek.

A település gyenge talajadottságai nem kedveznek nagy kiterjedésű erdők telepítésének.

A **vízbázisok** nagymértékben felértékelődnek, ezért azok megfelelő és körültekintő használata kiemelkedően fontos.

Energia

Komoly gazdasági, társadalmi változás várható a fosszilis energiahordozók fogyatkozásával összefüggésben is. A Nemzetközi Energia Ügynökség becslése szerint a fosszilis energiahordozók legalább 2030-ig a legfontosabb energiaforrásként szolgálnak és a felhasználás volumene a hatékonyság esetleges javulása ellenére is folyamatosan nő. Ahogy számos dokumentum rámutat, a jelenlegi rendkívül karbon- és energiafüggő gazdasági szerkezet nem fenntartható, ezért sürgős átalakításra szorul.

Hatékonyság

Az EU-ban a GDP növekedésétől látványosan elszakadtak pl. az anyagfelhasználási, hulladékkeletkezési mutatók. A hatékonyság növekedése nem jelenti azt, hogy az összes felhasznált erőforrás mennyisége (beleértve a hulladékokat is) csökken, azaz a mértéktelen fogyasztást a hatékonyság javulása sem képes ellensúlyozni (ez az ún. visszapattanó hatás (rebound effect). **Üllésen bevezetésre került a szelektív hulladékgyűjtés**, mely a háztartásoknál keletkező hulladékok hatékonyabb felhasználását segíti elő.

1.7 SWOT értékelés

A SWOT-elemzés erősségei, gyengeségei, lehetőségei és veszélyei a helyzetelemzés legfontosabb megállapításai, a települési környezeti állapot és a jellemző környezeti folyamatok figyelembe vételével kerültek meghatározásra.

- Az **erősségek** közé elsősorban a szorosabban vett környezetvédelmi pozitív belső tendenciák, az adottságként meglévő természeti erőforrások és környezeti értékek, valamint az azokat fenntartó folyamatok kerültek.

- A **gyengeségek** között a szorosabban vett környezetvédelmi negatív belső tendenciákat gyengítő, létező környezeti problémák, a környezetre, a természetre, tájra, illetve azok állapotára ható folyamatok szerepelnek.

- A **lehetőségek** azokat a külső és pozitív meghatározottságú igényeket és tendenciákat, meglévő hatásokat mutatják be, amelyek a szorosabban vett környezetvédelem területén értelmezett erősségeken kívül esnek, de azokhoz és a környezet állapotának javulásához képesek hozzájárulni.

- A külső értelemben vett **veszélyek**ben bemutatott negatív állapotok, trendek a lehetőségekkel ellentétesen hatva csökkentik vagy károsan befolyásolják a környezeti eredményeket és összességében a környezeti állapotot.

5. táblázat Környezeti SWOT analízis

	Erősségek	Gyengeségek
Természeti adottságok	Rendeleti szabályozás naprakész helyzete a környezetvédelem terén.	Üllés éghajlati viszonyaira is egyre inkább jellemzőek a szélsőséges események.
	Környezettudatos gondolkodás, jövőorientált vezetés.	Az erdőterületek alacsony részaránya.
	A lakosság jó állapotúnak ítéli meg a helyi természeti környezet állapotát.	Védett természeti értékek alacsony aránya.
	A lakosok körében kiemelten pozitív vélemény tapasztalható településsel kapcsolatos érzelmek tekintetében, legyen szó a közösségről, a zöld közterületekről, a település hangulatáról, lakókörnyezetükről, vagy akár a település természeti környezetéről.	A fiatal lakosság alacsony érdeklődése a környezetvédelem kérdéseivel kapcsolatosan
	Természeti értékek nagy száma.	A térség talaja igen gyenge termőképességű.
	A helyi termelő és szolgáltató szektor környezetterhelése kicsi.	
Zöldfelületi rendszer	A települési zöldfelületek magas aránya, amit a lakosok is pozitívan értékeltek.	A települést és a termőföldeket védő erdősávok hiánya.
	Gondozott zöldsávok és településközpont.	Külterületi dűlőutak fásítása nem megoldott.
Közlekedés	Kedvező az utazási módválasztás (kerékpáros, gyalogos, autóbuszos utazások) a településen.	Külterületi úthálózat nagy részben burkolatlan.
	Magas a kiépített utak aránya.	A nagyszámú külterületi mellékút állapota folyamatos állagmegóvást igényel.
Infrastruktúra	A település részt vett a Dél-alföldi Ivóvízminőség-javító Programban.	Fejletlen külterületi infrastruktúra (villamosítás, vízellátás hiányossága).
	Fejlett belterületi infrastruktúra (csatornázottság, gáz-, ivóvíz- és elektromos ellátottság).	Az illegális hulladéklerakók eseti képződése terheli a környezetet.
Levegő	A lakossági parlagfű mentesítés egyre nagyobb arányú.	Az allergén gyomok közül elsősorban a parlagfű elszaporodása tapasztalható.
	Üllés levegőminősége megfelelő.	A külterületi burkolatlan utak magas aránya porterhelést idéz elő.
	A légszennyező anyagok	Az utóbbi években a pollen

	Erősségek	Gyengeségek
	kibocsátása alacsony, a légszennyezés főleg a közlekedésből, és a mezőgazdasági tevékenységből adódik.	szennyezettség kimutathatóan növekvő mértékben allergiás megbetegedéseket okoz.
Talaj	Az AKG támogatásban előírt „jó mezőgazdasági gyakorlat" betartása mérsékli a talajok terhelését.	Nagy defláció veszély, defláció elleni minimális védekezés.
		Gyenge minőségű homoktalajok.
Vízgazdálkodás	Fejlett a belterületi csatornahálózat.	Szélsőséges csapadék, öntözési kényszer.
	A horgásztó és a környezetében kialakított tanösvény a felszíni víz és környezetének élővilágát mutatja be..	Belvízveszély a település egyes területein.
	A szennyvízcsatornázás és a szennyvíztisztító telep építése megtörtént.	Felszíni vizekből beszerezhető öntözővíz hiánya.
Hulladékgazdálkodás	Biztosítottak a szelektív gyűjtés feltételei.	Az illegális hulladéklerakók megjelenése környezetterhelő hatású.
	A hulladékudvar megléte is biztosítja a lakosságnál képződő hulladékok elkülönített gyűjtését.	A szelektíven gyűjtött hulladékok aránya alacsony az összes hulladékhoz viszonyítva.
	Üllés tagja a Dél-Alföldi Térségi Hulladékgazdálkodási Társulásnak.	A gyűjtött hulladék nagy mennyiségben tartalmaz házilag is komposztálható zöld hulladékot
	A település rendelkezik lezárt, rekultivált hulladéklerakóval.	Kevés szemléletformálási akció, hatásuk nem kimutatható.
	Ipari eredetű szennyezés gyakorlatilag nincs.	Külterületen a házhoz menő hulladékgyűjtés nem oldható meg teljes körűen.
	A szelektív hulladékgyűjtéshez a lakosság pozitívan áll hozzá, egyre többen végzik ezt a tevékenységet.	Lassú a változás a lakosság környezeti értékrendjében, a termelési és fogyasztási szokásokban.
Energiagazdálkodás	Kedvező természeti adottságok egyes megújuló energiaforrások tekintetében (pl. geotermikus, napenergia).	
	Számos energetikai célú beruházás valósult meg az Önkormányzat intézményei körében.	

	Lehetőségek	Veszélyek
Természeti adottságok	A helyi turisztikai attrakciók (természeti kincsek, alkotótábor, horgászverseny) és az itt megrendezésre kerülő rendezvények jobb kihasználásával új, időszakos vagy lehetőség esetén állandó munkalehetőségek biztosítása a települési lakosok számára.	A természeti értékek lepusztulása.
	Erdőtelepítés, defláció elleni védekezés pályázati forrásokból.	Biodiverzitás csökkenése.
	Környezetvédelmi pályázati források (hazai, Európai Uniós) számának növekedése	
	A természetvédelmi területeket, ill. természetes élőhelyeket célzó ökoturizmus iránt növekszik a hazai és a nemzetközi kereslet.	
	A civil szervezetek aktivitásának fenntartása, tevékenységének erősödése a cél.	A civil szervezetek gyengülése további forráshiány következtében.
	Rendelkezésre álló saját forrás az EU-s támogatások lehívásához.	Természeti értékek degradálódása.
	Összehangolt térségi marketing.	Környezetterhelő tevékenységek betelepülése a térségbe.
	Környezettudatosság növelését célzó országos és nemzetközi oktatási programok és akciók.	
	Jó vadásztatási lehetőségek kihasználása a Bohn-erdő, Potyondi erdő, Üllési erdő területén, a vadásztársaság munkájával összhangban.	
	Az erdei iskola népszerűsítése, kihasználása.	
Zöldfelületi rendszer	A település fejlesztési keretében fasor rekonstrukciókra is jut forrás, mely javíthatja a zöldfelületek állapotát.	Kevés figyelem fordítódik a zöldfelületi fejlesztésekre az anyagi források hiánya miatt.
	Határon túli és helyi turizmus erősödése a térségben.	A gépjármű közlekedés igényeinek korlátlan kielégítése, növekvő forgalmi nehézségek, gyaloglási és kerékpározási kedv csökkenése.

	Lehetőségek	Veszélyek
Infrastruktúra	Pályázati források megjelenése a külterületek közművesítésére.	Külterületi ivóvíz- és szennyvízhálózati fejlesztések forráshiány miatti elmaradása.
	Megújuló energiaforrások közintézményekben történő elterjesztésének támogatása.	
Levegő	A lakossági parlagfű mentesítés hatékonyságának növekedése.	A parlagterületek növekedése esetén az allergén gyomok elszaporodhatnak.
Talaj	Erdőtelepítés.	Az erdősítés, fásítás, mezővédő erdősáv-rendszer kialakításának elmaradása esetén fennmarad, sőt fokozódhat a talajdefláció.
		A helyi talajszennyezettség növekedése, a talajok fizikai és kémiai romlása, a talajok kimerülése.
Vízgazdálkodás	A vízmegőrzési programok (pl.: az Alföld Programban) helyet kapnak a regionális fejlesztésben.	Csapadék hiány, elsivatagosodás.
		Vízgazdálkodási problémák: belvízelvezetés, illegális kutak helyi öntözési céllal történő használata.
Hulladékgazdálkodás	A szelektív hulladékgyűjtésbe bevont lakások számának a növelése.	Környezetterhelő tevékenységek betelepülése a térségbe.
Energiagazdálkodás	Támogatási lehetőségek további épületenergetikai felújítások az intézmény-fenntartási költségek csökkentése érdekében.	Energetikai fejlesztések elmaradása pályázati kiírás, vagy önerő hiányában.
	Megújuló energiaforrások támogatott hasznosítása a gazdaságban.	

1.8 Érték-és problémakataszter

A célok megfogalmazásához és a prioritások felállításához szükséges az állapotfelmérés során ismertetett környezeti elemek problémáinak a megfogalmazása és rendszerezése.

Értékek
A pályázati kiírásokban való részvétel biztosítja a nagyközség folyamatos fejlődését.
A lakosság tájékoztatása rendszeres és többcsatornás.
Természetvédelmi értékekben gazdag a terület.
Jelentős számú civil szervezet, környezeti érzékenység az oktatás és helyi média terén.
Rendezett, kulturált településkép jellemző.

- A környező településekkel jó közlekedési és gazdasági kapcsolat.
- Aktív testvérvárosi partnerkapcsolat.
- A fűtésből eredő légszennyezés elhanyagolható.
- A nagyközség turizmus-potenciálja jó.
- Kistérségi társulásban a Dél-alföldi Regionális Ivóvízminőség-javító Programban való részvétel.
- Alternatív erőforrások (napenergia, geotermális energia) használatának lehetősége adott.

Problémák

Sajátos problémák

- A tanyák vezetékes ivóvízzel való ellátása nem megoldott.
- A nagyközség területén az átmenő forgalom miatt magas a zajterhelés.
- A területi átlagnál magasabb öregedési ráta, a születések/halálozások és az oda/elvándorlások aránya csökkenő és öregedő lakosságot eredményez.
- Pályakezdő munkanélküliek aránya magas, mely a szakképzett fiatal munkaerő elvándorlását eredményezi.

A természeti-környezeti elemek problémái

Levegő

- Levegőtisztaság-védelmi mérőhálózat (így helyi adatok) hiánya.
- A gyomfélék –elsősorban a parlagfű- elterjedése, időszakosan magas az allergén pollenek koncentrációja.
- A közlekedésből eredő szennyező anyagok koncentrációjának időszakos növekedése.

Víz

- Vízminőség-monitoring hálózat hiánya.
- Belvízveszély.
- Külterületen az egyedi szigeteletlen vagy zárt szennyvíztározók talajvízre gyakorolt hatása.
- A csapadékvíz hasznosítása a horgásztó kivételével nem megoldott, elsősorban a záportározók hiánya miatt.

Talaj

- A talaj minőségét célzó mérések hiánya.
- Gyenge minőségű termőhelyi adottságok.
- A parlagterületek esetleges növekedése elősegíti az allergén gyomok elterjedését.
- Hiányos mezővédő erdősávok miatt a defláció fokozott.

Élővilág, természetvédelem, védett értékek

- A biodiverzitás mértéke jó.
- A természetvédelmi területek óvása folyamatos feladat.
- Az egyedi tájértékek védettségének kialakításakor a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóságának szakmai támogatását és munkáját kell igénybe venni.

Ember, környezet-egészségügy

- A külterület megfelelő ivóvízellátása nem megoldott.
- Allergén növények körének jelentős bővülése, parlagfű felszaporodása figyelhető meg.
- Növekszik a légúti megbetegedésekre való hajlam.

Települési és épített környezeti elemek

- A települési templom épülete több, mint száz éves, és egész évben látogatható.
- A településen az épített értékek nagy számban megtalálhatók.

Hulladékgazdálkodás, szennyvízelhelyezés

- A másodnyersanyagként hasznosítható hulladékok elkülönített gyűjtésének hatékonysága nem elégséges (ú.m. zöld hulladék, papír, üveg, műanyag, fém).
- A belterületi csatornahálózat csaknem teljes kiépítettségével szemben a külterület ellátatlansága jelentős. Az illegálisan lerakott hulladékok potenciális szennyező forrást jelentenek.

2 KÖRNYEZETI JÖVŐKÉP

Az Európai Unió jelenlegi környezetpolitikájának alapját jelentő 7EAP megfogalmazása szerint **az Unió és tagországai számára a következő környezeti jövőkép rajzolódik ki**: „2050-ben jólétben, bolygónk ökológiai korlátait tiszteletben tartva élünk. Jólétünk és egészséges környezetünk egy olyan innovatív és körkörös gazdaságból származik, amelyben semmi nem megy veszendőbe, és amelyben a természeti erőforrásokkal való gazdálkodás fenntartható módon folyik, a biodiverzitást pedig társadalmunk ellenálló képességét fokozva védjük, értékeljük és helyreállítjuk. Karbonszegény növekedésünk már régóta független erőforrás-felhasználásunktól."
E jövőkép szerint **a környezetügy katalizátorrá válhat a fenntartható fejlődés megvalósításának útján**, miközben a fenntarthatóság elveinek következetes érvényesítése a gazdaság és társadalom szférájában hozzájárulhat ahhoz, hogy megváltozzanak a környezeti problémákat is kiváltó hajtóerők.

A fenntartható fejlődés lényege:
Olyan fejlődési-fejlesztési folyamatok együttese, amely az életminőség hosszú távú, egyenletesen biztosítható javulását szolgálja az adott ökológiai keretek között. Ezért a természeti erőforrásokkal, a környezettel való fenntartható gazdálkodásnak együtt kell érvényesülnie a jólét elérését, megtartását elősegítő gazdasági fejlődéssel, valamint a szociális esélyegyenlőség folyamatos növelésével.
A fenntartható fejlődés három alappilléren nyugszik: a szociális (társadalmi), a gazdasági és a környezeti pilléreken és mindhármat együttesen, kölcsönhatásaik figyelembevételével mérlegelni kell a különböző fejlesztési stratégiák, programok kidolgozása során, illetve a konkrét intézkedésekben, cselekvésekben.

30. ábra A fenntartható fejlődés pillérei

A fejlődés alapvető célja a szociális jólét. Az alapfeladat a helyi hatáskörben befolyásolható fejlődés (beruházások, fejlesztések, felújítások, intézkedések, szabályozás stb.) olyan irányú alakítása, amely mind jobban előtérbe helyezi „a helybeni" életminőség, környezeti állapot javítását, valamint a helyi erőforrások - talaj, vízkészlet, energia, emberi- és jövedelemtermelő erőforrások stb.- tartamos, azaz nem kimerítő kiaknázását. További fontos elvárás, hogy valamennyi nem helyi erőforrásra támaszkodó, de helyi felhasználásban szerepet játszó beruházó-fejlesztő, termelő-szolgáltató- és fogyasztó törekedjen a fenntarthatóságot figyelembe vevő megoldások, eljárások igénybe vételére, szokások kialakítására. Ennek megvalósíthatóságát a megfelelő politikai akarat megléte és

helyi társadalmi-közösségi kultúra jellege együttesen szabja meg és egy racionális tervezési folyamat útján kimunkált stratégia foglalja rendezett keretbe.

A 2015-ben elkészített LA21 felmérése alapján megállapított fejlesztések irányvonalát az alábbiak határozzák meg:

a) A lakosok véleménye a települési épületek, terek, utcák állapotáról a hangsúlyos arányban mért jó állapotú (53%) és a kevesebb válaszadó által megjelölt kevésbé jó (38%) vélemény között ingadozik (14%). A pozitív megítélés összességében alacsonyabb, mint az a hasonló adottságú településeknél megfigyelhető.
b) A települési természeti állapot a lakosok 76%-a szerint jó, további 12% szerint kiváló, s csak 8% szerint nem igazán jó. A kitöltők közvetlen lakókörnyezetük természeti állapotáról hasonlóan vélekednek: nagy részük, 72%-uk tartja kifejezetten jónak azt, 20% kiválónak, azonban 2% szerint lakókörnyezete nem igazán jó állapotú. A felmérésből kitűnik, hogy a korábbi, 2011. évi eredményekhez viszonyítva nem javult a természeti állapot megítélése.
c) Jó eredménynek számít, de az előző felmérésnél kedvezőtlenebb, hogy a válaszadó lakosság 84%-a szívesen él a településen, s 85% szívesen él közvetlen lakókörnyezetében is.
d) A települési közlekedés fejlesztésében a közösségi autóbusz közlekedés fejlesztését célszerű kiemelten kezelni, továbbá érdemes minél nagyobb hangsúlyt fektetni a gyalogos közlekedés, járdák, zebrák fejlesztésére is.
e) A lakosok környezetkímélő szokásaiban jelentős előrelépést jelent, hogy a környezetkímélő tevékenységek közül az „egyik tevékenységet sem folytatja" választ senki sem jelölte meg. A szelektív hulladékgyűjtést folytatók, az energiatakarékos égőt használók, a kerékpárral közlekedők és a hazai élelmiszert előnyben részesítők közel 25-25%-os arányt képviselnek.
f) A 2015. évi LA kérdőív kitöltői a legkevésbé a hulladékok szelektív gyűjtésében vennének részt, illetve környezetvédelmi rendezvényre mennének el. Figyelemre méltó, **hogy a szelektív hulladékgyűjtésben a megkérdezettek 63%-a biztosan nem-, vagy nem valószínű, hogy részt venne**, holott a nagyközségben házhoz menő szelektív hulladékgyűjtési rendszer van kiépítve. A település hulladékgazdálkodásának fejlesztésekor tehát elengedhetetlen a lakosság motiválása és megfelelő tájékoztatása.
g) **A táji és természeti elemek közül a válaszadók a természeti környezet, az erdők, és a táj védelmét és megőrzését jelölték meg legfontosabbként.**
h) Az LA21 felmérése rámutatott arra a tényre, miszerint a diákok környezetvédelem iránti érdeklődése csökkent, ezért a jövőben kiemelten fontos feladatként jelenik meg a fiatalok szemléletformálásának és tájékoztatásának javítása.

A környezetvédelmi fejlesztési feladatok meghatározására munkánk során olyan prioritási rendszer kidolgozására került sor, mely figyelembe veszi a települési speciális viszonyokat a fenntartható fejlődés elvének szem előtt tartása, valamint a vonatkozó nemzetközi irányelvek alkalmazása mellett.

Jelen települési környezetvédelmi program keretében azokat a fontos és követendő irányvonalakat, stratégiát jelöltük ki, melyek mentén a fenntartható fejlődés szerinti fejlesztések megvalósíthatók.

3 CÉLKITŰZÉSEK

A településre vonatkozó feladatok meghatározásakor figyelembe vettük az alábbiakat:

- a Környezet védelmének általános szabályairól szóló **1995. évi LIII. Törvény** (továbbiakban: Tv.) 48/E. § (1) bekezdésben felsorolt feladatokat és előírásokat, valamint a program a 46. § (2) b) pontja szerint véleményezése benyújtásra kerül a Megyei Önkormányzathoz;
- a **IV. Nemzeti Környezetvédelmi Programban** foglalt célokat és elvárásokat. A Nemzeti Környezetvédelmi Program összhangban készült a **Nemzeti Természetvédelmi Alaptervvel** és az Országos Hulladékgazdálkodási Tervvel;
- valamint a Fenntartható Fejlődés Helyi Programjában (Local Agenda 21) megfogalmazott elvárásokat.

A IV. Nemzeti Környezetvédelmi Programban 3 stratégiai cél fogalmazódik meg:

1. Az életminőség és az emberi egészség környezeti feltételeinek javítása
2. Természeti értékek és erőforrások védelme, fenntartható használata
3. Az erőforrás-takarékosság és - hatékonyság javítása, a gazdaság zöldítése

6. táblázat A IV. NKP-ban foglalt stratégiai célok és stratégiai területek

7. táblázat Üllés célkitűzései

Cél	Részcél	Indoklás
	A települési zöldterületek, közterületek fenntartása, jó állapotának megóvása, rendszeres takarítás, szemétszedés	az Önkormányzat által foglalkoztatott közmunkások rendszeresen elvégzik a területek takarítását és karbantartását.
	„Pormentes utakért" projekt	A település belterületén is található szilárd burkolat nélküli út, melyek pormentes burkolattal való ellátása BM-, vagy egyéb pályázati kiírás esetén valósulhat meg.
	Parlagfű-mentesítési projekt	A lakosság számára saját ingatlanukon kötelező a parlagfű mentesítés végrehajtása, melynek aktualitására a helyi újság is felhívja a figyelmet. Az önkormányzati kezelésű területek parlagfű-mentesítése – a zöld területek karbantartásával párhuzamosan – folyamatosan zajlik.
	Zajterhelés csökkentése	A település zajterhelése az átmenő, nagy forgalmú utaknál jelentősebb, melynek a csökkentésére további sövénytelepítés és fásítás szükséges. Cél a telepített növényzet állapotának megóvása.
	A szennyvízcsatorna hálózatba kapcsolt lakások arányának növelése	A Bordány, Forráskút, Üllés és Zsombó települések közös szennyvíztisztító telepe, illetve a települések szennyvízcsatornával való ellátása megtörtént, így a felszín alatti víz és a talajok védelme érdekében szükséges a rácsatlakozások számának növelése.
Természeti értékek és erőforrások védelme, fenntartható használata	Természetes élőhelyek védelme	A helyi környezeti és természeti értékek felmérésével értéktár összeállítása szükséges.
Az erőforrás-takarékosság és-hatékonyság javítása, a gazdaság zöldítése	Hulladékgazdálkodás, szemléletformálás	A településen házhoz menő szelektív hulladékgyűjtés történik. Ennek a szelektív hulladékgyűjtésben a lakosság kis hányada vesz részt. Az eredmények ismeretében a hulladékudvar, a

Cél	Részcél	Indoklás
		hulladékszigetek és a házhoz menő szelektív gyűjtés népszerűsítése kiemelkedő prioritással bír. Szemléletformálás: A szelektív gyűjtésre vonatkozó szemléletformálásra pályázati forrás függvényében az alábbi elemek megvalósítására lenne szükség: • a hulladék útjának nyomon követése, látogatás hulladék válogató üzemben – tanulók számára hatékony program • szakmai anyagok készítése, megjelentetése a helyi sajtóban – felnőtt lakosság elérése Hasznosítható hulladékok arányának növelése: • kétkukás házhoz menő gyűjtési rendszer bevezetése Szerves hulladékok lerakótól történő eltérítése: • házi komposztálás gyakorlatának továbbfejlesztése • háromkukás rendszer bevezetése biológiailag lebomló hulladékok elkülönített gyűjtésére • komposztáló telep létesítése pályázati forrás függvényében
	Turizmus fejlesztése	Helyi épített környezeti és természeti értékek felhasználásával a horgásztó kialakításához hasonlóan turisztikai vonzerők kialakítása.
	Energetikai fejlesztések	A településen a lakosság tájékoztatása az energia-hatékony háztartás kialakításáról, megújuló energia használatának lehetőségéről.
	Külterületi ingatlanok energiaellátásának fejlesztése	A Kormány kiemelt célkitűzésként határozta meg a magyarországi tanyák 2020. évig villamos energiával történő ellátását. A tervezett fejlesztéseket egy egységes és teljes körű felmérés alapozza meg.

4 STRATÉGIAI TERÜLETEK

4.1 Az életminőség és az emberi egészség környezeti feltételeinek vizsgálata és javítása Üllésen

4.1.1 Levegőminőség vizsgálata és javítása

A levegőtisztaság-védelmi előírásokat „a levegő védelmével kapcsolatos egyes szabályokról" szóló módosított 306/2010. (XII. 23.) Korm. rendelet tartalmazza. A légszennyezettségi határértékeket „a levegő terhelési szint határértékeiről, és a helyhez kötött légszennyező pontforrások kibocsátási határértékeiről" szóló 4/2011. VM rendelet határozza meg.

A légszennyező anyagok veszélyességük alapján négy veszélyességi fokozatba vannak sorolva az I. különösen veszélyes fokozattól a IV. mérsékelten veszélyes fokozatig. A levegő védelmével kapcsolatos egyes szabályokról szóló 306/2010 (XII.23.) Korm. rend. II. fejezet 10.§ (1) bekezdése alapján az ország területét a légszennyezettség alapján zónákba kell sorolni. A zónába sorolás kritériumait a 4/2011. (I.14.) VM rendelet tartalmazza, akárcsak a különböző zónatípusokhoz (A-F csoport) tartozó határértékeket. Magát a zónába sorolást (A-F csoport) a légszennyezettségi agglomerációk és zónák kijelöléséről szóló 4/2002. (X.7.) KvVM rendelet (módosította: 2/2008. (I.16.) KvVM rendelet) 1. számú melléklete tartalmazza.

Üllésen – az ország nagy részéhez hasonlóan –a következő légszennyezettségi zónák érvényesek:

8. táblázat Légszennyezettségi zónák Üllésen

Kén-dioxid	Nitrogén-dioxid	Szén-monoxid	PM_{10}	Benzol	Talajközeli ózon	PM_{10} Arzén (As)	PM_{10} Kadmium (Cd)	PM_{10} Nikkel (Ni)	PM_{10} Ólom (Pb)	PM10 benz(a)-pirén (BaP)
F	F	F	E	F	O-I	F	F	F	F	D

Forrás: 4/2002. (X. 7.) KvVM rendelet

Az egyes zónakategóriák jelentése (forrás: 4/2011. (I. 14.) VM rendelet):

- D csoport: azon terület, ahol a levegőterheltségi szint egy vagy több légszennyező anyag tekintetében a felső vizsgálati küszöb és a levegőterheltségi szintre vonatkozó határérték között van.
- E csoport: azon terület, ahol a levegőterheltségi szint egy vagy több légszennyező anyag tekintetében a felső és az alsó vizsgálati küszöb között van.
- F csoport: azon terület, ahol a levegőterheltségi szint az alsó vizsgálati küszöböt nem haladja meg.
- O-I csoport: azon terület, ahol a talaj közeli ózon koncentrációja meghaladja a célértéket (ez gyakorlatilag az összes zónára igaz).

A jogszabályok az egyes zónacsoportokra eltérő intézkedéseket írnak elő. Az A–D csoportra mérés, az E csoportra mérés vagy modellezés, az F csoportra modellezés vagy műszaki becslés az előírt meghatározási módszer.

Országos léptékben a termelés és fogyasztás szerkezete, a felhasznált energiahordozók mennyisége és minősége, az alkalmazott technológiák és a közlekedés határozzák meg a levegőszennyező anyagok kibocsátásának alakulását. A forgalmas útvonalak környezetében a levegő nitrogén-dioxid (NO_2) és részecske (kisméretű szálló por, PM_{10}) tartalma, valamint a felszín közeli ózon mennyisége a mérvadó (forrás: NKP). Kiemelt jelentőségű légszennyező anyag még a kén-dioxid (SO_2) és szén-monoxid (CO), az ólom, a higany és a benzol (ez utóbbi 3 légszennyező anyag az OKIR adatai alapján Üllésban nem jelenik meg, ezért a továbbiakban nem vizsgáljuk). A vonatkozó légszennyezettségi határértékek a következők:

9. táblázat Üllésre érvényes légszennyezettségi határértékek

Légszennyező	Zóna	Határérték (µg/m³)			
		órás	24 órás	napi 8 órás mozgó átlagkoncentrációk maximuma	éves
SO_2	F	250	125	-	50
NO_2	F	100	85	-	40
PM_{10}	E	-	50	-	40
CO	F	10000	-	5000	3000
Talaj közeli ózon (O_3)	O-I	-	-	120	-

Forrás: 4/2011. (I.14.) VM rendelet

Üllés nem szerepel az Országos Légszennyezettségi Mérőszolgálat automatikus mérőhálózatában, a településhez legközelebbi mérőpontok Kecskemét, ill. Szeged városok területén találhatók.

10. táblázat Üllés 2015. évi kibocsátása

megnevezés	kibocsátás kg/év
Szén-monoxid	207
Szén-dioxid	2 234 473
Nitrogén oxidok (NO és NO_2) mint NO_2	1 052

Üllésen a fenti anyagok éves kibocsátási értéke jóval alatta marad a kibocsátási határértékeknek. Ugyanakkor egészségügyi szempontból időszakosan jelentős **terhelést jelenthet a levegő pollentartalma.**

A NO_2 szennyezettség a fűtési félévben magasabb, értéke azonban még ekkor is jelentősen a határérték alatt marad.

A szálló-és ülepedő por tekintetében problémát jelent a külterületi burkolatlan utak magas aránya, ugyanakkor az OKIR adatbázisa nem tartalmaz szálló porra mérhető értéket. A

külterületi szálló por koncentráció mérséklése elsősorban fásítással, mezővédő erdősávok telepítésével érhető el. a belterületen 2012 óta Üllésen tudatos fásítási program zajlik.

A pollenkoncentráció időszakosan eltérő, a legjelentősebb a parlagfű (Ambrosia elatior) mennyisége, amely július-szeptember hónapban a légköri pollen mennyiségének több mint 90%-át adja. Ennek visszaszorítása érdekében a jegyző saját hatáskörben a növényvédelmi törvény alapján rendszeresen ellenőrzi a település területén a parlagfű fertőzöttséget, megtéve a szükséges intézkedéseket. Emellett a lakosság tájékoztatása is folyamatos, így például kellő információt kapnak a parlagfű virágzás előtti kaszálásának szükségességéről is.

Az ipari szennyezés az ágazat kialakulatlanságának köszönhetően alig ismert fogalom a településen.

11. táblázat A főbb légszennyező anyagok

kibocsátott komponens	2013	2014	2015
Szén-monoxid	106	82	207
SZÉN-DIOXID	1069149	702282	2234473
Kén-oxidok (SO_2 és SO_3) mint SO_2	0	0	0
Szilárd anyag	0	0	0
Nitrogén oxidok (NO és NO_2) mint NO_2	460	367	1052

Forrás: OKIR

A településre vonatkozó SOx és a szilárd anyag kibocsátását vizsgálva mérhető mennyiség nem volt.

12. táblázat Légszennyező anyagok mennyisége 2015. évben kibocsátók szerinti bontásban

Kibocsátó telephely megnevezése	Komponens megnevezése	kibocsátás kg/év
Gyűjtőállomás	Nitrogén oxidok (NO és NO_2) mint NO_2	152
Egyéb gyümölcs- zöldségfeldogozás előállító üzem	Szén-monoxid	132
Kertészet (öntözőtelep)	SZÉN-DIOXID	156 953
Gyűjtőállomás	SZÉN-DIOXID	378 422
Egyéb gyümölcs- zöldségfeldogozás előállító üzem	SZÉN-DIOXID	1 699 098
Egyéb gyümölcs- zöldségfeldogozás előállító üzem	Nitrogén oxidok (NO és NO_2) mint NO_2	827
Kertészet (öntözőtelep)	Nitrogén oxidok (NO és NO_2) mint NO_2	73
Kertészet (öntözőtelep)	Szén-monoxid	19
Gyűjtőállomás	Szén-monoxid	57

Forrás: OKIR

4.1.2 Zaj-és rezgésterhelés vizsgálata és csökkentése

A környezeti zaj és rezgés elleni védelem egyes szabályairól a 284/2007. (X. 29.) Korm. rendelet szól. Üllésen terhelést a közlekedés és – csúcsidőben – a mezőgazdasági tevékenység okozhat, az ipari, szolgáltató és szórakoztató tevékenységek zajhatása minimális.

A mezőgazdasági tevékenységek csúcsidejében nő az erőgépek és a tehergépjárművek forgalma, mely időszakosan határérték túllépést okozhat, azonban ezen hatások rövid ideig tartanak, valamint döntően a nappali órákra korlátozódik a zajterhelés növekedése.

Közlekedés okozta zaj-és rezgésterhelés vizsgálata:
Üllés esetében az alábbi utakra végeztük el a zajterhelési számításokat:

- 5408 sz. út (Kiskunhalas-Szeged összekötő út)
- 5433 sz. út (Üllés-Ruzsa összekötő út)

31. ábra Vizsgált közutak

Forrás: OSM, saját szerkesztés

13. táblázat Forgalmi adatok 2015. évre vonatkozóan

Forgalmi járműkategória		ÁNF jármű/nap 5408. számú út (38 km szelvény)	ÁNF jármű/nap 5433. számú út (0 km szelvény)
Személygépkocsi		2553	457
Kistehergépkocsi		826	145
Autóbusz	Egyes	57	19
	Csuklós	20	0
	Közepesen nehéz	91	29

Forgalmi járműkategória		ÁNF jármű/nap 5408. számú út (38 km szelvény)	ÁNF jármű/nap 5433. számú út (0 km szelvény)
Tehergépkocsi	Nehéz	52	7
	Pótkocsis	38	11
	Nyerges	48	7
	Speciális	1	0
Motorkerékpár		21	18
Lassú jármű		16	11

Forrás: Magyar Közút Zrt.: Az országos közutak 2015. évre vonatkozó keresztmetszeti forgalma (kozut.hu)

A forgalmi adatok alapján az útra az **ÚT 2-1.302: 2003 Útügyi Műszaki Előírás (e-UT 03.07.42.)** szerint kell elvégezni a közúti közlekedési zaj számítását. Az előírás peremfeltételei teljesülnek, azaz:

- A számítási útszakasz végtelen hosszú egyenes vonalforrásnak tekinthető, és
- A számítási útszakaszra érvényes, hogy a Q/v (évi átlagos óraforgalom/ járműsebesség km/h) hányados kisebb, mint 43, mindhárom akusztikai járműkategória esetén.

A mértékadó távolság 12, 15 és 20 méter, az utak 2 x 1 sávos, belterületi, burkolt utak, az akusztikai érdességi kategória C, azaz K= 4,9. Az utakon a megengedett járműsebesség 50 km/h.

Az útburkolat minőségét a $K_{t\ korrigált,i}$ korrekciós tényező veszi figyelembe. Mivel az 5408. és az 5432. számú utak mentén hangelnyelő tulajdonságú terület (füves park) van, C értéke 15.

14. táblázat

Jármű-kategória	$L_{Aeq}(7,5)_i$ dB(A)	LAeq(7,5) dB(A)	LAeq(12) dB(A)	LAeq(15) dB(A)	LAeq(20) dB(A)
5408. számú út					
Nappal					
I.	65,86	67,355	64,295	62,835	60,965
II.	57,45				
III.	60,12				
Éjjel					
I.	58,82	60,414	57,354	55,894	54,024
II.	50,41				
III.	53,58				
5433. számú út					
Nappal					
I.	58,37	60,333	57,273	55,813	53,943
II.	53,64				
III.	52,08				
Éjjel					
I.	51,33	53,375	50,315	48,855	46,985
II.	46,61				
III.	45,55				

M.j.: A pirossal jelzett értékek túllépik a megengedett határértéket.

A fenti utakra vonatkozó zajkibocsátási határérték a **27/2008. (XII.3.) A környezeti zaj- és rezgésterhelési határértékek megállapításáról szóló KvVM-EüM együttes rendelet** 3. számú melléklete szerint **nappal 60 dB(A), éjjel 50 dB(A).** Látható, hogy a számolt zajterhelés az 5408. számú közút esetén mindhárom megfigyelési távolságban meghaladja az előírt határértéket, azonban az 5433. számú út nappali zajterhelése határérték alatti.
A fent nevezett rendelet 8.§ –a szerint a jelenlegi terhelési határérték nappali túllépése **nem tekinthető jelentősnek** (*a határérték túllépés jelentős, ha az >10dB(A) értéknél*).

A forgalomnagyságot befolyásolja, hogy a településről ingázók milyen mértékben veszik igénybe a közösségi közlekedést a saját gépjármű használata helyett.

4.1.3 Ivóvízminőség és egészség

A lakosság ivóvízzel való ellátása a legfontosabb közszolgáltatások egyike, mely nélkülözhetetlen emberi szükségletet és társadalmi-közegészségügyi igényt elégít ki, amelyet Magyarország Alaptörvénye is rögzít. 2013. május 30-tól a vezetékes ivóvíz szolgáltató az **Alföldvíz Zrt.** (5600 Békéscsaba, Dobozi út 5.). Üllés nagyközség vízellátása saját vízbázisról, három ivóvíztermelő kúttal került kialakításra, melyből 2 db üzemelő, 1 db üzemen kívül van. A települési ivóvízellátó hálózat hossza 19,7 km, melyen 1 045 db ivóvízbekötés található. Az ALFÖLDVÍZ Zrt. Jelenleg Csongrád megyében 56, Békés megyében 67, Bács-Kiskun megyében 6 és Hajdú-Bihar megyében 1 település víziközmű-szolgáltatási tevékenységét látja el, köztük Üllés nagyközségben is.
Üllés részt vesz a Dél-alföldi Ivóvízminőség-javító Programban, mely biztosítja a település belterületi lakossága számára az EU normáknak megfelelő ivóvíz ellátását.

32. ábra A Dél-alföldi Ivóvízminőség-javító Program Projekt struktúra térképe

15. táblázat A KSH vonatkozó adatai 2010 -2014. időszakban Üllés területére

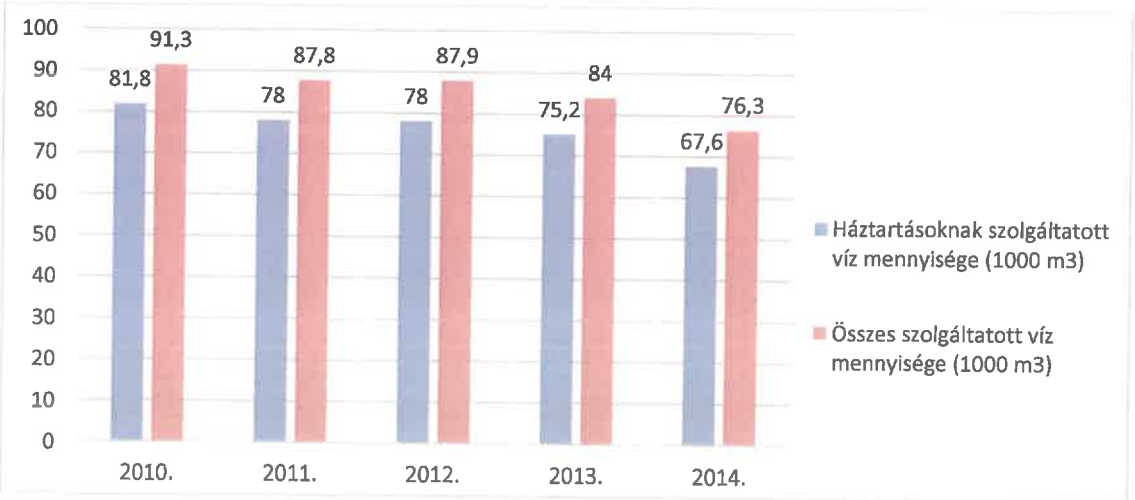
	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.
Háztartásoknak szolgáltatott víz mennyisége (1000 m^3)	81,8	78	78	75,2	67,6
Közüzemi ivóvízvezeték-hálózat hossza (km)	17,5	17,5	17,5	19,7	19,3
Összes szolgáltatott víz mennyisége (1000 m^3)	91,3	87,8	87,9	84	76,3
A közüzemi szennyvízgyűjtő-hálózatban (közcsatornában) elvezetett összes szennyvíz mennyisége (1000 m^3)	33	20	11,2	14,7	21
Közüzemi ivóvízvezeték-hálózatba bekapcsolt lakások száma (db)	981	983	986	981	982

33. ábra A közüzemi ivóvízhálózatba bekapcsolt lakások száma a teljes lakásállományhoz képest

A külterületi ingatlanok vezetékes vízellátása nem megoldott, a 991 db belterületi ingatlanból 982 db rendelkezett 2014. évben rákötéssel, mely 99%-os arányt jelent.

34. ábra A háztartásoknak szolgáltatott víz mennyisége az összes szolgáltatott vízhez képest (m^3)

A fenti két diagramból is látható, hogy noha az ivóvízhálózatba bekapcsolt lakások száma 2011-hez képest kismértékben nőtt, **az összes- és a háztartásoknak szolgáltatott víz mennyisége is az elmúlt 4 évben jelentősen csökkent**. Ez a **pozitív tendencia** a takarékoskodás mellett a lakosság környezettudatosabb gondolkodását feltételezi.

A Dél-alföldi Ivóvízminőség-javító program bemutatása:

16. táblázat 201/2001 (X.25.) Kormányrendeletben szereplő vízminőségi határértékek

Szennyező anyag	jelenleg alkalmazott határérték
arzén	10 µg/l
bór	1 mg/l
ammónium	0,5 mg/l
vas	200 µg/l
mangán	50 µg/l

Az Üllés település vízműve által szolgáltatott ivóvíz minősége a 47/2005 (III. 11.) Korm, rendelet szerint arzén, ammónium, valamint vas tekintetében, a 65/2009 (III.31.) Korm. rendelet szerint pedig **arzén, ammónium, mangán, valamint vas** tekintetében nem felel meg a 201/2001. (X.25.) Kormányrendeletben meghatározott vízminőségi paramétereknek.
A fentiek értelmében új arzén-, vas-és ammóniummentesítő technológia kiépítése vált szükségessé.
Üllés csatlakozott a Dél-Alföldi Ivóvízminőség Javító Konzorciumhoz, és további 9 településsel létrehozta a **Mórahalom és Térsége Ivóvízminőség-javító Önkormányzati Társulást**. A társulás tagtelepüléseinek (Ásotthalom, Üllés, Domaszék, Forráskút, Mórahalom, Pusztamérges, Ruzsa, Öttömös, Üllés, Zákányszék) mindegyike rendelkezik a komponensek valamelyikének határérték feletti előfordulásával a szolgáltatott ivóvízben.

Míg a Program előkészítése a Dél-alföldi régió területén egy programként valósul meg, addig a Program kivitelezése műszaki és üzemeltetési egységenként létrejövő, különálló társulások keretében történik. (forrás: Dél-alföldi régió ivóvízminőség-javító program honlapja).

Üllésen a Program megvalósítása a KEOP-1.3.0/09-11-2011-0021 jelű pályázat keretében történik. A projekt során a település vízellátó rendszerének önálló fejlesztése valósul meg. A 10 településre vonatkozó projekt teljes beruházási értéke 3.762.148.652,- Ft. Ebből támogatási konstrukció keretében a Társulás 3.159.805.863,-Ft támogatást igényelt, valamint 602.342.789,-Ft saját forrást biztosít.

4.1.4 Szennyvízelvezetés-és tisztítás, szennyvíziszap kezelés, hasznosítás[1]

Forráskút, Üllés, Üllés és Zsombó önkormányzatok közös szennyvíztisztító telepet hoztak létre. A projekt főbb adatai:

- A Projekt megnevezése: „Üllés, Forráskút, Üllés, Zsombó szennyvízcsatornázásának és szennyvíztisztításának megvalósítása"
- Pályázati azonosító szám: KEOP-1.2.0/2F/09-2010-0083
- Pályázó megnevezése: Forrás-4 Szennyvíz-Közmű Önkormányzati Társulás
- Projekt összköltség: 5 118 789 844 forint
- Támogatás: 4 233 282 499 forint
- Pályázat benyújtása: 2010. 12.06.
- Támogató levél: 2011. 09. 14.
- Támogatási szerződés aláírása: 2011. 09. 26.
- Megvalósítás záró időpontja: 2014. 05. 17.
- A projekt eredményei:
  - 1 db biológiai fokozatú, 1200 m^3/d kapacitású szennyvíztisztító telep megépítése (Forráskút 044/120 hrsz.)
  - 32 798 fm bekötő vezeték (ebből Üllésen 9 384,74fm)
  - 56 134 fm gravitációs gerinc vezeték (ebből Üllésen 16 555,15 fm)
  - 27 750 fm nyomóvezeték (Üllésen 0 fm)
  - átemelők létesítése (Üllésen 1 db főátemelő és 3 db közbenső átemelő)
  - A 4 településen összesen 3300 db bekötés létesítése

A szennyvízelvezetés gravitációsan történik. Üllésen 4 db átemelő létesült, melyekből 1db végátemelőként és 3 db közbenső átemelőként működik.
A szennyvíztisztító rendszer valamennyi létesítménye terepszint alatti, vagy épületben helyezkedik el. A szennyvíztisztítási technológia egyedileg méretezett Semi SBR és szakaszos betáplálású SBR biológiai szennyvíztisztító rendszer, amely aktív eleveniszapos időciklusok alapján, oldott oxigénszint szabályozással működő, totáloxidációs szennyvíztisztítási folyamatot tesz lehetővé. A megépült szennyvíztisztító telep biológiai kapacitása 11 750 LE.

A tisztított szennyvíz végső befogadója az ATIVIZIG kezelésében lévő Dorozsma-Halasi főcsatorna 8+179 cskm szelvénye, parti bevezetéssel. A csatornafenék, valamint a rézsűk védelmére a bevezetés alatt és felett 5-5 m hosszon betonlap burkolat épült meg.

A keletkező szennyvíziszap kezelést követően 2 db 5 m^3 kapacitású iszapkonténerbe kerül.

4.1.5 Környezet és egészség

A környezet-egészségügyi tevékenység szervesen illeszkedik a hazai és a nemzetközi környezetegészségügyi politika átfogó törekvéseihez, többek között az Országos Ivóvízminőség Javító Programhoz, a kisméretű szálló por (PM10) csökkentés ágazatközi intézkedési programjához, az Országos Környezeti Kármentesítési Programhoz, a

[1] Forrás: A Csongrád Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság vízjogi üzemeltetési engedélyt adó határozata (TVH-101139-1-16/2016.)

Népegészségügyi programhoz, az EU vonatkozó programjaihoz. Ez a fejezet a beltéri levegőminőséggel, a biológiai allergénekkel és a klímaváltozás emberi egészségre gyakorolt hatásaival foglalkozik részletesen. (Forrás: IV. NKP)

4.1.5.1 Beltéri levegőminőség

Amellett, hogy a környezeti levegő minősége alapvetően befolyásolja a belső terek levegőjének minőségét, számos olyan szennyező anyag lehet jelen a belsőtéri levegőben, amely a belső terekben termelődik (pl. égéstermékek) vagy ott szabadul fel (pl. illékony szerves szennyezők). Tekintettel arra, hogy az ember életének legnagyobb részét zárt terekben tölti, az ott előforduló szennyezőanyagok egészségkárosító hatásának megismerése és feltárása alapvető fontosságú a szennyező források kiküszöbölése és az egészségkárosító hatások megelőzése szempontjából. **Mindenekelőtt a gyermekek védelmét kell biztosítani a beltéri levegőminőséggel összefüggő egészségkárosító hatásokkal szemben.** (Forrás: IV. NKP)

A gyermekek a lakóhelyükön túl az oktatási, gondozási intézményekben töltik idejük java részét, ezért – a gyermekek védelme érdekében - ezeknek az intézményeknek a vizsgálata szükséges. A beltéri levegőminőség szempontjából lényeges, hogy az adott intézmény milyen környezetben, mekkora forgalmú út mentén helyezkedik el, rendelkezik-e saját udvarral, kerttel, illetve van-e a közelben zöldfelület, park, játszótér. Magának az épületnek az állapota, valamint a fűtési rendszer szintén nagyban befolyásolják a beltéri levegőminőséget.
Mivel Magyarországon jelenleg hiányzik a belső terekre (így a köznevelési és gyermek egészségügyi intézményekre) vonatkozó közegészségügyi feltételeket tartalmazó jogi szabályozás, és nincs egységes mérési rendszer, kiforrott technológia sem a beltéri levegőminőség mérésében, ezért

1. jelenleg csak általános ajánlásokat lehet megfogalmazni a jó minőségű beltéri levegő eléréséhez, a beltéri levegőterheltségi szint csökkentéséhez. A beltéri levegőminőséget a tapasztalat alapján befolyásolja például a szellőztetés gyakorisága, a gombásodás, a hűtési-fűtési rendszer, a vizesedés/dohosodás, azaz a megfelelő páratartalom biztosítása.
2. az egyes csoportok veszélyeztetettségére az egészségi állapotukról lehet következtetni, vagyis elsősorban a légúti betegségek számának alakulásából. Emellett lényeges felismerni az esetleges gócpontokat is.

Az esetleges jövőbeni szabályozás függvényében szükségessé válhat további akciótervek kidolgozása.

A településen a **Csigabiga Óvoda és Bölcsőde** szolgál a 2-6 éves gyermekek nappali ellátására. Az általános iskolás diákok **a Fontos Sándor Általános Iskola és Alapfokú Művészetoktatási Intézményben** töltik hétköznapjaikat. Üllésen megtalálható még a Déryné Kulturális Központ, valamint ezen belül a Községi Könyvtár és a Homokháti Kistérség Többcélú Társulása Integrált Szociális és Gyermekjóléti Központja Üllési Tagintézménye.

A beltéri levegőminőség szempontjából is jelentős fejlesztések:

- Az üllési általános iskola épületének és tornatermének energetikai korszerűsítése uniós forrás igénybevételével valósult meg. Az önkormányzat KEOP-5.7.0/15-2015-0042 számú pályázatával 74 603 433forintos támogatást nyert a beruházásra. A kivitelezés 2015. szeptember 14. napjával indult a HungaroSun Bt. együttműködésével és 2015. december 31-én zárult. A beruházás keretében új hőszigetelt műanyag nyílászárók kerülnek beépítésre, az épületek külső falszerkezetei utólagos 16 cm vastagságú EPS hőszigetelést, a padlásfödémek pedig 25 cm vastagságú ásványgyapot szigetelést kaptak, új nemesvakolat borítás mellett. A fejlesztés hatására az épületek energiahatékonysága nagymértékben javul, ami csökkenti az önkormányzat kiadásait.
- A KEOP 4.10.0/A/12-2013-00.22 kódszámú pályázattal 3 közintézmény - a Csigabiga Óvoda és Bölcsőde, a Polgármesteri Hivatal és a Déryné Kulturális Központ – napelemes áramellátása valósult meg 2014. évben.

4.1.5.2 Biológiai allergének

Mint arra az 5.1.1. pontban kitértünk, Üllésen is jelentős terhelést jelent a pollenkoncentráció időszakos megemelkedése. Az országos trendekkel összhangban itt is a **parlagfű** a legtöbb tünetet kiváltó allergén. Annak ellenére, hogy az elmúlt években csökkent a parlagfűvel fertőzött terület, a levegő allergén virágportartalma nem mutat lineáris csökkenést, mivel a parlagfű pollenképzése igen intenzív. A parlagfű-mentes környezet fenntartása folyamatosan igényli a hatóság, a jegyző, a mezőőr és a közterület-felügyelő következetes, intenzív közreműködését.

4.1.5.3 Klímaváltozás egészségügyi hatásai

Az éghajlatváltozás jelenleg is világszerte hozzájárul a globális betegségteherhez és az idő előtti halálozáshoz. **A leginkább sérülékenyek a krónikus betegségekben szenvedők, illetve a 65 éven felüliek csoportja.** A hazánkban végzett klíma-egészségügyi vizsgálatok alapján megállapították, hogy a Kárpát-medencében az extrém meteorológiai események, így elsősorban a **hőhullámok**, továbbá a szélsőséges hidrológiai események (**árvíz, belvíz**) jelentenek jelentős egészségi kockázatot. Az éghajlatváltozással összefüggésben potenciálisan növekszik az **UV sugárzásnak való kitettség** (ami bőr- és szembetegségeket okozhat). Emellett azzal is kell számolni, hogy változik az **allergén növények** térbeli és időbeli elterjedése (várhatóan új, invazív, allergén növényfajok jelennek meg). A különböző betegségek és az ivóvízzel, illetve a nem megfelelően kezelt élelmiszerekkel terjedő és egyéb fertőzések gyakorisága is növekedhet.

➔ **A klímaváltozás visszaszorítása**

Az EU célul tűzte ki 2050-re az alacsony szén-dioxid kibocsátású, versenyképes gazdaság megvalósítását, összhangban azzal, hogy a korunk egyik legnagyobb kihívásának tekintett éghajlatváltozás kapcsán a leglényegesebb beavatkozási terület az üvegházhatású gázok (ÜHG) kibocsátásának csökkentése. Így az EU-s források fontos felhasználási területei az energia-hatékonysági, illetve a megújuló energia hasznosításával kapcsolatos beavatkozások, illetve a környezetbarát közlekedés támogatása. (Versenyképes Közép-Magyarország Operatív Program Stratégiai Környezeti Vizsgálata)

Üllés az elmúlt 5 évben az energiahatékonysági szempontokat figyelembe véve valósította meg a KEOP 4.10.0/A/12-2013-00.22 és a KEOP-5.7.0/15-2015-0042 kódszámú projekteket.

a) Közútthálózat fejlesztése:
Megfelelő pályázati kiírás esetén a település belterületén található földutak szilárd burkolattal történő ellátása valósulhat meg.

b) Közösségi közlekedés fejlesztése:
Üllés közösségi közlekedésének fejlesztése érdekében egyeztetéseket folytat a DAKK-al.

Megújuló energia alapú fejlesztés:
- A középületek energetikai fejlesztése során – pályázati források függvényében - megújuló energia alapú fejlesztések valósulnának meg.

Távhő-szektor energetikai korszerűsítése:
Üllés nem tervez ilyen témájú fejlesztéseket.

➔ **A klímaváltozás egészségügyi hatásainak megelőzése, illetve csökkentése**

Üllés oktató intézményeiben célszerű lenne előadások megtartása az éghajlatváltozás bemutatásáról, melyen keresztül a fiatalok megértenék és felismernék a probléma fontosságát. Az iskoláskorúakon túl a település vezetése is érintett, hiszen az éghajlatváltozással kapcsolatos önkormányzati feladatok figyelemmel kisérése folyamatos feladat. Ehhez járulhat hozzá a klímareferens-képzés, melynek eredményeként a klímareferensek kidolgozhatnák a település klímastratégiáját.

A megelőzés egyik fontos eszköze a társadalmi szemléletformáláson túl az ingyenes egészségügyi szűrőprogramok szervezése. Az elmúlt évek során rendszeresen tartottak a községben egészséghetet, egészségnapot és szűrővizsgálatokat melyen évről évre egyre többen vettek részt.
A Üllésben minden évben megrendezésre kerülő az **„Egészséghét"** keretében számos vizsgálat elvégzésére van lehetőség.

Az esetlegesen megjelenő új invazív fajok elleni védekezésnek a parlagfű mentesítéséhez hasonló következetességgel kell történnie.

4.1.5.4 Környezet-egészségügyi információs rendszer

Az egészségkárosító környezeti expozíciók és ezek egészségi hatásainak csökkentését és megelőzését szolgáló lépések kidolgozásához és végrehajtásához megbízható információkra van szükség a környezeti és közegészségügyi tényezőkről, valamint az ezek közötti összefüggésekről.

Üllésen a környezeti információs rendszer létrehozása, adatbázis kialakítása és aktualizálása a (KEOP-6.3.0/2F/09-2009-0007) számú, „Homokháti kistérségi integrált

környezeti monitoring központ és hálózat létrehozása" megnevezésű projekt keretében valósult meg.

A regionális szintű Természetvédelmi Információs Rendszer (TIR) kialakítása folyamatos.

4.1.6 Zöldfelületek vizsgálata és védelme

A fásítással kiemelt cél, hogy csökkenjen a por- és zajszennyezés.

A település belterülete rendezett, a házak előtti zöldfelület gondozott, egységes településképet mutat. A lakóingatlanok előtti utcafronton az egész településre jellemző a virágoskert, pázsit, évelő cserjék, örökzöldek, fák ültetése.
A település zöldfelületi rendszere a külterületi erdőkből, a nagy kiterjedésű természeti területekből, vízfolyásokat, utakat kísérő zöldsávokból, fasorokból, valamint a belterületi parkokból és nagy zöldfelületekkel rendelkező intézményterületekből (sport, temető, kegyeleti park, oktatási intézmények, stb.) tevődik össze, melyek együttesen **23.292 m²** fásított területet tesznek ki.

➔ **Zöldfelületek védelme:**

A zöldfelületek védelmét Üllés Önkormányzata a jogszabályok szerint végzi. A település zöldfelületeinek rendszeres karbantartása folyamatos, az önkormányzat feladatkörébe tartozik.

A zöldfelületi rendszer fejlesztése nem „csupán" ökológiai, környezetvédelmi, településesztétikai kérdés, hanem a zöldfelületekkel kapcsolatos előnyök a település élhetőségének javításán keresztül a település népesség-megtartó és egészségmegőrző, rekreációs erejét, a versenyképességét, a lakás és telekárakat is jelentősen befolyásoló gazdasági tényező is.

4.1.7 Kémiai biztonság

Magyarországon a vegyipar az egyik legnagyobb potenciális környezetbiztonsági kockázati tényező. A vegyi anyagok mára mindennapjaink részévé váltak. Egyre szélesebb körben történő alkalmazásuk azonban nem csak javítja életminőségünket, hanem a vegyi anyagok egyben kockázatot is jelenthetnek mind az emberi egészségre, mind a környezetre.

A vegyi anyagok gyártásáról és felhasználásáról hazai szinten átfogóan a **kémiai biztonságról szóló 2000. évi XXV. törvény** rendelkezik. A törvény előírásai minden olyan vállalatra vonatkoznak, amelyek az emberi egészséget és a környezetet veszélyeztető veszélyes anyagokkal és keverékekkel valamilyen tevékenységet folytatnak. A törvény és végrehajtási rendeletének célja a veszélyes anyagok és készítmények hatásainak azonosítása, megelőzése, csökkentése, elhárítása és ismertetése. Alapelvük a következő: a veszélyes anyagokkal és veszélyes készítményekkel kapcsolatos tevékenységeket minden esetben úgy kell megtervezni és végezni, hogy az ne

veszélyeztesse a tevékenységet végzők egészségét, illetve a környezet szennyezését ne idézze elő.
A 2000. évi XXV. törvény a következőképpen határozza meg a **kémiai biztonság fogalmát**: a kemizációból, a vegyi anyagok életciklusából származó, a környezetet és az ember egészségét károsító kockázatok csökkentését, elkerülését célul kitűző, illetőleg megvalósító intézmények, tevékenységek olyan összessége, amely egyidejűleg tekintetbe veszi a fejlődés fenntarthatóságának szükségességét.

A törvény és a végrehajtását szolgáló jogszabályok, valamint a REACH és a CLP betartásának hatósági ellenőrzését

- a közegészségügy szempontjából történő megfelelőség tekintetében az egészségügyi államigazgatási szerv,
- a környezetvédelem vonatkozásában a környezetvédelmi hatóság,
- a munkavédelem (munkabiztonság és munkaegészségügy) körében a munkavédelmi hatóság,
- a tűzvédelem szempontjából a tűzvédelmi hatóság,
- egyes meghatározott esetekben pedig a fogyasztóvédelmi hatóság végzi.

A vegyi anyagokkal kapcsolatban nem csak a magyar előírásoknak, hanem az Európai Unió rendelkezéseinek is meg kell felelnünk. A vegyi anyagok gyártását és felhasználását a **REACH rendelet** (Registration, Evaluation and Authorisation and Restriction of CHemicals) szabályozza, amely a vegyi anyagok regisztrálásáról, értékeléséről, engedélyezéséről és korlátozásáról szól. Célja az emberi egészség és környezet védelmén túl olyan regisztrációs rendszer létrehozása, amellyel lehetőség nyílik a vegyi anyagok nyomon követésére, azonosítására. A REACH minden olyan vállalatot érint, amely a veszélyes anyagokkal bármilyen módon tevékenységet folytat (gyárt, forgalmaz, importál, felhasznál). Veszélyesnek minősül az az anyag, illetve az a keverék, amely a 1272/2008/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet (CLP) szerinti osztályozás során a veszélyességi osztályok és/vagy kategóriák bármelyikébe besorolható.

Üllés kémiai biztonságát nagyban befolyásolja, hogy milyen gazdasági tevékenység folyik a területén. A kémiai biztonság szempontjából jelentős ágazatok: a mezőgazdaság, a feldolgozóipar és az építőipar. Üllésen a legjelentősebb a mezőgazdaság, erdőgazdaság és halászat 77,9%-al, a kereskedelem ágazatban az összes működő vállalkozások 5,4%-a tevékenykedik. Az építőipar ágazatban működő vállalkozások aránya 2,6%, a további tevékenységek aránya 1,8 % és ez alatti értéket képvisel. (2014. évi adatok, forrás: KSH.)
A mezőgazdasági tevékenységet 1 gazdasági társaság és 691 egyéni gazdaság végzi.
A mezőgazdasági tevékenységet folytató gazdasági szervezetek bejelentési kötelezettséggel rendelkeznek a szakhatóságok, így a környezetvédelmi felügyelőség felé, a tevékenységükből származó környezetterhelés esetleges szennyező hatása tehát jobban nyomon követhető, a megelőző és kárenyhítő tevékenységre ezek a gazdálkodó egységek nagyobb figyelmet fordítanak.

Az ipari vállalkozások többsége a feldolgozóiparban, így a mezőgazdasági termékfeldolgozás, élelmiszeripar, könnyűipar területén működik. A településen tüzép, benzinkút, kertészet, egyéb gyümölcs- zöldségfeldogozó üzem és egy gyűjtőállomás található.

Az IV. NKP a kémiai biztonsággal kapcsolatban Üllésre is vonatkozóan az alábbi célokat határozta meg 2016-2020. időszakra:

- A vegyi anyagok által okozott káros hatások csökkentése a teljes életciklusukban, azaz a gyártástól a felhasználáson át a hulladék kezeléséig: Üllésen nincs vegyi anyaggyártó üzem.
- A lakosság és a környezet vegyi anyagokkal kapcsolatos veszélyeztetettségének csökkentése a veszélyes anyagokkal kapcsolatos veszélyhelyzet korai felismerésének és az azt követő katasztrófavédelmi intézkedések bevezetésének biztosításával.
  Az ipar és a lakosság vegyi anyagokkal kapcsolatos mértéktartó, tudatos magatartásának kialakítása.
- A fenntartható növényvédőszer-használat elősegítése; a kockázatok minimalizálása, helyes gyakorlat követése: Az **AKG program** céljai közt szerepel a mezőgazdasági eredetű környezeti terhelés csökkentése, melybe beleértendő a fenntartható növényvédőszer-használat is. Azok a gazdálkodók, akik termékeiket értékesítik, kötelesek a gazdaságuk teljes területén elvégzett tevékenységekről a külön jogszabály szerinti gazdálkodási naplót, valamint ezt kiegészítve permetezési naplót vezetni.

4.1.8 Nukleáris biztonság, sugáregészségügy

A hazai nukleáris ipar mellett az országhatáron kívüli nukleáris létesítmények is befolyásolhatják a hazai környezet, így a lakosság sugárterhelését. Emellett még számos olyan emberi tevékenység létezik, melyek növelhetik a lakosság ionizáló sugárzástól származó sugárterhelését. Ezek közül a legismertebb a zárt lakásokban kialakuló viszonylag magas radon-koncentráció. A hőerőművekben nagy teljesítménnyel elégetett szén a füstgázok mellett a pernye és salak radioaktivitása révén is okozhat környezetszennyezést.

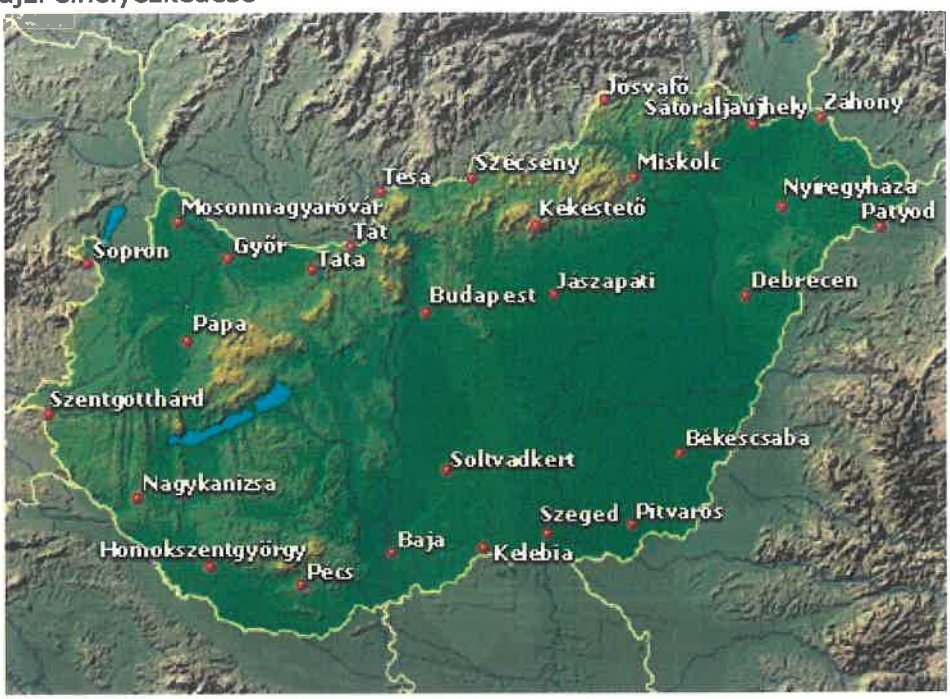
Üllés mintegy 157 km-re helyezkedik el a Paksi Atomerőműtől, így az atomerőmű 300 km-es Élelmiszer-fogyasztási Korlátozások Óvintézkedési Zónája (ÉÓZ) területére esik. Az ÉÓZ 30-300 km az a terület, amelyen belül szükségessé válhat a lakosság élelmiszer-fogyasztásának a korlátozása, a mezőgazdasági termelők és az élelmiszer feldolgozó ipar ellenőrzése, tevékenységük szükség szerinti, szigorú rendeleti szabályozása, illetve korlátozása.

Természetes sugárterhelésünk egyik összetevője a gamma-sugárzás. Gamma-sugárzás ér minket az ég felől (kozmikus sugárzás), a föld felől (természetes, a Föld keletkezése óta jelenlevő radioaktív izotópoktól, pl. 238U, 232Th, 40K), sőt mivel az építőanyagokat is a földből nyerik, az épületekből is.

Az Országos Közegészségügyi Központ Országos Sugárbiológiai és Sugáregészségügyi Kutató Igazgatóság (röviden: OKK OSSKI) a **környezeti gamma-sugárzás mérésére** egy 115 mérőhelyből álló **országos mérőhálózatot** tart fenn. A hálózat működtetésében önkéntes lakosok vesznek részt, ezáltal az OSSKI számára minden negyedévben

rendelkezésre állnak az ország területén uralkodó környezeti gamma-sugárzás szintjét jellemző átlagos adatok. (Forrás: OKK OSSKI)

35. ábra A gamma-sugárzást regisztráló meteorológiai mérőállomások földrajzi elhelyezkedése

Forrás: Országos Meteorológiai Szolgálat

Üllés területén sugárzásmérő pont nem található. A legközelebbi, Szegeden lévő mérőhelyek a következők:

- Szeged Repülőtér (HU0409);
- Szegedi Egyetem, Szilárdtest és Radiokémiai Tanszék (HU0219).

A radon természetes eredetű radioaktív nemesgáz, amelynek radioaktív leányelemei a belégzésén keresztül okoznak sugárterhelést. A radon a helyiségek légterébe elsősorban az építőanyagból (tégla, salak, stb.), illetve földszintes, nem alápincézett házak esetében a talajból az aljzaton keresztül, kívülről a fal repedésein keresztül szivárog be. A radon nehezebb a levegőnél, ezért a lakás alacsonyabban fekvő helyiségeiben tud felhalmozódni. Ebből következően az emeleti helyiségekben nem várható magas radon-koncentráció. A beltéri levegő radon-koncentrációja rendszeres szellőztetéssel csökkenthető.
A lakosság természetes eredetű sugárforrások okozta sugárterhelésére (így az építőanyagoktól származóéra) jelenleg nincs hazai szabályozás.

4.2 Természeti értékek és erőforrások állapota, védelme, fenntartható használata

4.2.1 A biológiai sokféleség megőrzése Üllésen, természet-és tájvédelem

Az éghajlat változása, a társadalom folyamatosan növekvő terület-, energia- és anyagigénye miatt a természeti környezet és az élő rendszerek egyre súlyosabb terheléseknek vannak kitéve. Az élőhelyek feldarabolódását jelentős mértékben a közlekedési infrastruktúra fejlesztése és a területek beépítése okozza. A fragmentálódott és így elszigetelődött élőhelyek közötti ökológiai kapcsolatok hiánya jelentősen hozzájárul a természetes populációk fennmaradási képességeinek csökkenéséhez, a veszélyeztetett fajok számának növekedéséhez. A **zöld infrastruktúra koncepció** mind európai, mind hazai szinten új megközelítésnek számít, amely túllép az eddig megszokott, elsősorban védett területekre koncentráló hozzáálláson, és rendszerszemlélettel az ökológiai és tájökológiai kapcsolatok által alkotott rendszer működőképességének fenntartására törekszik, a biológiai sokféleség megőrzése érdekében.

Természeti örökségünk jövőbeni megőrzése érdekében a természetvédelmi szempontokat nem csupán a természetvédelmi oltalom alatt álló területeken, hanem minden területen és tevékenységben érvényesíteni kell. Kiemelten fontos a **genetikai sokféleség, a természetes növénytakaró megőrzése**, csökkenésének megállítása.

4.2.1.1 Ökológiai hálózat

Az ökológiai hálózat alkotórészei a **magterületek**, melyeket pufferzónák vehetnek körül és ökológiai folyosók kapcsolhatnak össze.

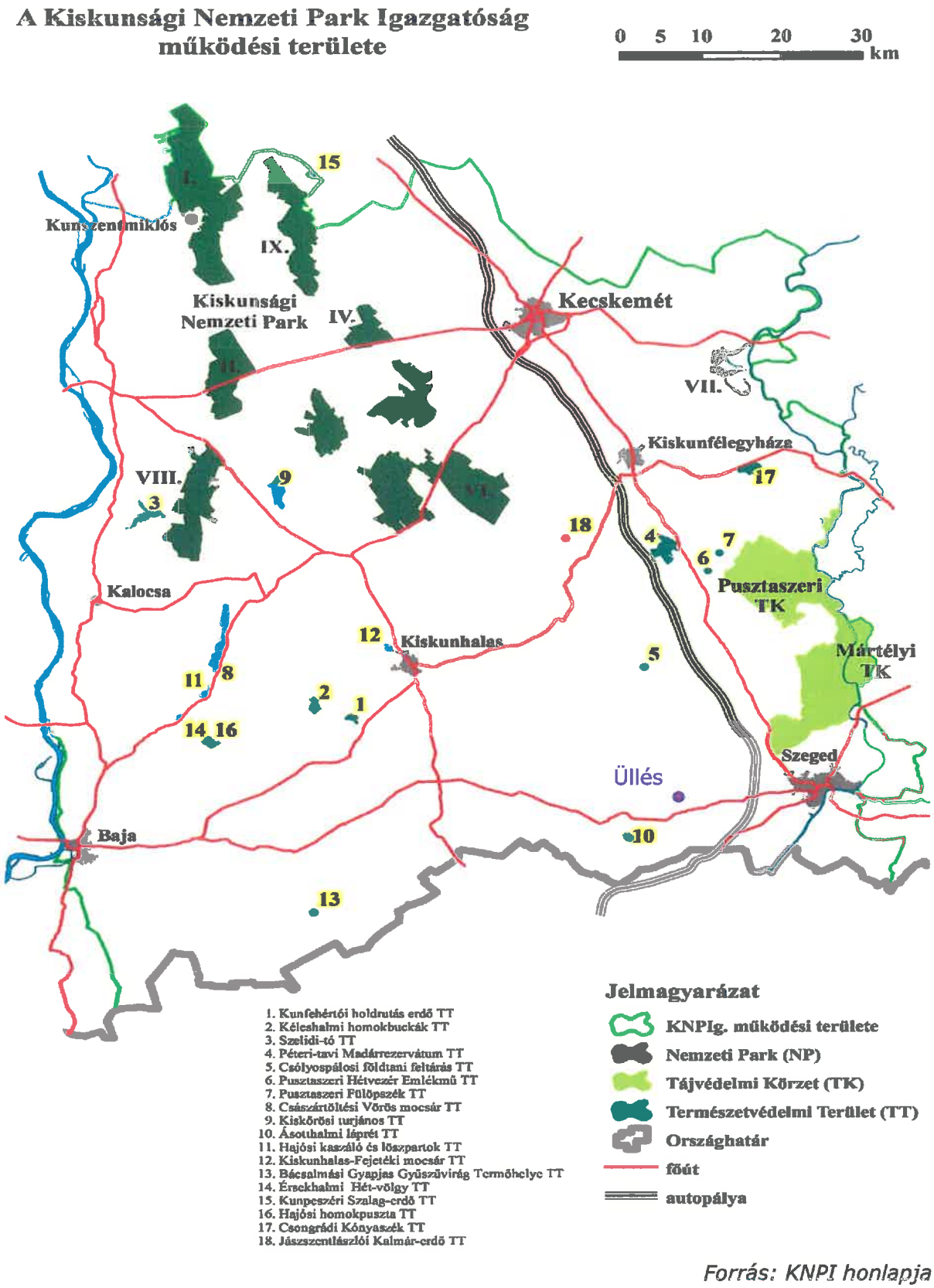
Magterületnek nevezzük a hálózat foltszerű, tetszőleges kiterjedésű területeit, melyek ideális nagyság esetén a lehető legtöbb populációnak, illetve az ezekből felépülő életközösségeknek az élőhelyei és genetikai rezervátumai.

A magterületek közötti kapcsolatot az **ökológiai folyosók** biztosítják.

A magterületek és a folyosók körül védőzónát (**pufferzóna**) kell kijelölni, ahol még a természetközeli élőhelyek aránya lehetőség szerint magas. Feladatuk a magterületek és folyosók védelme az esetleges külső káros hatásoktól. A Duna-Tisza közén pufferterület Csongrád-Felgyő-Csanytelek-Dóc és Öttömös-Ásotthalom-Mórahalom térségében található.

Üllés közigazgatási területe a **Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság** illetékességi területébe tartozik.

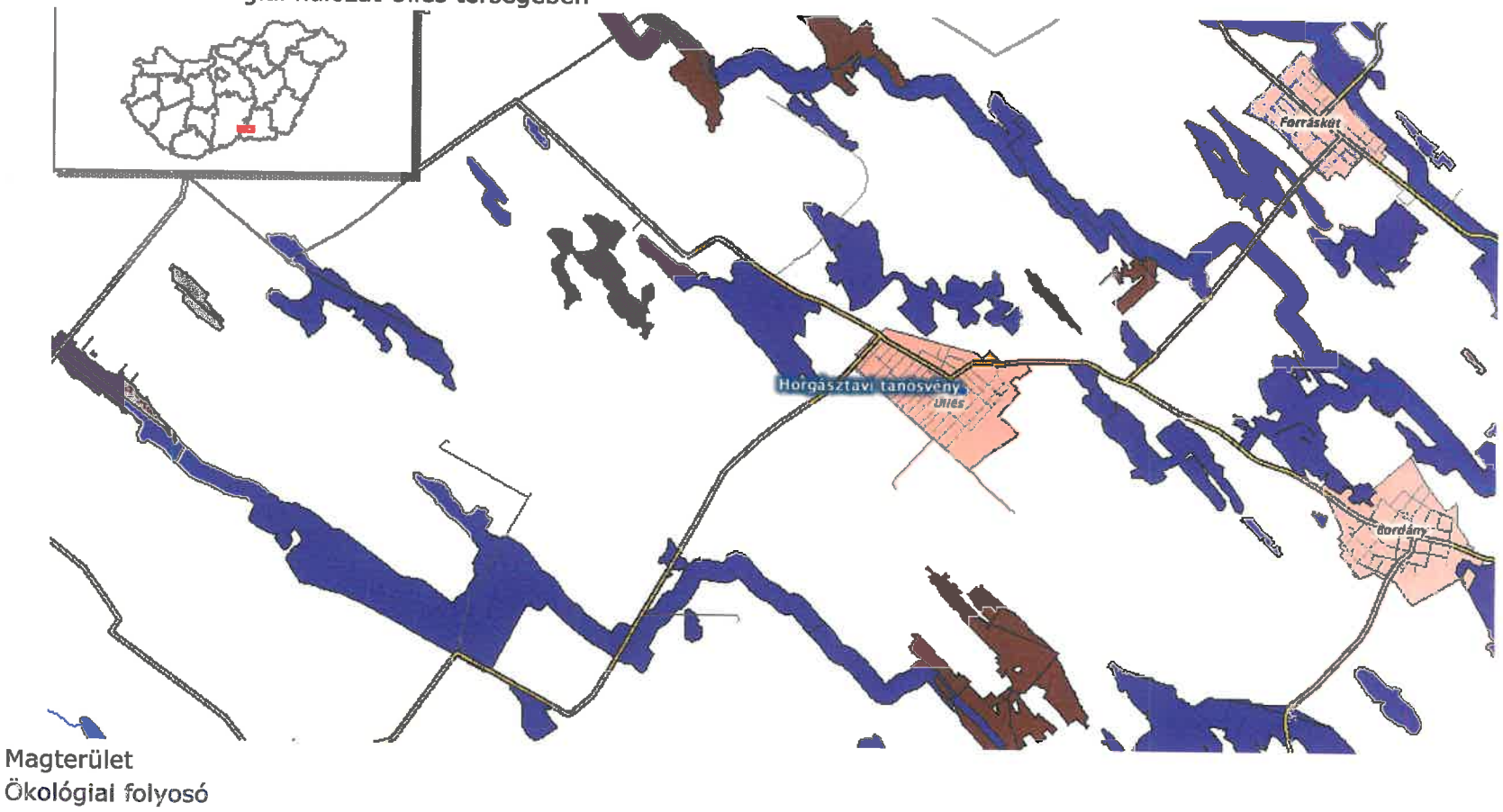
36. ábra A KNPI működési területe

Forrás: KNPI honlapja

A település nem kiemelten fontos érzékeny természeti területek térségébe tartozó település, ökológiai hálózati elemeket azonban tartalmaz, itt található a **Seregélyes és a Lapéta-tó**, valamint számos természeti terület is.

37. ábra Ökológiai hálózat Üllés térségében

Forrás: TIR (Természetvédelmi Információs Rendszer)

4.2.1.2 Országos jelentőségű természetvédelmi területek

Üllés közigazgatási területén nem található országos jelentőségű természetvédelmi terület.

4.2.1.3 Természeti területek

A 20/2003. (XI.27) Kt.sz. rendelet az egyes természeti értékek védetté nyilvánításáról így rendelkezik:
„(1) Védetté nyilvánítja és helyi jelentőségű természetvédelmi területté jelöli ki Üllés nagyközségben az „Üllési rét" elnevezésű területből a műút öblében lévő területet."(hrsz.:067/229; 4 ha-1480 m2).
Üllés igazgatási területén cca. 100 lelőhelyet és régészeti érdekeltségű területet tartanak nyilván különböző időszakokból. A kulturális örökség védelméről szóló – 2001. évi LXIV. – törvény értelmében a régészeti lelőhelyek általános védelem alatt állnak.
Természetvédelmi rendszer részét a Natura 2000 és az ökológiai folyosó elemei képezik Üllés térségében. Turisztikai szempontból is jelentős területek közé tartozik a Horgásztavi tanösvény, mely Kiskunhalas irányában a Battancs-tanyánál leágazó dűlőútra letérve kezdődően, a Horgásztó környezetében került kialakításra. Hossza körülbelül 3 km, mely kényelmes, természetjáró sétával 1-1,5 óra kellemes kikapcsolódást nyújt. A tájékozódást állomásjelző táblák könnyítik, melyek a fellelhető tájbéli értékekről (pl.: szibériai nőszirom) is ismertetővel szolgálnak.
Az Erdei iskola, a horgásztó és a jól megközelíthető telepített erdők természetvédelmi szempontok mellet szintén értékes turisztikai vonzerőt jelentenek.

4.2.1.4 Érzékeny természeti terület (ÉTT)

Az 1996. évi LIII., a természet védelméről szóló törvény vezeti be az Érzékeny Természeti Területek (ÉTT) fogalmát. A törvény 53/3/c pontja szerint *„érzékeny természeti terület az olyan extenzív művelés alatt álló terület, amely a természetkímélő gazdálkodási módok megőrzését, fenntartását, ezáltal az élőhelyek védelmét, a biológiai sokféleség fennmaradását, a tájképi és kultúrtörténeti értékek megóvását szolgálja"*. A **2/2002. (I. 23.) KöM-FVM együttes rendelet** szerint meghatározott Érzékeny Természeti Területek **nem érintik** Üllés területét.

17. táblázat A Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság által nyilvántartott védett értékek

Sorszám	Megnevezés	Azonosító típus	Azonosító	Típus
1.	Üllési-rét	Jelzet	Üllés_013	Egyedi tájérték
2.	Szikes gyep	Jelzet	Üllés_006	Egyedi tájérték
3.	Szent Antal templom	Jelzet	Üllés_012	Egyedi tájérték
4.	Régi temető	Jelzet	Üllés_010	Egyedi tájérték
5.	névtelen szikes tó	Törzskönyvi szám	352/ES/14	Ex lege védett szikes tó
6.	névtelen láp	Törzskönyvi szám	1095/EL/14	Ex lege védett láp
7.	Nedves mocsárrét	Jelzet	Üllés_002	Egyedi tájérték
8.	Nedves mocsárrét	Jelzet	Üllés_001	Egyedi tájérték
9.	Nádas	Jelzet	Üllés_005	Egyedi tájérték

Sorszám	Megnevezés	Azonosító típus	Azonosító	Típus
10.	Lakóház	Jelzet	Üllés_009	Egyedi tájérték
11.	Lakóház	Jelzet	Üllés_007	Egyedi tájérték
12.	Kiszáradó mocsárrét	Jelzet	Üllés_004	Egyedi tájérték
13.	Kiszáradó mocsárrét	Jelzet	Üllés_003	Egyedi tájérték
14.	Karahomoki iskola	Jelzet	Üllés_015	Egyedi tájérték
15.	Helytörténeti ház	Jelzet	Üllés_008	Egyedi tájérték
16.	Halastó	Jelzet	Üllés_016	Egyedi tájérték
17.	Fontos Sándor Erdei Iskola	Jelzet	Üllés_014	Egyedi tájérték
18.	Feszület	Jelzet	Üllés_011	Egyedi tájérték

FORRÁS: TIR

4.2.2 Talajok állapota, védelme és fenntartható használata

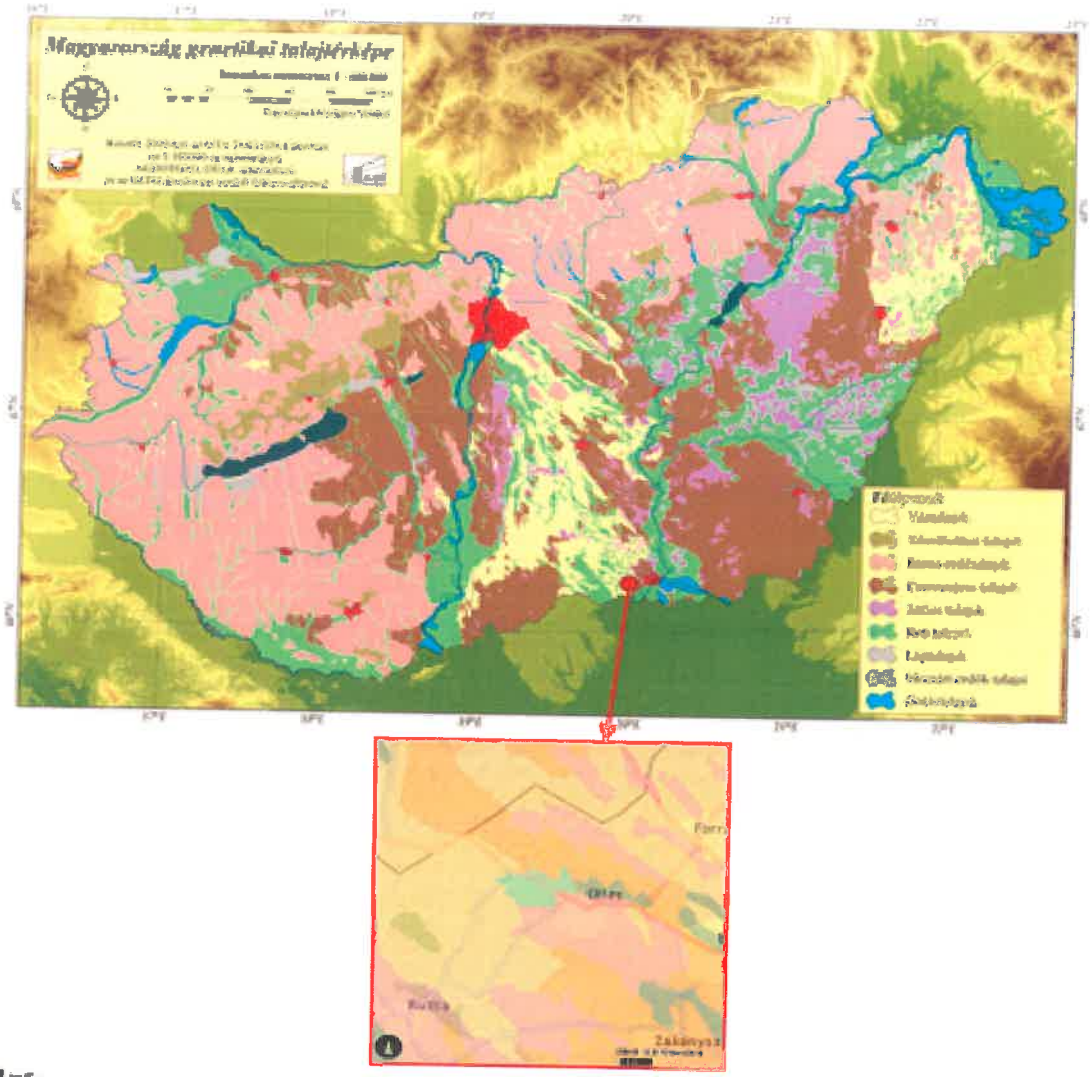
A talajok állapota

A felszín és felszín közeli rétegek homokból és löszből állnak, egyes mélyebb részeken homokos vályogtalaj jellemző, néhol agyagos foltokkal keveredve. A rossz vízmegtartó képesség és az alacsony humusztartalom miatt a talaj termékenysége gyenge, a műveletlen területek nagy részén a talajtípusra jellemzően állandó növénytakaró nem tud

kialakulni. A talajban lévő kevés szerves anyag helyenként gyorsan ásványosodik. A termőtalajok átlagos aranykorona értéke igen alacsony, csupán 10,2 AK.

38. ábra

GENETIKUS TALAJTÍPUS, ÜLLÉS

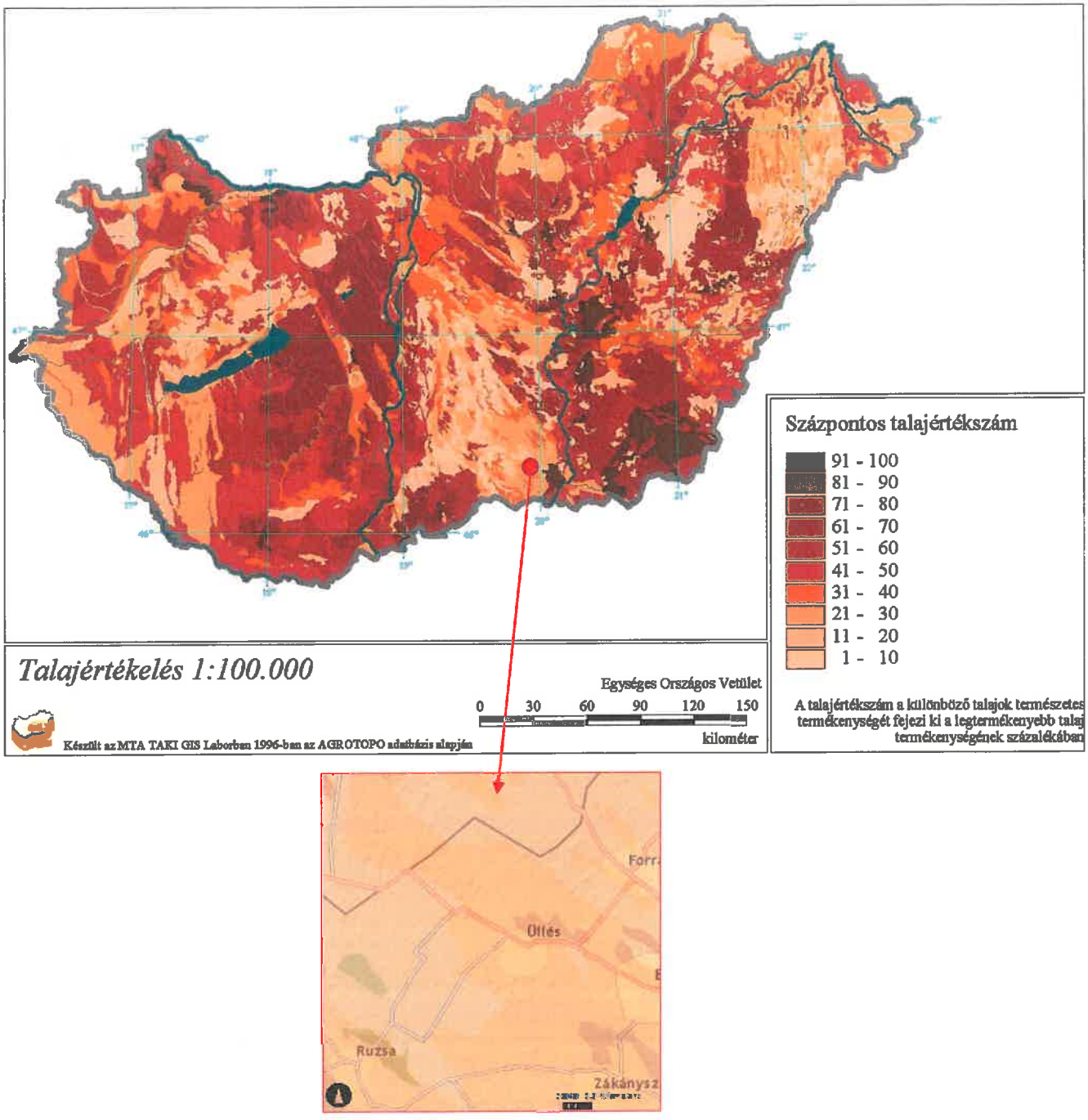

- Víz
- Kövek és földes kopárok
- Kovárványos barna erdőtalajok
- Csernozjom-barna erdőtalajok
- Csernozjom jellegű homoktalajok
- Mészlepedékes csernozjomok
- Alföldi mészlepedékes csernozjomok
- Mélyben réti csernozjomok
- Réti csernozjomok
- Mélyben szolonyeces réti csernozjomok
- Szolonyeces réti szolonyecek
- Szolonyeces réti talajok
- Réti talajok
- Réti öntéstalajok
- Lápos réti talajok
- Síkláp talajok
- Lecsapolt és talkvalított síkláp talajok
- Humuszos homok talajok
- Mocsári erdők talajai
- Fiatal, nyers öntéstalajok
- Rendzina talajok
- Erubáz talajok, nyirok talajok
- Szikes talajok
- Agyagbemosódásos barna erdőtalajok
- Pszeudoglejos barna erdőtalajok
- Ramann-féle barna erdőtalajok

Forrás: Magyar Tudományos Akadémia Talajtani és Agrokémiai Kutatóintézet
http://maps.rissac.hu/agrotopo/

39. ábra

TALAJÉRTÉKSZÁM, ÜLLÉS

Forrás: Magyar Tudományos Akadémia Talajtani és Agrokémiai Kutatóintézet
http://maps.rissac.hu/agrotopo/

A talajok védelme, illetve fenntartható használata

Üllésen szennyvíz öntözés nincs.
A fenntartható talajhasználat megvalósításában fontos szerepe van az integrált tápanyag-gazdálkodásnak. A talajok védelmét szolgálja, hogy Üllésen csekély mértékű ipari tevékenység folyik.

A **Hatodik Környezetvédelmi Akcióprogram**ról szóló 1600/2002/EK határozat magában foglalja a természeti erőforrások védelmére és a talaj fenntartható használatának elősegítésére vonatkozó célkitűzéseket. A Közösség kötelezettséget vállalt egy talajvédelemről szóló tematikus stratégia (Stratégia) létrehozására a talajromlás megállítása és visszafordítása érdekében. A Stratégiát az Európai Unió végül 2006-ban elfogadta. Addig az Uniónak nem volt egységes talajvédelmi koncepciója, csupán az ágazati politikák érintették a talajvédelmet. A Stratégia az európai talajok állapotának felmérésén túl meghatározza a 3 szükséges intézkedéseket és azok módszertanát, valamint a tényleges beavatkozási szinteket is.

A Stratégia négy pillére épül: keretjogalkotás a talajvédelem érdekében a fenntartható használat elsődleges céljával, a talajvédelem beépítése a tagállami és közösségi szakpolitikák alkotásába és végrehajtásába, talajvédelmi ismereti hiányosságok megszüntetése a Közösség által támogatott kutatások és nemzeti kutatási programok révén, a nyilvánosság figyelmének felhívása a talajvédelem szükségére.

A környezet védelmének általános szabályairól szóló **1995. évi LIII. törvény** célja az ember és a környezet harmonikus kapcsolatának kialakítása, a környezet elemeinek és folyamatainak védelme, a fenntartható fejlődés környezeti feltételeinek biztosítása. A törvény a kiszámíthatóság és a méltányos teherviselés elve szerint megfelelő kereteket teremt az egészséges környezethez való alkotmányos jogok érvényesítésére, és elősegíti a környezet károsodásának megelőzését, igénybevételének, terhelésének és szennyezésének csökkentését, a károsodott környezet javítását és helyreállítását.

E törvény értelmében a föld védelme kiterjed a földfelszínére és a felszín alatti rétegeire, a talajra, a kőzetekre és az ásványokra, ezek természetes és átmeneti formáira és folyamataira. A föld védelme magában foglalja a talaj termőképességének, szerkezetének, víz- és levegőháztartásának, valamint élővilágának védelmét is. A törvény alapján a föld felszínén vagy a földben olyan tevékenységek folytathatók, ott csak olyan anyagok helyezhetők el, amelyek a föld mennyiségét, minőségét és folyamatait nem szennyezik, nem károsítják.

A termőföld védelméről szóló 1994. évi LV., illetve a termőföld védelméről szóló 2007. évi CXXIX. törvény rendelkezik. Míg az első törvény hatálya a termőföldre, mint jogilag körülhatárolható, specifikus ingatlanra terjed ki, azaz intézkedik a termőföld tulajdonjogának megszerzéséről, a megszerzés tilalmáról, a birtoktagok kialakításáról, addig a második törvény a termőföld hasznosításra, a földvédelemre, a földminősítésre, a talajvédelemre vonatkozó rendelkezéseket állapít meg. E jogszabályok értelmében

földvédelem a termőföld mennyiségének védelme, talajvédelem a termőföld minőségének védelme.

4.2.3 Felszíni és felszín alatti vizek állapota, védelme és fenntartható használata

4.2.3.1 Felszíni vizek állapota, védelme és fenntartható használata

Felszíni vizek állapota

Az aszályra hajló éghajlati viszonyok és a felszín földtani adottságai következtében a terület felszíni vizekben szegény, hidrogeológiailag inaktív. Természetes vízfolyások hiányában, a belvízrendezéskor kialakított csatornarendszer alkotja a felszíni vízhálózatot.

A község a Dorozsma-Majsai-Homohát része, vízföldtanilag a Tisza folyó jobb parti vízgyűjtőjéhez tartozik. A kistáj területéről a Tiszához ÉNy-DK-i irányban egymással párhuzamosan számos csatorna vezeti le az időszakos belvizeket, a nevezetesebbek: Dong-ér jobb oldali vízgyűjtője, Fehértó-Majsai-főcsatorna, Dorozsma-Majsai-főcsatorna, Domaszéki-főcsatorna, Szikséstói-Paphalmi-főcsatorna, és a Körösséri-főcsatorna hazai részének a bal parti része. A terület általában véve száraz, vízhiányos terület, azonban a 2010. évben lehullott kb. 900 ml csapadék következtében nagy kiterjedésű belvizes területek alakultak ki.
Az Európai Unióban a 2000/60/EK számú irányelv a vízvédelmi politika terén a közösségi fellépés kereteinek meghatározásáról szól, és a hétköznapi gyakorlatban **Víz Keretirányelv** (rövidítve VKI) néven vált közismertté. A VKI szerint a vízgyűjtőkerület képezi a tervezés alapját. A vízgyűjtő-gazdálkodás egyes szabályairól szóló 221/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet alapján Üllés a **2-20 jelű Alsó-Tisza jobb part** alegységbe tartozik.

40. ábra Vízgyűjtő tervezési alegységek

Az Üllés közelében lévő mesterséges felszíni vízfolyások ökológiai állapota, potenciálja a VKI besorolása szerint nem éri el a jó állapotot. A 240/2000. (XII.23.) „A települési szennyvíztisztítás szempontjából érzékeny felszíni vizek és vízgyűjtőterületük kijelöléséről" szóló kormányrendelet alapján Üllés területe **nem tartozik az érzékeny felszíni vizek vízgyűjtőterületei közé**.

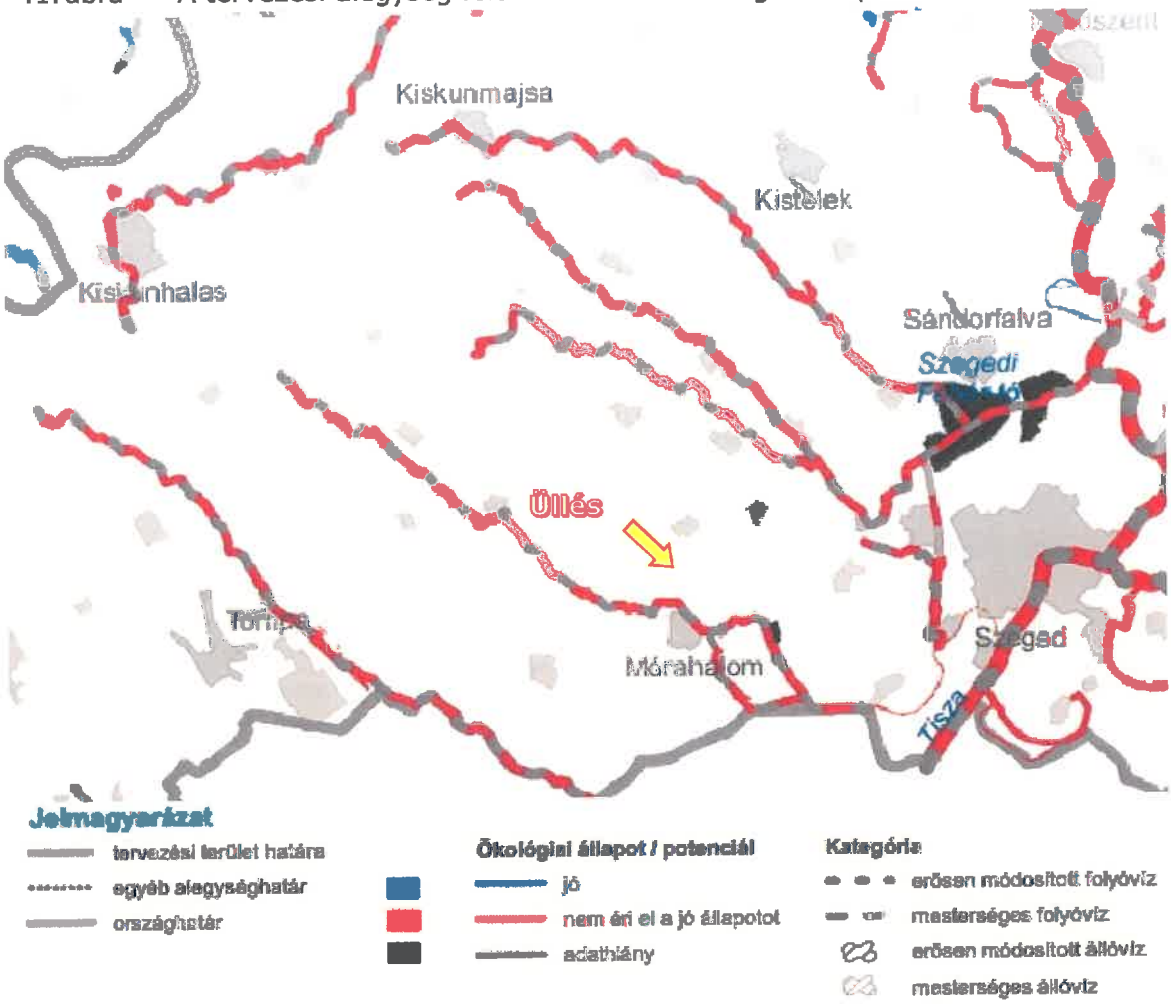
Üllés nem szerepel a „települések ár- és belvíz veszélyeztetettségi alapon történő besorolásáról" szóló 18/2003. (XII. 9.) KvVM-BM együttes rendeletben a veszélyeztetett települések között.

Az Európai Unióban a 2000/60/EK számú irányelv a vízvédelmi politika terén a közösségi fellépés kereteinek meghatározásáról szól, és a hétköznapi gyakorlatban **Víz Keretirányelv** (rövidítve VKI) néven vált közismertté. A VKI hazai jogrendbe ültetése 2003-2004 folyamán megtörtént.

A VKI szerint a vízgyűjtőkerület képezi a tervezés alapját. A vízgyűjtő-gazdálkodás egyes szabályairól szóló 221/2004. (VII. 21.) Korm. Rendelet alapján a hazai vízgyűjtő-gazdálkodási terv (VGT) az ország egész területére, ezen belül a Duna-közvetlen, a Dráva, a Tisza és a Balaton részvízgyűjtőin tizenhét vízgyűjtő-gazdálkodási tervezési részegységre készül.

A tervezési részegységeket gyakorlati okokból, továbbá a társadalom hatékonyabb bevonása érdekében a környezetvédelmi és vízügyi igazgatóságok javaslata alapján 42 tervezési alegységre osztották. Üllés a fenti felosztás alapján a **2-20 jelű Alsó-Tisza jobb part** alegységbe tartozik.

41. ábra A tervezési alegység felszíni vizeinek ökológiai állapota

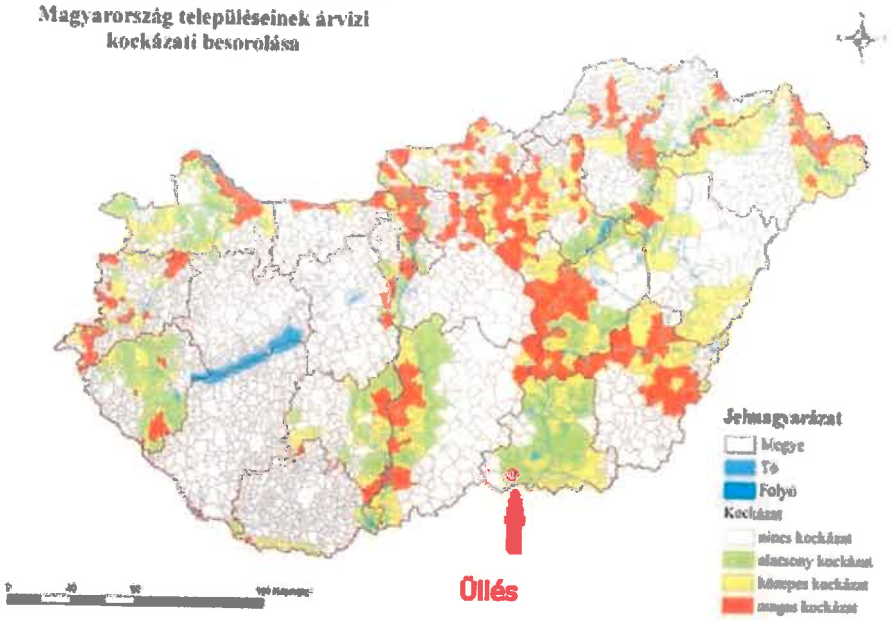
Forrás: VKI

240/2000. (XII.23.) „A települési szennyvíztisztítás szempontjából érzékeny felszíni vizek és vízgyűjtőterületük kijelöléséről" szóló kormányrendelet alapján Üllés területe **nem tartozik az érzékeny felszíni vizek vízgyűjtőterületei közé.**

Üllés területe a **Vásárhelyi-terv** keretében megvalósuló árvízi tározók területét **nem érinti.**

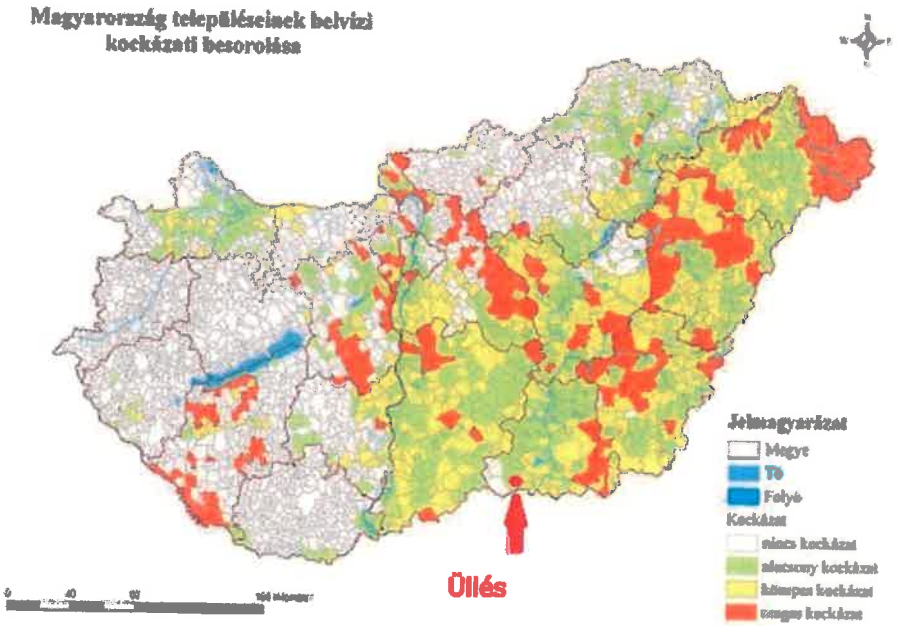
Üllés nem szerepel a „települések ár- és belvíz veszélyeztetettségi alapon történő besorolásáról" szóló 18/2003. (XII. 9.) KvVM-BM együttes rendeletben a veszélyeztetett települések között.

42. ábra Magyarország településeinek árvízi kockázati besorolása

Forrás: IV. NKP

43. ábra Magyarország településeinek belvízi kockázati besorolása

Forrás: IV. NKP

Csapadékvíz-elvezetés:

Üllés település közvetlen vízgyűjtője a 13.863 m hosszúságú, 4525 ha vízgyűjtő területű a Dorozsma-Halasi II. belvízcsatorna, melynek kezelője a Kiskunmajsa és Környéke

Vízgazdálkodási Társulat. A társulat kezelésében van a község déli részén lévő peremcsatorna is, melynek hosszúsága 4360 m, és a domaszéki csatornába csatlakozik.

A nagyközség - homokos, jó vízáteresztő talaja által - a nagy esőzések, hirtelen záporok alkalmával keletkezett csapadékvizet a meglévő vízelvezető rendszer teljes kiépítésével biztosítani tudja.
A terület lejtésviszonyai lehetővé teszik a belterület csapadékvizeinek gravitációsan történő elvezetését a Dorozsma - Halas II. belvízcsatornába a Felszabadulás utcában kiépült zárt ill. burkolt csatornán keresztül.

A rossz infrastrukturális kiépítettség (ivóvíz hálózat és gázellátás nagyarányú hiánya) miatt a külterületen élők életfeltételei jelentősen elmaradnak a belterületen élőkétől.

Felszíni vizek védelme, fenntartható használata

A helyi önkormányzatok vízkárelhárítási feladatait részletesen szabályozza a Vízgazdálkodási törvény 16.§ (4) bekezdése, 17.§-a, a 232/1996 (XII.26.) kormányrendelet a vizek kártételei elleni védekezés szabályairól és a 10/1997.(VII.17.) KHVM rendelet az ár- és belvízvédekezésről. Ezek a jogszabályok részletesen tartalmazzák a vízkárelhárítás műszaki és egyéb feladatait, a védekezés szervezetét, működési rendjét.

Az Önkormányzati tv. 8.§ (1) bekezdése – többek között – a települési önkormányzatok feladatává teszi a vízrendezést és a csapadékelvezetést. A Vgtv. 4.§ (1) bekezdés f. pontja a helyi vízrendezést és vízkárelhárítást, valamint az árvíz és belvízmentesítéssel járó települési önkormányzati feladatokat határozza meg. Ezek egyfelől a települési vízkárok okaira figyelemmel a megelőző műszaki beavatkozások, fejlesztések megvalósítását, vízelvezető rendszerek kiépítését, a befogadók, a belvízcsatornák mederrendszerét, *védelmi tervek elkészítését*, azaz a vízkárok megelőzését szolgálják.

A 10/1997.(VII.17.) KHVM rendelet 4.§. alapján az önkormányzatok helyi vízkárelhárítási terveit az illetékes KÖVIZIG szakmai állásfoglalásának megfelelően a polgármester hagyja jóvá, mely tervet a polgármesteri hivatalban kell elhelyezni.

A Homokháti Kistérség vízkárelhárítás szempontjából illetékes vízügyi igazgatósága az Alsó-Tisza vidéki Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság.

Felszíni vizek monitoringja:

A vizek viselkedésének ismerete (pl. belvíz-veszélyeztetettség) nagyon fontos a területfejlesztés és az építőipar szempontjából. A megfelelő monitoring rendszer működése azokon a területeken is fontos, ahol az időjárás mentes a szélsőségektől, azonban a Homokhát területe több negatív időjárási hatásnak is ki van téve. Az elmúlt időszakban egyre drasztikusabbá váló éghajlatváltozás hazánk klimatikai viszonyaira is negatívan hat.

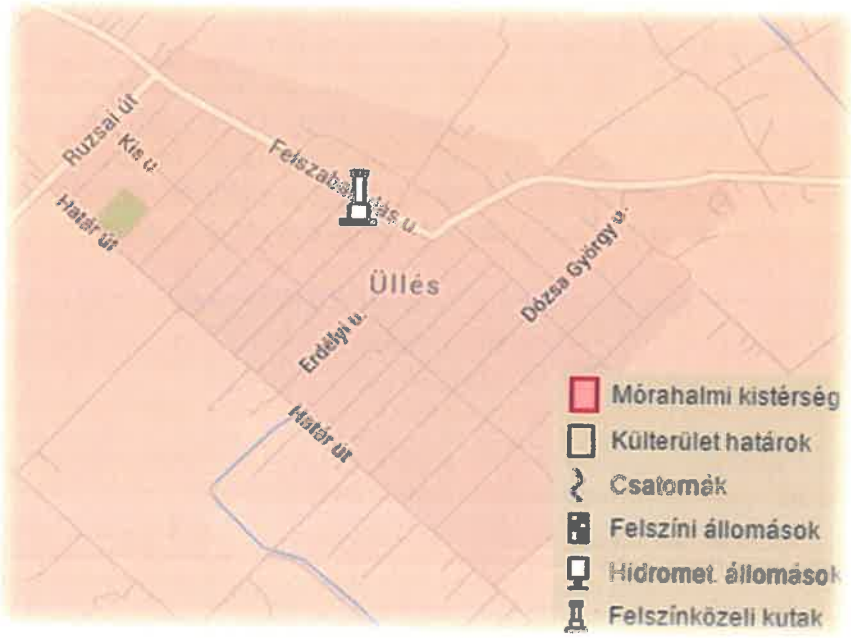
A fokozatosan szárazabbá váló időjárás hatására a felszíni vízkészletek lassan eltűnnek, amely a Homokhátság elsivatagosodását eredményezheti az elkövetkező néhány évtizedben. Napjainkra az Európai Unió is egyre nagyobb figyelmet szán a probléma

következményeinek megelőzésére és azok mértéknek csökkentésére. Ebből a célból az Európai Környezetvédelmi Ügynökség (European Environmental Agency) mintaterületi vizsgálatot kezdett a Duna-Tisza közén, mint hazánk leginkább vízhiányokkal sújtott területén. A **„Homokháti kistérségi integrált környezeti monitoring központ és hálózat"** című projekt a KEOP-6.3.0/2.F. Környezetvédelmi célú informatikai fejlesztések a közigazgatásban pályázat támogatásával jött létre, a projekt azonosítója: KEOP-6.3.0/2F-09-2009-0007.

A projekt tárgya egy integrált környezeti hálózat és monitoring központ kialakítása a projektterületen, annak érdekében, hogy a Homokhátság vízrajzilag feltáratlan területeiről, szürke foltjairól minél pontosabb információk álljanak rendelkezésre a jövőben, s ezek az információk gazdasági, társadalmi és környezeti célok elérése érdekében felhasználhatók legyenek.

Összesen 21 db talajvízkútba kerül új, korszerű, távjelzéssel kiegészített automatikus műszer. Összesen 4 db automatikus, távjelzéssel ellátott csapadékmérő berendezés kerül telepítésre: 1-1 db a bordányi és a forráskúti önkormányzat ingatlanjára, a meglévő hagyományos csapadékmérők kerülnének lecserélésre ugyanilyen korszerű műszerekkel a zákányszéki és mórahalmi csatornaőrházakban (kezelő: ATIKÖVIZIG).

44. ábra Monitoring elem Üllés területén

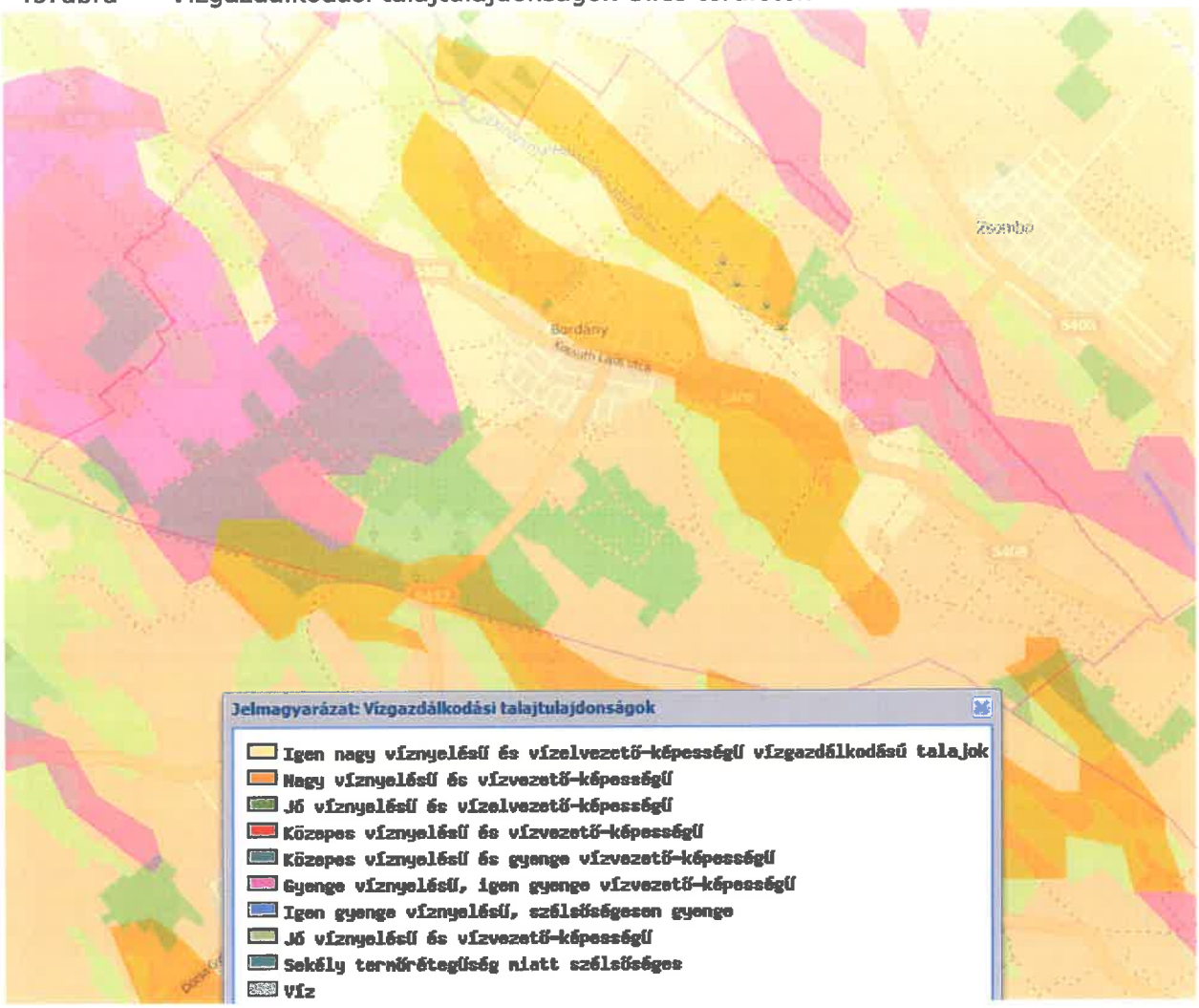
4.2.3.2 Felszín alatti vizek állapota, védelme, és fenntartható használata

A talajvíz szintje a kistáj nagyobb részén 2 m-nél magasabban található, jelenleg 1 m-en belül van. Kémiai jellege főleg kalcium-magnézium-hidrogénkarbonátos. A kistáj déli felén a keménység 25 nk° felett van, a szulfáttartalom 60-300 mg/l között ingadozik.

A rétegvíz mennyisége meghaladja az 1 l/s.km^2-t. A nagyszámú artézi kút mélysége szélsőségesen változó, de általában nagyobb mélységből jelentős vízhozamokat nyernek.

A település a **123/1997 (VII.18) Korm. rendelet** előírásai szerint hatósági határozattal kijelölt sérülékeny üzemelő vízbázist nem érint.

45. ábra Vízgazdálkodási talajtulajdonságok Üllés területén

Forrás: KÖRINFO

A felszín alatti vizek állapota, védelme, fenntartható használata

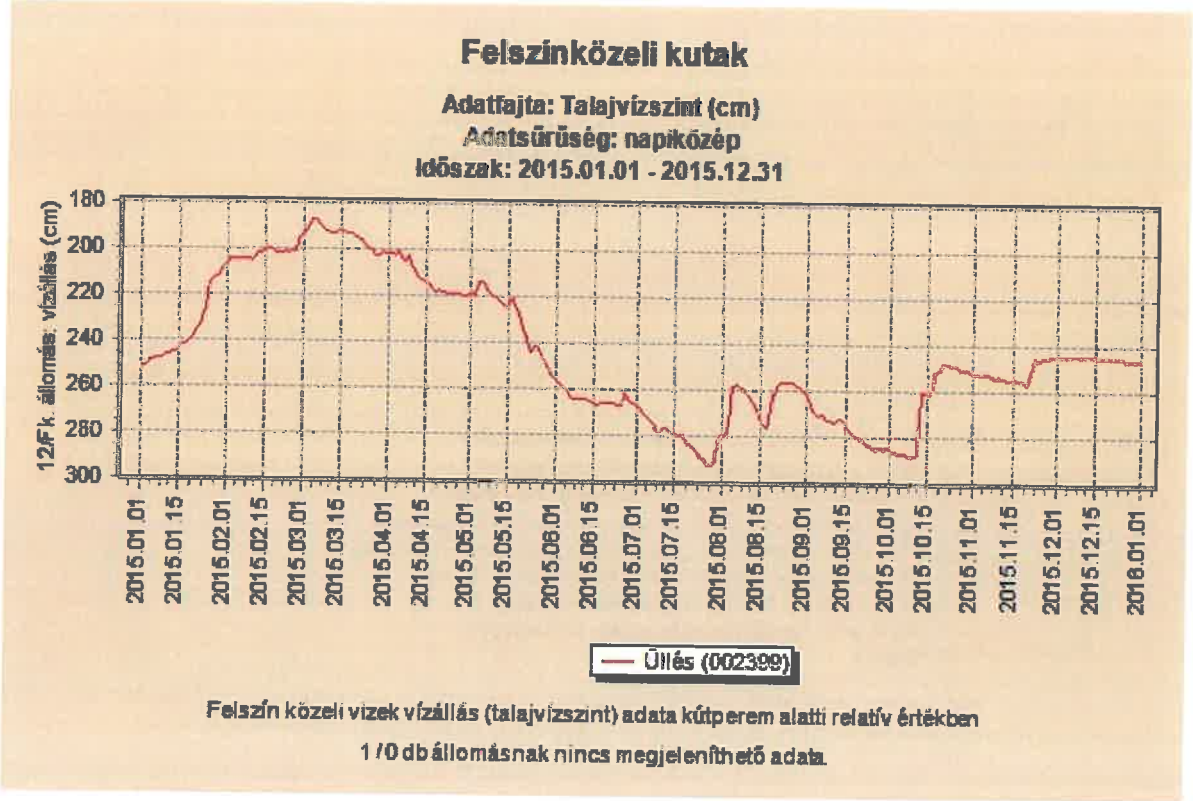
A **27/2004. (XII. 25.) KvVM rendelet** a „A felszín alatti víz állapota szempontjából érzékeny területeken lévő települések besorolásáról" szerint Üllés közigazgatási területe az **érzékeny területek** közé tartozik.

A **27/2006. (II.7.) Korm. rendelet** a „vizek mezőgazdasági eredetű nitrát szennyezéssel szembeni védelméről" szerint Üllés **nem** tartozik a **nitrátérzékeny** területek besorolása alá.

A Duna-Tisza Közi Homokhátságon a **felszín alatti vízbázis** sokkal drasztikusabban csökkent, mint a csapadék. Ennek oka elsősorban az 1-2 méteres tartós talajvízsüllyedés, mely miatt a talaj sokkal több vizet tud befogadni, mint korábban. Emellett a csatornákba történő talajvíz beáramlás is kisebb, mert jelentősen csökkent a beáramlási felület és sebesség is. A hátság területén több belvízcsatorna még nedves időszakban is száraz marad.

A felszín alatti vízbázisok esetében az igen mély és tartósan, jelentősen csökkenő talajvízszint, valamint rétegnyomás-szintek egyértelműen a **pótlódást meghaladó mértékű vízkivétel** jelei. A süllyedés kialakulásában a természeti tényezőkön kívül a települési közüzemi vízművek elterjedése, a talajvíz-kitermelés növekedése, az engedély nélküli, öntözési célú vízkivételek és a belvíz elvezető csatornák megcsapoló hatása is közrejátszott.

46. ábra A talajvízszint változása 2015. évben Üllésen

4.2.4 Környezeti kármegelőzés és kárelhárítás

A környezeti kármegelőzésben az első lépés azon tényezőknek az azonosítása, mely környezeti szempontból veszélyt jelenthetnek.

A **környezetbiztonság** az Európai Közösség által elfogadott definíció szerint: „A környezeti biztonság az Európai Közösség azon képességét jelenti, hogy a környezeti erőforrások szűkössége és a környezeti károsodás elkerülésével képes fejlődését biztosítani".

A környezetbiztonságot elsődlegesen a megelőzés elvének érvényesítése garantálhatja. Ugyanakkor a gyakorlati tapasztalatok alapján megállapítható, hogy hasonló fontossággal kell kezelni az esetleges károk kezelésére vonatkozó felkészülést. A környezetbiztonság megteremtése érdekében össze kell hangolni a megelőzéssel és a kárelhárítással kapcsolatos információs rendszereket, szabályozásokat. A kármegelőzési és kárelhárítási feladatok ellátását segítik a kiépített veszélyjelző rendszerek.
A biztonságunkat veszélyeztető események és folyamatok egyrészt természeti, másrészt emberi eredetűek. A Belügyminisztérium Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóságának honlapján az alábbi kategóriák vannak megkülönböztetve:

1. természeti eredetű veszélyek
    - hidrológiai: árvíz, belvíz, hirtelen áradás;
    - geológiai: földrengés, földcsuszamlás;
    - meteorológiai: szélviharok, aszály, hőség, rendkívüli hideg, téli veszélyek, heves zivatar, tornádó.
2. civilizációs eredetű veszélyek:
    - nukleáris baleset;
    - vegyi baleset;
    - veszélyes anyagok előállítása;
    - közlekedési balesetek – veszélyes anyagok szállítása;
    - közlekedési balesetek;
    - járványok;
    - tűzesetek: tűz, erdőtűz, épülettűz, szabadtéri tűz;
    - tömegrendezvények veszélyei;
    - biológiai veszélyek: szúnyoginvázió, méhrajok.

A természeti katasztrófák jellemzője, hogy általában váratlanul keletkeznek, bizonyos esetben rendkívül pusztító hatásúak, a lakosság széles rétegét érintik, többirányú hatásuk miatt összetett jellegűek. Magyarország sajátos földrajzi viszonyaiból következik, hogy a szélsőséges meteorológiai és hidrometeorológiai események kockázata magas. Az egyes természeti károkból adódó indokolt és szükséges védekezési kiadások megtérítésére, valamint az önkormányzati tulajdonban lévő építményekben a vis maior események okozta károk helyreállításának támogatására a központi költségvetés tartalmaz elkülönített keretet.

Az emberi tevékenységből adódó környezeti veszélyhelyzetek túlnyomórészt baleseti szennyezések következtében alakulnak ki. Hazánkban a veszélyes anyagokkal kapcsolatos baleseti veszélyek ellenőrzéséről a 2015. május 31-től bevezetett Seveso III. Irányelvnek megfelelő szabályozás gondoskodik. A veszélyes áruk nemzetközi szállításáról szóló európai megállapodás (ADR) és a hazai szabályozások a mérgező, tűz-és robbanásveszélyes anyagok szállításával kapcsolatos kockázatok megelőzéséről és csökkentéséről rendelkeznek.

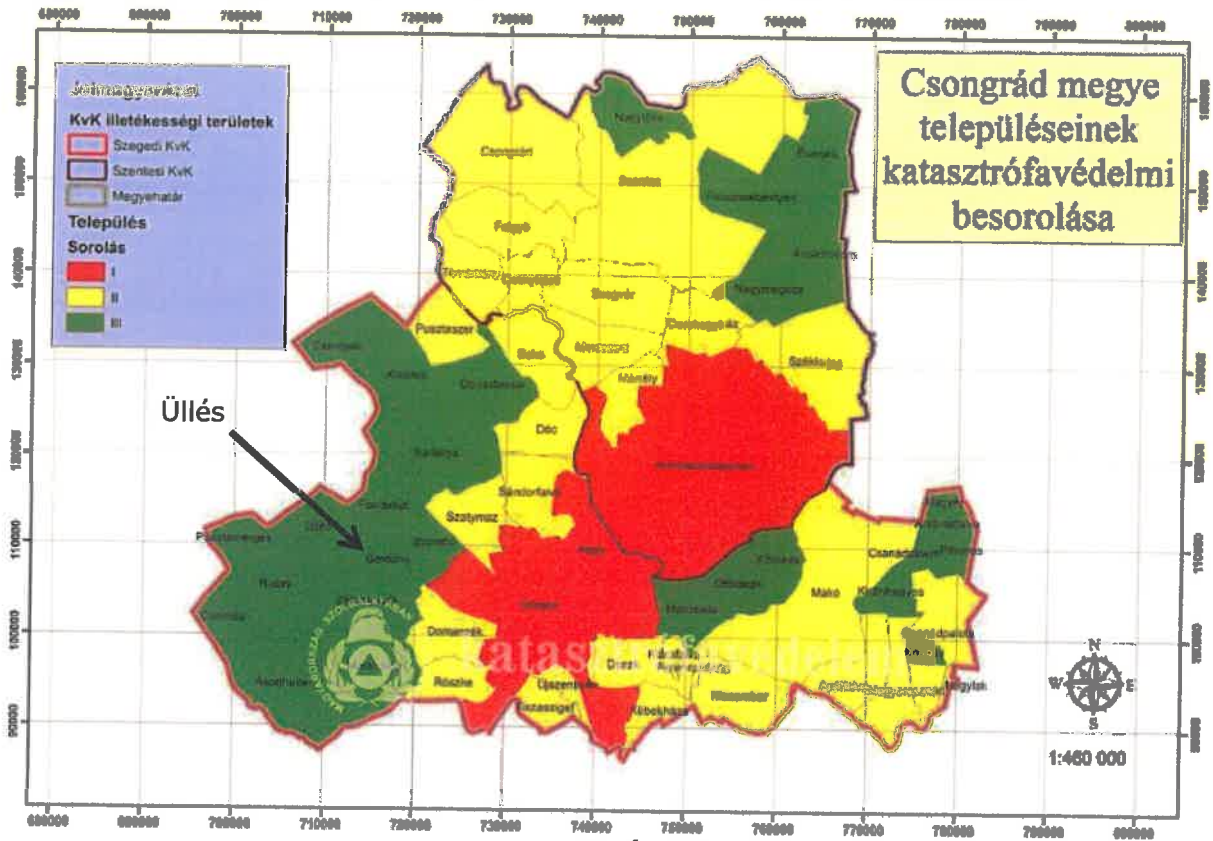
A fentieket figyelembe véve **Üllésen a legnagyobb kockázatot a természeti eredetű károkozás jelenti, nevezetesen a belvíz, az aszály és a hőség. A civilizációs eredetű veszélyek közül a közlekedési balesetek - főleg a veszélyes anyagok és áruk fuvarozása kapcsán – és a tűzesetek előfordulása valószínűsíthető.**

Magyarország településeit a 234/2011. (XI. 10.) „a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény végrehajtásáról" szóló kormányrendelet (röviden: Kat.) 21-24. §-a alapján a rendelet 2. számú mellékletében foglalt besorolási szabályok figyelembevételével I-II-III. katasztrófavédelmi osztályba kell besorolni. A besorolást a települést érintő veszélyeztető hatások komplex elemzése alapján, kockázatbecslés útján kell megállapítani.

Üllés a **Szegedi Katasztrófavédelmi Kirendeltséghez** tartozó, III. katasztrófavédelmi osztályba sorolt település. Ide kell sorolni azokat a településeket, melyek:

- a Kat. IV. fejezetének hatálya alá nem tartozó üzem által a veszélyes anyagok környezetbe kerülése esetén veszélyeztetettek;
- a kockázati mátrixban történő elhelyezése alapján a III. besorolást kapják.

47. ábra Csongrád megye településeinek katasztrófavédelmi besorolása

Forrás: http://csongrad.katasztrofavedelem.hu

A Csongrád Megyei Védelmi Bizottság székhelye Szeged.

Polgári védelem:

A polgári védelem olyan össztársadalmi feladat-, eszköz- és intézkedési rendszer, amelynek célja a katasztrófa, illetve fegyveres összeütközés esetén a lakosság életének megóvása, az életben maradás feltételeinek biztosítása, valamint a lakosság felkészítése azok hatásainak leküzdése és a túlélés feltételeinek megteremtése érdekében. A köteles

polgári védelmi szervezetek a központi, területi, települési és munkahelyi polgári védelmi szervezetek.

A Csongrád Megyei Katasztrófa- és Polgári Védelmi Egyesület (a továbbiakban CSMKPVE) önkormányzattal rendelkező, önálló jogi személyként működő szervezet. Fő célja Csongrád megye településeinek katasztrófavédelmi, polgári védelmi feladatainak segítése, a települési polgári védelmi szervezetbe beosztott állampolgárok részére megtartásra kerülő gyakorlatok, kiképzések végrehajtásában szakmai közreműködés, segítségnyújtás, valamint a tanulóifjúság és a lakosság katasztrófavédelmi felkészítése. A szervezet nyilvántartott önkéntes tagsággal rendelkezik, és a céljai eléréséért támaszkodik a lakosságra, a gazdálkodó és társadalmi szervezetekre.

Kialakulhat olyan helyzet, melyben a hivatásos erők erői – eszközei nem elegendőek a jelentkező nagyszámú, térben egymástól távol elhelyezkedő káreset azonnali kezelésére. Erre a problémára jelenthet gyors megoldást a szolgálatot önkéntesen vállaló, képzett mentőerőből álló járási mentőcsoportok létrehozása. (Forrás: Csongrád Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság honlapja).

Tűzvédelem:

Üllésen **Önkéntes Tűzoltó Egyesület** működik.

4.2.5 Környezeti kármentesítés

Az Országos Környezeti Kármentesítési Program (OKKP) keretében történik a földtani közegben és a felszín alatti vizekben hátramaradt, akkumulálódott szennyeződések felderítése, a felszín alatti vizek, a földtani közeg veszélyeztetésének, szennyezettségének, károsodásának megismerése; a veszélyeztetett területeken a szennyezettség kockázatának csökkentése; valamint a szennyezett területeken a szennyezettség csökkentésének vagy megszüntetésének elősegítése.

Üllésen az elmúlt 5 évben nem volt kármentesítés.

4.3 Az erőforrás- takarékosság-és hatékonyság felmérése, javítása, a gazdaság zöldítése

4.3.1 Erőforrás-takarékosság és hatékonyság felmérése, javítása

A természeti erőforrásokba beleértjük az ásványi nyersanyagokat, a biológiai és genetikai erőforrásokat, a talajt, a termőföldet, a víz- és energiaerőforrásokat, az ökoszisztémákat és a szolgáltatásaik teljes körét.

Az Európai Unió elkötelezett a fenntarthatóbb erőforrás-használat előmozdításában. A 10 évre szóló **Európa 2020 Stratégia** az intelligensebb, fenntarthatóbb és befogadóbb növekedés feltételeit kívánja megteremteni az Unióban. A stratégia hét kiemelt kezdeményezésének egyike, az **Erőforrás-hatékony Európa** (COM (2011) 221) biztosít átfogó keretet az erőforrás-hatékonyságot szolgáló hosszú távú szakterületi stratégiák

kidolgozásához. Erre és más kiemelt kezdeményezésekre, illetve az EU Fenntartható Fejlődés Stratégiájára építve az Európai Bizottság 2011 szeptemberében jelentette meg az **Európai Unió Erőforrás Hatékonysági Útiterv**ét (COM(2011) 571). Az Útiterv felhívja a figyelmet arra, hogy a világ növekvő népességének igényeire tekintettel az EU tagállamoknak hatékonyabban kell gazdálkodniuk a természeti erőforrásokkal és a gazdasági növekedést teljesen függetleníteniük kell az erőforrás- és energiafelhasználástól, valamint annak környezeti hatásaitól. Az Útiterv átfogó szemléletű, külön foglalkozik a gazdaság zöldebbé tételével, a természeti tőke védelmével és az ágazati kihívásokkal.

Magyarországon az anyaghasználat nagyjából állandósult, illetve a hulladéktermelés összességében csökken, ugyanakkor egyes erőforrások és hulladékáramok esetében ma is jelentős ingadozást (pl. veszélyes hulladék), esetenként növekedést (pl. roncsautók), illetve csökkenést tapasztalunk (pl. építési és bontási hulladék, elektromos és elektronikai hulladékok).

Üllés területén a szolgáltatott ivóvíz mennyisége jelentősen csökkent, holott az ivóvíz-hálózatba kötött lakások száma nem változott, így csökkent az egy háztartásra jutó éves vízfogyasztás is.

Az erőforrás-hatékonyság termelésben való növelése és a tiszta, környezettudatos termelés egyértelmű versenyképességi előnyökkel is jár. E téren egy önmagát erősítő folyamatra számíthatunk, melyben a termelők, gyártók, kereskedők és szolgáltatók válaszolnak az új, környezettudatos fogyasztói igényekre, illetve a zöldülő termékválasztékkal is segítik a fogyasztói szokások kedvező irányba történő elmozdítását. Javítani kell a környezeti követelményeknek megfelelő helyettesítő termékek, illetve szolgáltatások elérhetőségét.

4.3.2 A fogyasztás környezeti hatásainak felmérése, csökkentése

A lakosság értékrendje és életmódja alapvetően határozza meg fogyasztási szokásait, amely viszont hatással van a környezet állapotára. A 2012. évi **Rió+20 Konferencia** megerősítette, hogy a fenntartható fejlődés szempontjából kulcsfontosságú tényező a fenntartható termelés és fogyasztás kérdésköre. A fenntartható termelés és fogyasztás tulajdonképpen *„a szolgáltatások és kapcsolódó termékek olyan használata, mely kielégíti az alapvető szükségleteket és egyben jobb életminőséget biztosít, miközben minimalizálja a természeti erőforrások és toxikus anyagok használatát csakúgy, mint a hulladékok és szennyező anyagok kibocsátását a szolgáltatások és termékek teljes életciklusa során, annak érdekében, hogy ne veszélyeztesse a jövő generációk szükségleteinek kielégítését"*.

Mindezekre tekintettel a Rio+20 találkozón elfogadásra került a fenntartható fogyasztási és termelési programok tízéves átfogó keretprogramja.

Az élelmiszerfogyasztás, a lakásfenntartás és a mobilitás felelős a környezetet érő terhelések 70-80%-áért és egyúttal a háztartások kiadásainak jelentős részét teszik ki.

A természeti környezet megőrzésének sikere attól függ, hogy a lakosság értéknek tekinti-e a biológiai sokféleséget, megérti-e a természet, a társadalom és a gazdaság komplex összefüggéseit.
Ebben a folyamatban a **környezettudatosság** növelése mellett a **fenntartható életmód**ra való ösztönzés is kiemelten fontos.

A fogyasztás fenntarthatóbbá tétele érdekében széleskörű tájékoztatást kell nyújtani a lakosságnak a környezet és az ökoszisztéma szolgáltatások állapotáról, a várható folyamatokról, ezeknek a jelenlegi fogyasztási és életmódmintákkal való összefüggéséről, a változtatás lehetséges módjairól; valamint meg kell adni a lehetőséget és az információt ahhoz, hogy olyan terméket választhasson, amely minél kevésbé terheli a környezetet.

Ezt a folyamatot segítette elő a Mórahalmon megvalósult TÁMOP 5.5.1/A-10/2010-0023 Fenntartható Homokhátság c. projekt, mely célja az akcióterületként kijelölt Homokháti Kistérség legfontosabb társadalmi, környezeti problémáinak kezelése.

A 2015-ben elkészített LA21 kapcsán az önkormányzat kérdőíveket juttatott el a lakossághoz, mely a fogyasztás-környezet-természet kérdéskörére is kitért.

4.3.3 Energiatakarékosság-és hatékonyság felmérése, javítása

A hazai energiagazdálkodás átfogó keretét – összhangban az Európa 2020 Stratégia céljaival – a **Nemzeti Energiastratégia 2030** jelenti, amely célként fogalmazza meg az energiatakarékosság és energiahatékonyság növelését. A részletes célokat és feladatokat a Nemzeti Energiahatékonysági Cselekvési Terv és a Megújuló Energia Hasznosítási Cselekvési Terv tartalmazza. Az Energiahatékonysági Irányelv a tagállamok számára egy közös keretrendszert hozott létre annak érdekében, hogy európai uniós szinten a közös célkitűzés, azaz 2020-ig a 20%-os energiahatékonyság elérése teljesüljön.
Az ország energiafelhasználásának 40%-a az épületekhez köthető, főként a fűtéshez-hűtéshez. Üllés vezetése felismerte az ebben rejlő fejlesztési lehetőségeket, így **napenergia hasznosítása, hőszigetelés** területén valósított meg fejlesztéseket.

Üllésen a **villamos energiát** az EDF-DÉMÁSZ Zrt. szolgáltatja. A belterület 0,4 kV-os kisfeszültségű elosztóhálózata csupasz légvezetékkel van kiépítve túlnyomórészt betonoszlopokkal. A fogyasztói csatlakozások főleg légkábelesek.

Magyarországon természeti adottságai miatt elsősorban a megújuló alapú hőtermelés kiaknázásában vannak nagy lehetőségek. Ezen belül hangsúlyosan a geotermikus energiában, valamint a távhőtermeléshez kapcsolódó biomassza alkalmazásban. A megújuló energiaforrások területén Magyarországon kívánatos jelentősebb hangsúlyt fektetni a decentralizált, lokális alkalmazásokra, különösen a napenergia vonatkozásában. A Dél-alföldi régió kiváló geotermikus adottságokkal rendelkezik. A legjelentősebb hévíztároló képződmények itt érik el legnagyobb vastagságukat Magyarországon.

Üllés környezetében jelenleg **szélenergia**-hasznosítás nincsen.
Üllés területén **vízenergia** hasznosítás nincsen.

4.3.4 Hulladékgazdálkodás

4.3.4.1 Települési szilárd hulladék

A lakosságnál és a közintézményeknél képződő kommunális hulladék elszállítását 2014. év július hónapjáig a Szegedi Környezetgazdálkodási Nonprofit Kft. végezte, ezt követően a feladatot a Négyforrás Nonprofit Kft. vette át.

A településen a hulladékgazdálkodási tevékenység ellátására szerződött közszolgáltató a **Négyforrás Nonprofit Közhasznú Korlátolt Felelősségű Társaság**. (székhely: 6793 Forráskút, Fő utca 74. KÜJ:103 194 743, KTJ:102 443 074) (továbbiakban: Négyforrás Nonprofit Kft.) A Négyforrás Nonprofit Kft. hulladékgazdálkodási engedély száma: **97397-1-13/2014.,** minősítési engedélyének száma: **OKTF-KP/13377-7/2015.,** besorolása B/I. minősítési osztály.
Telephely címe: 6793 Forráskút, Külterület, 052/83 hrsz.

Az Üllés, 072/27 hrsz-ú területen lévő hulladékudvar (KTJ: 101850187) tulajdonosa a Szegedi Környezetgazdálkodási Nonprofit Kft. A 62638-1-22/2015. KTFO azonosítójú hulladékgazdálkodási engedély alapján alvállalkozóként üzemelteti a hulladékudvart, melyen nem veszélyes (maximum:3105 t/év) és veszélyes hulladékok (maximum: 50 t/év) lakosságtól történő átvétele és tárolása (D15 és R13) történik.

A 100% önkormányzati tulajdonban lévő Négyforrás Nonprofit Kft. 2011-ben került bejegyzésre, majd 2013-ban került módosításra a tevékenységi kör. A Kft. főtevékenysége nem veszélyes hulladék gyűjtése (TEÁOR 38.11). A tulajdonosi kört Bordány, Forráskút, Üllés és Zsombó települések önkormányzata alkotja. A hulladékok gyűjtése és szállítása Üllés, Forráskút, Üllés és Zsombó települések bel-és külterületéről történik.

A közszolgáltatás keretében kerülnek gyűjtésre a lakosság körében keletkező hulladékok, valamint az önkormányzat tulajdonában, üzemeltetésében lévő intézmények hulladékai, és a háztartási hulladékhoz hasonló hulladékok, melyek vegyesen, illetve elkülönítetten gyűjtött hulladékok és a háztartásokon kívül képződnek, és jellegében, összetételében a háztartási hulladékhoz hasonlóak.
Emellett a rendészet, mezőőr, természetvédelmi őr és a lakosság által bejelentett elhagyott hulladékok begyűjtése is a közszolgáltató feladata. A kisebb tömegű elhagyott hulladékot a Négyforrás Nonprofit Kft. dolgozói kézi gyűjtéssel hulladék fajtánként külön gyűjtve zsákokba szedik, majd a szállító járművön helyezik el. Az illegális hulladéklerakók helyét teljes mértékben, véglegesen felszámolják, majd az önkormányzat saját rendészete rendszeresen visszaellenőrzi, hogy történik-e újabb illegális hulladék elhelyezés. A rendészet másik feladata a beazonosítás keresése, melynek eredményeként az illegális hulladéklerakást szankcionálni lehet.

Közterületen számos hulladékgyűjtő található, melyeket szintén heti rendszerességgel ürítenek.

Sikeresen vett részt a Bordány, Forráskút, Üllés és Zsombó községek tulajdonában álló

Négyforrás Nonprofit Kft. az Országos Hulladékgazdálkodási Ügynökség Nonprofit Kft.* OHU-IFPR-2013-001. kódszámú iparfejlesztési pályázatán. A megítélt támogatási összeg: 74.207.000,- Ft. A támogatás formája 100%-os nettófinanszírozású vissza nem térítendő támogatás.
A fejlesztés célja a szelektív hulladékgyűjtés bevezetésének támogatása és egy új hulladékgyűjtő jármű (MAN L.2007.46.003) beszerzése volt. A fejlesztésnek köszönhetően a hulladékgazdálkodás legújabb elveinek is megfelelő közszolgáltatás biztosítására képes a táraság.
Hulladékkezelési infrastruktúra:
A 6793 Forráskút, Külterület, 052/83 hrsz-ú telephelyen az alábbi hulladékgyűjtő járművek tárolása történik:

1. DAF 75 240/ATI hulladékgyűjtő gépjármű, melynek maximális kapacitása 10 tonna, 7 t vegyesen gyűjtött és 3 tonna elkülönítetten gyűjtött hulladék egyszerre történő szállítására alkalmas.
2. MAN L.2007.46.003 típusú, 10 tonna teherbírású tömörítős felépítménnyel rendelkező jármű, rendszáma: MRW823

A település oktatási intézményeiben minden évben több papír- és fémhulladék gyűjtő akcióra kerül sor.

Települési hulladékok gyűjtése

1. Vegyesen gyűjtött hulladékok:

A vegyesen gyűjtött települési hulladékot az ingatlantulajdonos zárható, szabványos 60, vagy 120 literes gyűjtőedényben gyűjti. A 2 különböző űrméretű gyűjtőedény közül az ingatlantulajdonos azt választhatja, amely igazodik az ingatlanon képződő hulladék mennyiségéhez, figyelembe véve a településen képződő vegyes hulladék fajlagos mennyiségét, az ingatlant használók számát, az ürítési, elszállítási gyakoriságot, valamint az elkülönítetten gyűjtött hulladék mennyiségét, amennyiben az ingatlanon a települési hulladékot elkülönítetten gyűjtik.

Az ingatlantulajdonos a települési hulladék gyűjtésére szolgáló gyűjtőedényt az ingatlanon belül tartja, azt közterületre csak a gyűjtőedény ürítése céljából helyezheti ki. Az ingatlantulajdonosnak kell gondoskodni arról, hogy a települési hulladék közszolgáltatónak történő átadása biztonságosan, a környezet veszélyeztetését, szennyezését, károsítását, valamint a hulladék kiszóródását kizáró módon történjen.

A vegyesen gyűjtött települési hulladékot az ingatlantulajdonostól **heti** rendszerességgel gyűjti és szállítja el a szolgáltató. A gyűjtéssel érintett településen hetente 1, a hét azonos napján történik a gyűjtés. A vegyesen gyűjtött hulladékok elszállítási rendjéről a helyben szokásos módon tájékoztatja a szolgáltató az ingatlan tulajdonosokat. A szolgáltató lehetőség szerint a gyűjtési napokat a korábban bevett gyakorlatnak megfelelően határozza meg.

2. Elkülönítetten gyűjtött hulladékok:

A házhoz menő **szelektív hulladékgyűjtés** során elkülönítetten gyűjtött **műanyag, fém és papír** hulladékot hulladékgyűjtő zsákban gyűjtik, melynek feliratából egyértelműen kiderül, hogy a zsák milyen hulladékot tartalmazhat.

A házhoz menő zsákos szelektív gyűjtés mellett a település rendelkezik hulladékudvarral, valamint a hulladékszigeteken 1,1 m^3-es műanyag görgős szelektív hulladékgyűjtő konténerekkel. A hulladékszigeteken üveg, papír és műanyag csomagolási hulladékok gyűjtésére van lehetőség.

Az elkülönítetten gyűjtött hulladékok a Csongrádi Víz és Kommunális Kft. (6640 Csongrád, Bercsényi u. 39.) Felgyői telephelyén lévő válogatóüzembe kerülnek.

18. táblázat Szelektíven gyűjthető hulladékok

	Szelektíven gyűjthető	Szelektíven NEM gyűjthető	Hol gyűjthető?
Papír	• újságpapír • hullámpapír • kartondoboz lapjára hajtogatva (hungarocell nélkül) • szóróanyagok • csomagolópapír • tönkrement könyvek • prospektusok • elhasznált füzetek	• használt papírzsebkendő • használt szalvéta • egyéb szennyezett papírt (pl. zsíros, olajos papírok, csokis papírok, jégkrémes papírok, stb...) • műanyag borító • matrica	Zsákban, Gyűjtőszigetek KÉK jelzésű tárolóiban, Hulladékudvarok PAPÍR elnevezésű konténereiben
Műanyag	• üdítős- és ásványvizes flakonok (PET palack) • PP+HDPE flakonok (kozmetikai, mosószeres, stb. flakonok) • nylon szatyor és zacskó • többrétegű italos karton (üdítős és tejes dobozok)	• hungarocell • vajas, tejfölös, joghurtos, stb. műanyag dobozok (kimosva sem) • műanyag evőeszközök, poharak • egyéb szennyezett műanyag	Zsákban, Gyűjtőszigetek SÁRGA és SZÜRKE jelzésű tárolóiban, Hulladékudvarok MŰANYAG elnevezésű konténereiben
Fém	• fém csomagolási hulladékok (üdítős, energiaitalos és alkoholos italos dobozok, konzerv dobozok)	• olajos fémdobozok, flakonok • festékes fémdobozok, flakonok • vegyszeres fémdobozok, flakonok	Zsákban, Gyűjtőszigetek SÁRGA és SZÜRKE jelzésű tárolóiban, Hulladékudvarok FÉM elnevezésű konténereiben
Vegyes öblösüveg	• tiszta, ép, vagy törött fehér és színes (zöld,	• ablaküveg • tükör, szélvédő, kerámia, villanykörte, vegyszerrel,	Gyűjtőszigetek ZÖLD jelzésű tárolóiban,

	Szelektíven gyűjthető	Szelektíven NEM gyűjthető	Hol gyűjthető?
	barna, fekete, sárga) italos üveghulladék • befőttes üveg (tető és kupak nélkül)	gyógyszerrel és egyéb veszélyes anyaggal szennyezett üveg	Hulladékudvarok VEGYES ÖBLÖSÜVEG elnevezésű konténereiben

A biológiailag lebomló hulladékok gyűjtése a csomagolási hulladékoktól elkülönítve a hulladékudvaron történik.
A háztartásból kikerülő veszélyes hulladékok kizárólag a hulladékudvarok arra megjelölt konténerében gyűjthetők.

A zsákos, elkülönítetten gyűjtött hulladékot az ingatlantulajdonostól **2 heti** rendszerességgel szállítja el a szolgáltató. A gyűjtéssel érintett 4 településen (Bordány, Forráskút, Üllés és Zsombó) kéthetente 1-1, a hét azonos napján történik a gyűjtés. A szelektíven gyűjtött hulladékok elszállítási rendjéről a szolgáltató honlapján és a helyben szokásos módon tájékoztatja a szolgáltató az ingatlan tulajdonosokat.

Évente 1 alkalommal lomtalanításra is sor kerül. A lomhulladék elszállításának rendjéről, időpontjáról, módjáról, feltételeiről a szolgáltató honlapján és a helyben szokásos módon tájékoztatja a szolgáltató az ingatlan tulajdonosokat.

Közszolgáltató által gyűjtött és szállított hulladékok fajtája, típusa, összetétele és engedélyezett mennyisége:

19. táblázat

EWC kód	Megnevezés	Mennyiség t/év
150101	Papír és karton csomagolási hulladékok	119
150102	Műanyag csomagolási hulladékok	269
150104	Fém csomagolási hulladékok	26
150105	Vegyes összetételű kompozit csomagolási hulladékok	26
150106	Egyéb, kevert csomagolási hulladékok	132
200101	Papír és karton	205
200102	Üveg	51
200139	Műanyagok	171
200140	Fémek	53
200201	Biológiailag lebomló hulladékok	444
200301	Egyéb települési hulladék, ideértve a kevert települési hulladékot is	2352
200307	Lom hulladék	16
Összesen:		3864

A háztartásból kikerülő veszélyes hulladékok a hulladékudvar arra megjelölt konténereiben, illetve az intézményeknél elhelyezett elemgyűjtő pontokon, a gyógyszer hulladékok pedig a gyógyszertárakban elhelyezett gyűjtőpontokon gyűjthetők.

A vegyesen gyűjtött szilárd hulladékokat a Négyforrás Nonprofit Kft. részben a Szegedi Környezetgazdálkodási Nonprofit Kft. Sándorfalvi úti Regionális Hulladékkezelő Telepére, részben a Csongrádi Víz és Kommunális Kft. Felgyői telephelyére szállítja. Az elkülönítetten gyűjtött hulladékokat pedig a Csongrádi Víz és Kommunális Kft. Felgyői telephelyére szállítja.

A lakosságnál képződő kis mennyiségű inert hulladékok elhelyezésére a hulladékudvaron van lehetőség. A nagyobb tömegű, valamint az intézményeknél, gazdálkodó szervezeteknél keletkező inert hulladék kezelése a Szegedi Nonprofit Kft. Sándorfalvi úti telephelyén lehetséges. Az építési hulladék feldolgozása során keletkező másodnyersanyag a törtbeton és a vas, melyek további hasznosítását a kezelő biztosítja.

Üllés nagyközség területén az egy főre jutó hulladékmennyiség 212 kg/év. 2015. évben a házhoz menő gyűjtéssel elszállított hulladék mennyisége **641432 kg** volt, melynek százalékos megoszlása a következő:

20. táblázat

EWC	megnevezés	kg	%
15 01 01	papír és karton csomagolási hulladék	-	0,00%
15 01 06	egyéb kevert csomagolási hulladék	19 019	2,97%
15 01 07	üveg csomagolási hulladék	-	0,00%
20 02 01	biológiailag lebomló	145 970	22,76%
20 03 01	egyéb kevert települési vegyes hulladék	466 843	72,78%
20 03 07	lom	9 600	1,50%
Összesen:		641 432	100,00%

A házhoz menő gyűjtés megoszlása: 458 243 kg lakossági és 8600 kg termelői egyéb kevert, települési vegyes hulladék, 164 989 kg elkülönítetten gyűjtött hulladék és 9600 kg lomhulladék. **Az elkülönítetten gyűjtött hulladékok mennyiségének 88,47 %-át a biológiailag lebomló hulladék adja, melynek jelentős része komposztálással hasznosítható lenne.**

Az összes házhoz menő rendszerrel gyűjtött hulladékból a **72,78 %-os vegyes hulladékgyűjtési arány jelzi, hogy a lakossági szelektív gyűjtés fejlesztésére igen komoly feladatok várnak.**

Hulladékok kezelése

Szegedi Környezetgazdálkodási Nonprofit Kft. Sándorfalvi úti Regionális Hulladékkezelő Telepére szállított egyéb kevert települési hulladék a lerakó depóniára kerül, a Csongrádi Víz és Kommunális Kft. Felgyői telephelyén MBH kezelés történik.

Az elkülönítetten gyűjtött hulladékok kezelése a Csongrádi Víz és Kommunális Kft. Felgyői telephelyén az alábbiak szerint történik:

21. táblázat

hulladékok	kezelési technológia

megnevezése	EWC kódja	
biológiailag lebomló és zöld	20 02 01	R3 komposztálás
egyéb, kevert csomagolási	15 01 06	R12 V válogatás/bálázás
üveg csomagolási	15 01 07	R12 V válogatás/bálázás
papír és karton	20 01 01	R12 V válogatás/bálázás
talaj és kövek	20 02 02	R5/R12 hasznosítás

4.3.4.2 Települési folyékony hulladék

A 2012. évi CLXXXV. törvény a hulladékról 1.§ (2) a) szerint a törvény hatálya nem terjed ki a szennyvízre, így a szennyvizek kikerültek a hulladékok köréből. Jelen fejezet ezért nem tér ki a települési folyékony hulladékok kérdésére, azt a 4.1.4 pont tartalmazza.

4.3.4.3 Egyéb hulladékok

Ipari és gazdálkodói:
A kommunális jellegű és termelési hulladékok termelője önálló, szolgáltatóval kötött szerződés alapján gondoskodik hulladékának kezeléséről.

Veszélyes hulladékok:
A közszolgáltató nem jogosult veszélyes hulladékok házhoz menő gyűjtésére. A lakossági veszélyes hulladékot a lakosok beszállíthatják a hulladékudvarra, ahonnan az Szegedi Környezetgazdálkodási Nonprofit Kft. munkatársa szállítják el és gondoskodnak kezeléséről.

A szolgáltatói, ipari és gazdálkodói veszélyes hulladékokat termelője önálló szerződés alapján, nem bevonva a közszolgáltatót, szállíttatja el a veszélyes hulladékát arra jogosult gyűjtővel vagy kezelővel.

4.3.5 Az üvegházhatású gázok kibocsátásának felmérése, csökkentése, felkészülés az éghajlatváltozás hatásaira

Az IPCC első munkacsoportjának 2013. szeptember 27-én Stockholmban nyilvánosságra hozott jelentése 95%-os bizonyossággal állítja, hogy a 20. század közepétől mért melegedést antropogén tevékenységek okozzák. A szakértők többsége szerint a hőmérséklet emelkedésének elsődleges oka az üvegházhatású gázok légköri koncentrációjának növekedése.

A várható magyarországi klímaváltozás a hőhullámok gyarapodásával és a jelenleginél szélsőségesebb vízjárással, szárazodásra, aszályra, árvízre, belvízre vezető csapadékkal jellemezhető. A magyarországi éghajlat megfigyelt és várható változásai alapvetően befolyásolják a kiemelten fontos természeti erőforrásokat, így a vizeket, talajokat, erdőket és a biológiai sokféleséget.

Magyarország középtávú klímapolitikájának irányait az ENSZ Éghajlatváltozási Keretegyezménye és annak Kiotói Jegyzőkönyve végrehajtási keretrendszeréről szóló törvény alapján elkészített **Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia** (NÉS) jelöli ki.

Az **Éghajlat-változási Monitoring** (ÉVM) a 2009. évi XXXVII. törvényben az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról illetve a vonatkozó végrehajtási rendeletben az **Erdővédelmi Mérő- és Megfigyelő Rendszer** (EMMRE) részeként kerül feltüntetésre, mint az első, a klímaváltozás hatásainak vizsgálatát közvetlenül nevesítő országos monitoring rendszer.

Üllés éghajlati adottságai közül a deflációs problémákban az igen szélsőséges csapadékmennyiség (sokéves és éven belüli nagy ingadozás) játszik meghatározó szerepet. A mérsékelten meleg-száraz, szeles időjárás a szálló por képződésének optimális közege.
A vízrajzi adottságok, vagyis az a tény, hogy a település száraz, gyér lefolyású, erősen vízhiányos területen fekszik, felerősíti a klimatikus adottságok levegőminőségre gyakorolt hatását. Levegőtisztaság-védelmi szempontból meghatározó a mező-, erdő-, illetve zöldfelület gazdálkodás.

4.3.6 Az agrárgazdaság felmérése, környezeti aspektusai

Az agrárgazdaságnak fontos szerepe van a természeti értékek fenntartásában. A környezetbarát mezőgazdálkodási gyakorlat fő támogatási forrását az EU vidékfejlesztési célú támogatásai jelentik. A környezeti szempontok érvényesítését segíti a kölcsönös megfeleltetés komplex követelményrendszere.

Üllésen a **kereskedelem** ágazatban az összes működő vállalkozások **41%-a** tevékenykedik, míg a **mezőgazdaság, erdőgazdaság és halászat ágazatban 7%** (2014. évi adatok, forrás: KSH Statinfo).

A Vidékfejlesztési Program Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap Irányító Hatósága 2015. szeptember hónapban tette közzé az agrár-környezetgazdálkodási kifizetés című pályázati felhívás tervezett megjelenéséről szóló tájékoztató anyagot, majd a pályázat október 7.-én meg is jelent. Az előző 5 éves időszak **AKG program**jához hasonlóan a támogatás fő célja a vidéki területek fenntartható fejlődésének támogatása, a környezet állapotának megőrzése és javítása, a mezőgazdasági eredetű környezeti terhelés csökkentése, a környezetvédelmi szolgáltatások biztosítása, a természeti erőforrások fenntartható használatán alapuló mezőgazdasági gyakorlat erősítése.
Kiemelten kívánja továbbá támogatni a program a biodiverzitás megőrzését, a természet, a víz, és a talaj védelmét a termőhelyi adottságoknak megfelelő termelési szerkezet kialakításával, a környezettudatos gazdálkodás és fenntartható tájhasználat kialakításával.

A rendszerben résztvevők a fentebb részletezett agrár-környezetgazdálkodási célok elérésének érdekében a gazdálkodásuk során többlet tevékenységek elvégzését vállalják a kötelezettségvállalás 5 éves időtartama alatt, 2016. január 1. és 2020. december 31. között.

A támogatást igénylő köteles a gazdasága teljes területén elvégzett tevékenységekről a külön jogszabály szerinti gazdálkodási naplót papír alapon vagy elektronikus úton naprakészen és folyamatosan vezetni minden év január 1-jétől december 31-ig. A támogatást igénylőnek a teljes támogatási időszak alatt a gazdasága teljes területén be kell tartania:

- az 50/2008. (IV. 24.) FVM rendeletben meghatározott Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapotra (HMKÁ) vonatkozó előírásokat és az 1306/2013/EU rendelet II. melléklete alapján meghatározott jogszabályban foglalt gazdálkodási követelményeket (JFGK);
- az éghajlat és környezet szempontjából előnyös mezőgazdasági gyakorlatokra nyújtandó támogatás igénybevételének szabályairól, valamint a szántóterület, az állandó gyepterület és az állandó kultúrával fedett földterület növénytermesztésre vagy legeltetésre alkalmas állapotban tartásának feltételeiről szóló 10/2015. (III. 13.) FM rendelet (a továbbiakban: 10/2015. (III. 13.) FM rendelet) 2. §-a alapján meghatározott vonatkozó kritériumokat és minimumtevékenységeket;
- a vizek mezőgazdasági eredetű nitrátszennyezéssel szembeni védelméhez szükséges cselekvési program részletes szabályairól, valamint az adatszolgáltatás és nyilvántartás rendjéről szóló 59/2008. (IV. 29.) FVM rendelet Helyes Mezőgazdasági Gyakorlat kötelező előírásait;
- a növényvédelmi tevékenységről szóló 43/2010. (IV. 23.) FVM rendelet VIII. mellékletében szereplő integrált növényvédelem általános elveit.

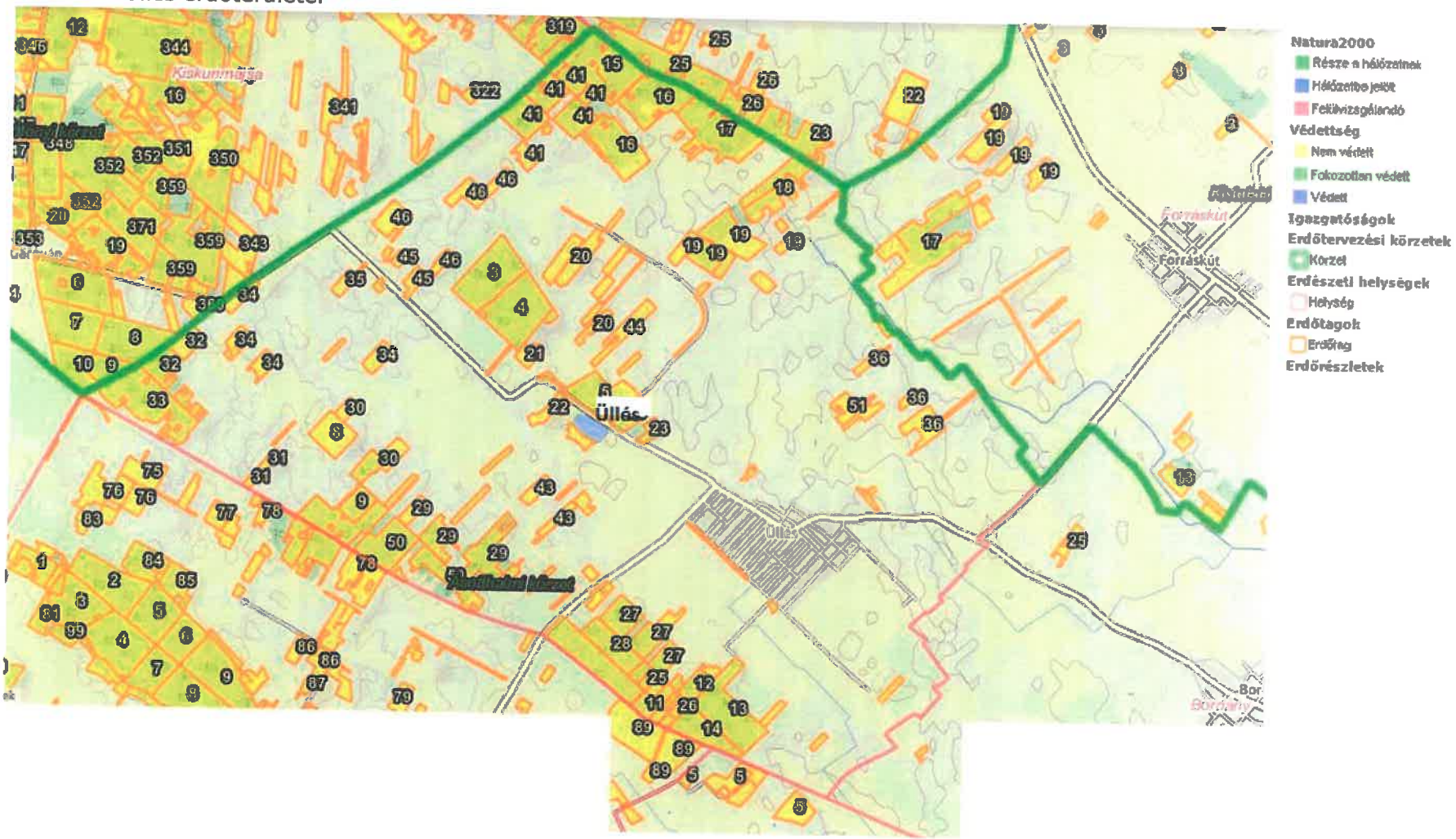
A támogatást igénylőnek továbbá eleget kell tennie a monitoring és hatásindikátor monitoring adatszolgáltatási kötelezettségének.

4.3.7 Az erdőgazdálkodás felmérése, környezeti aspektusai

A társadalom környezettudatosságának erősödéséből adódóan az utóbbi években megváltoztak az erdőkkel szemben támasztott elvárások. Az erdők gazdasági szerepének elismerése mellett előtérbe kerültek az erdő környezet- és természetvédelmi, közjóléti (egészségügyi, szociális, turisztikai) és esztétikai funkciói. A hazai erdőkhöz kötődő faj- és egyedszám azt jelzi, hogy az erdőknek kiemelt szerepe van a biológiai sokféleség megőrzésében.

Az ország erdősültsége 2012. év végén 20,8% volt (KSH és NÉBIH Erdészeti Igazgatóság adatai, 2013), Üllés esetében a Földhivatal adatai szerint az erdőterület az összes termőterület 18,8%át teszi ki. Az erdővel borított terület fenntartása, esetleges növelése mellett a természetközeli erdőgazdálkodással megvalósított minőségi erdőszerkezet-átalakítás terén is jelentős előrelépés történt. Ennek során az idegenhonos faállományok őshonos célállományokra való lecserélése kap hangsúlyt. Az erdők egészségi állapotának folyamatos nyomon követését az **Erdővédelmi Mérő- és Megfigyelő Rendszer** (EMMRE) biztosítja, amely az erdőket ért biotikus és abiotikus károk monitorozása révén elősegíti a károsítók elszaporodásának előrejelzését és az ellenük való védekezés megszervezését. Az EMMRE mérései szolgáltatják többek között az erdők biodiverzitás potenciáljának értékeléséhez szükséges adatokat is

48. ábra Üllés erdőterületei

Forrás: http://erdoterkep.nebih.gov.hu

Mint az a fenti ábrán is jól látható, Üllés az országos átlagot megközelítő mértékű erdőterülettel rendelkezik (a termőterület 18,8%-a), összetétele nyáras, akácos, fenyves, de megtalálható a pusztai és a sziki tölgyes is.

Nemzetközi célokkal összhangban, az erdők összetett funkcióinak való megfelelés elősegítését szolgálja a **Nemzeti Erdőprogram** (2006–2015), amely hosszú távú célként a **27%-os erdősültség** elérését tervezi. Az erdőtelepítés lehetőséget ad az agrárátalakulás során felszabaduló területek hasznosítására, amely a vidéken élők számára is foglalkoztatást biztosít.
Az erdőtelepítésnek a szénmegkötés révén a klímaváltozás hatásainak csökkentésében és az eróziós folyamatok mérséklésében is jelentős a szerepe.

4.3.8 Az ásványkincsekkel való gazdálkodás és környezeti aspektusai

Hazai ásványvagyon potenciálunk jelentős, megfelelő gazdálkodással ki tudja elégíteni a hazai szükségletet.

Az ásványi nyersanyagok igénybevétele számos esetben a környezet terhelésével jár. Az ásványi nyersanyagok kiaknázása során a talajtakaró eltávolításával és a hasznosítható ásványi nyersanyagok felszínre hozatalával időleges beavatkozás történik a táj állapotába. Fontos, hogy a bányászati tevékenységek során olyan technológiákat és művelési módokat használjanak, mint pl. a folyamatos, a bányaműveléssel lépést tartó tájrendezés, amely minimalizálja a beavatkozás hatásait, segíti az új ökológiai rendszerek kialakulását és területek újrahasznosítását.
Emellett a közösségi nyersanyag politikával összhangban kiemelt figyelmet kell fordítani a reciklált (újrahasznosított) nyersanyagok fokozott igénybevételére. A jelenlegi és várható műszaki, környezetvédelmi és gazdasági tendenciákra tekintettel elkészült az **Ásványvagyon-hasznosítás és készletgazdálkodási cselekvési terv**, amely koncepcionálisan megalapozza az ásványkincsekkel történő ésszerű és fenntartható gazdálkodást.

A Szegedi-medence Nyugat nevű terület az előzetes adatok szerint mintegy 25 millió hordónyi szénhidrogént, főleg olajat rejtő lelőhely.

4.3.9 Közlekedés és környezet

A közlekedés különböző mértékben, de a környezet minden elemére hatással van (levegő- és zajszennyezés, üvegházhatású gázok kibocsátása, az infrastruktúra kiépítésével összefüggésben az élőhelyek feldarabolása stb.), így különösen fontos a környezetet kevésbé terhelő közlekedési módok és alternatívák előnyben részesítése, ösztönzése.
A települési közlekedésben mára kialakult zsúfoltság csak a felszíni közlekedésben részt vevő járművek számának csökkentésével és azzal egy időben a közösségi közlekedés javuló kínálatával, az utazási forgalom átterelésével valósítható meg.
Üllés esetében a közlekedésből eredő zajterhelés mértéke meghaladja a határértéket.

A forgalomnagyságot befolyásolja, hogy a településről ingázók milyen mértékben veszik igénybe a közösségi közlekedést a saját gépjármű használata helyett. Üllés közösségi közlekedésének fejlesztése érdekében egyeztetéseket folytat a DAKK-al.

4.3.10 Turizmus-ökoturizmus

A természetvédelem társadalmi szolgáltatásai a mindennapokban, az emberek számára megélhető módon a bemutatáson, szemléletformáláson és ökoturizmuson keresztül érhetők el. Az ökoturisztikai attrakciók célja az épített és természeti környezet bemutatása, az adott település, térség szociokultúrájának megismertetése. Az ökoturizmus kínálati struktúrája több szempontból is speciális, hiszen nem kizárólagosan a kereslethez, a látogatók igényeihez kell, hogy igazodjon, hanem elsősorban a környezeti értékek védelméhez, az annak érdekében létrejövő és az a mellett kialakítható szolgáltatási elemekhez.
Üllés területén a védett területek egyedi flórája és madárvilága gazdagítja a tájat, és egyedi vonzerőt jelent az idegenforgalom és a falusi turizmus fejlődésében. A turizmus szempontjából is fontos a Horgásztó, melyet a közelmúltban alakítottak ki egy deflációs laposban. A tó elpárolgott vizét a csapadék és a hozzászivárgó talajvíz pótolja, ezért a vízutánpótlás általában megoldott, de a szárazabb években kritikussá válhat. Maga a tó különleges mikroklimatikus feltételeket teremtett a környezetében, így az némi felüdülést jelenthet a forró nyári estéken. A Horgásztó területe 7 ha, víztartalma 150.000 m3. Halállományát telepítéssel tartják fenn.
A Tanösvény a Horgásztó környezetében került kialakításra. Hossza körülbelül 3 km, a tájékozódást állomásjelző táblák könnyítik, melyek a fellelhető tájbéli értékekről (pl.: szibériai nőszirom) is ismertetővel szolgálnak.
A települést körülölelve a belterülettől DK-i, ÉNY-i és DNY-i irányban több telepített erdő terül el: Bohn-erdő, Potyondi erdő, Üllési erdő. Megtalálhatóak itt akác, nyár, fenyő, tölgy. A Horgásztó mellett fellelhető a pusztai és sziki tölgyes. Az erdők műútról jól megközelíthetőek, a tájékozódást táblák segítik. A természet közelségét kedvelők részére erdei pihenőhelyek kerültek kialakításra. A terület vadászható, vadjai az őz, a nyúl és a fácán.

A helyi falusi turizmusban rejlő lehetőségek még részben kiaknázásra várnak, de a Farkas vendégház és a Bozsity vendégház már a turizmus igényeinek a kielégítését biztosítja. Üllés községtől 3 km-re, közvetlenül a főút mellett ifjúsági szálláshely és erdei iskola várja a látogatókat.

5 A PROGRAM STRATÉGIAI ESZKÖZEI

5.1 A környezettudatos szemlélet és gondolkodásmód erősítése

Az ember és a természet viszonyát hosszabb távon a társadalmi értékrend és az ebből fakadó viselkedés, termelési-fogyasztási szokások befolyásolják leginkább. Az állampolgárok környezeti ismereteiről, készségeiről és hajlandóságáról készült felmérések azt mutatják, hogy értékrendjükben fontos szerepet tölt be a környezet, de az egyéni cselekvésekben még mindig csak ritkán jelenik meg a környezettudatos gondolkodásmód.

A környezeti szemléletformálás célja, hogy az állampolgárok tájékozottak legyenek a szűkebb és tágabb környezetük állapotáról, a biológiai sokféleség értékéről és jelentőségéről, az ökoszisztéma szolgáltatások fontosságáról, a környezetvédelem szükségességéről és ismerjék az általuk is használt termékek, eszközök környezeti kockázatait, azok következményeit, a mérséklés és kezelés lehetőségeit, továbbá akarjanak tenni a környezet megóvása érdekében. Ismerjék meg és alkalmazzák a természeti erőforrásokkal való gondos bánásmód lehetőségeit (energia- és víztakarékosság, hulladékcsökkentés stb.).

A környezettudatos viselkedés elterjedését, a környezettudatos életvitel kialakítását, a lakosság és a döntéshozók széles körét érintő szemléletváltást segíti a mindennapi életben előforduló **pozitív minták**.

A települési közintézmények is részt vehetnek a lakosság általános szemléletének alakításában az alábbiak révén:

- Környezeti szemléletformálás a közszférában, illetve a médiában dolgozók számára,
- Intézményi működés környezettudatosabbá tételének ösztönzése, alkalmazottak környezettudatosságának növelése,
- A környezeti szemléletformáló és környezettudatosságot növelő tevékenységek támogatása,
- Környezettudatos magatartásminták közvetítése, a fenntartható életmódot a gyakorlatban, működés közben bemutató „telephelyek" kialakítása, népszerűsítése, szemléletformálásba való bevonása,
- Környezettudatosság növelésére irányuló kampányok, versenyek szervezése, kiadványok készítése,
- Helyi természeti, környezeti értékek feltárása és megismertetése.

Üllésen a 2015. évben a LA21 készítését megelőzően a lakosság és a tanulók körében széles körű felmérésre került sor a fenntarthatóság kérdéseiről.

Habár a szelektív hulladékgyűjtés az egész településen bevezetésre került, annak szélesebb körű elterjesztése céljából hatékony hulladékgazdálkodással kapcsolatos szemléletformálásra lenne szükség. A szemléletformálás mellett a lakosságot érdekeltté kellene tenni az elkülönített gyűjtésben, ez azonban nem települési, hanem országos hulladékgazdálkodási feladat.

A fiatal generációk megszólításában kiemelkedő szerep jut a köznevelési intézményeknek, melyek működtetésében a környezettudatos szemlélet és gyakorlat erősítése a cél (pl. Zöld Óvoda, Ökoiskola, Erdei Iskola, stb.). A köznevelési intézmények minden típusában és az oktatás és nevelés teljes folyamata során a környezeti jelenségek és folyamatok megismertetésének erősítése, valamint ezek társadalmi és gazdasági összefüggéseit megismertető tantárgyak oktatása nagy előrelépést jelentene a szemléletformálás terén.

5.2 Társadalmi részvétel, környezeti információ

A természeti környezet összetett és dinamikusan változó rendszer, melynek megismerése a fenntartható fejlődés alapfeltétele. A környezetállapot és a természeti erőforrások értékelése, a környezeti folyamatok nyomon követése, a szükséges beavatkozások meghatározása, a környezetpolitika kialakítása és hatékonyságának mérése elképzelhetetlen jól működő **környezeti információs rendszer** és az arra épülő környezetstatisztika nélkül.

A környezet hazai terheléséről és a környezet állapotáról rendelkezésre álló adatokat különböző környezetvédelmi szakrendszerek gyűjtik, amelyek összességét – a vízgazdálkodási alapadat nyilvántartás kivételével – alkotja az **Országos Környezetvédelmi Információs Rendszer** (továbbiakban: OKIR).

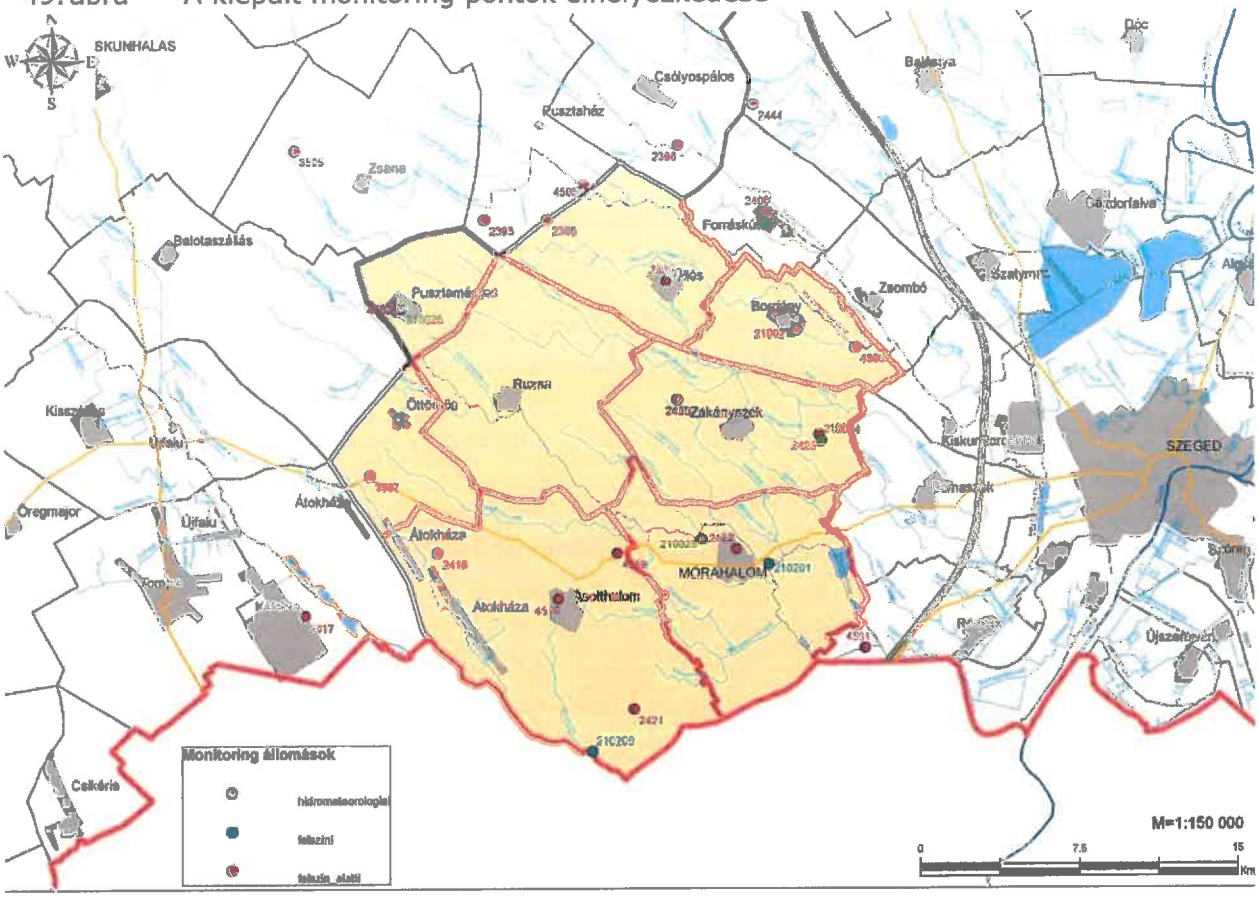
A **Vízgazdálkodási Információs Rendszer** (továbbiakban: VIZIR) a vízgazdálkodási alapadatok nyilvántartásának és feldolgozásának olyan rendszere, amely a társadalom vízzel kapcsolatos igényeire figyelemmel, az ezzel összefüggő döntéseket megalapozó adatokat tartalmazza és kezeli.

Üllés részt vett a **Homokháti kistérségi integrált környezeti monitoring központ és hálózat** létrehozását célzó projektben (KEOP-6.3.0/2F/09-2009-0007). A projekt tárgya egy integrált környezeti hálózat és monitoring központ kialakítása volt a projektterületen annak érdekében, hogy a Homokhátság vízrajzilag feltáratlan területeiről, szürke foltjairól minél pontosabb információk álljanak rendelkezésre (homokhatimonitoring.vizugy.hu).

A monitoring hálózat részeként összesen 21 db talajvízkútba (1 db Üllésen) került új, korszerű, távjelzéssel kiegészített automatikus műszer. 4 db automatikus, távjelzéssel ellátott csapadékmérő berendezés is telepítésre került: 1-1 db a bordányi és a forráskúti önkormányzat ingatlanjára, 1-1 db pedig a zákányszéki és mórahalmi csatornaőrházakba.

A pusztamérgesi önkormányzat polgármesteri hivatalának udvarára komplett, automatikus és távjelző meteorológiai állomás került telepítésre. Természetesen automata, távjelzéssel ellátott műszerekkel került felszerelésre az átépülő és az új vízhozammérő műtárgy.

49. ábra A kiépült monitoring pontok elhelyezkedése

Forrás: homokhatimonitoring.vizugy.hu

5.3 Területfejlesztés, területrendezés és környezetvédelem

A területfejlesztés és –rendezés, valamint a környezetvédelem kapcsolata igen sokrétű, de elsősorban a fenntartható terület- és földhasználat feltételeinek megteremtésére, valamint a társadalmi, gazdasági és környezeti céloknak megfelelő térbeli szerkezet kialakítására helyezi a hangsúlyt.

A szabad talajfelszín jelentős és folyamatos csökkenése figyelhető meg mind az EU, mind hazánk esetében, ami megelőzhető a területek újrahasznosításával, a szennyezett területek kármentesítésével, valamint a zöldmezős beruházások korlátozásával.

A területhasználat feltételeit és szabályait a **területrendezési tervezés** állapítja meg. A területrendezési tervnek tartalmaznia kell a fenntartható fejlődés, a környezeti elemekkel való gazdálkodás és a környezet minősége térségi szempontjait is.

Üllés közigazgatási területére érvényes az Üllés Község Képviselő Testületének **8/2009. (VII.01) Kt.ör rendelete** Üllés Helyi Építési Szabályzatáról (HÉSZ) és szabályozási tervének jóváhagyásáról.

5.4 Településfejlesztés,- rendezés és környezetvédelem

A településtervezés sokrétű és szerteágazó tevékenység, melynek célja a település fejlődésének elősegítése. A településtervezés két alapvető ága a **településfejlesztés és a településrendezés.**

A fejlődés tudatos elősegítése a településfejlesztés, amelynek elsődleges dokumentuma a hosszú távú koncepció és a középtávú, megvalósítás orientált stratégia.

A településrendezés meghatározza, illetve szabályozza, hogy a fejlesztési elképzelések milyen konkrét területek igénybevételével és hogyan valósíthatók meg.

Fentiek alapján a településfejlesztés és a településrendezés összefüggő, egymást feltételező rendszert alkot.

A fenntarthatóság elve megköveteli, hogy a települések a területtel, a termőfölddel és a biológiailag aktív felülettel takarékosan, ésszerűen gazdálkodjanak. Ezt mutatja az EU **Városi Környezet Tematikus Stratégiája**, a fenntartható európai városokról szóló **Lipcsei Charta** (2007), a magyar elnökség alatt elfogadott **Budapesti Nyilatkozat**, a 7EAP **„az uniós városok fenntarthatóságának növelése"** célja és a **Városi Menetrend** (Urban Agenda) kialakításának igénye is.

Az egészséges környezethez való jog érvényesítésének egyik eszköze az önkormányzatok által végzett településrendezési tevékenység. Az épített környezet alakításáról és védelméről szóló **1997. évi LXXVIII. törvény** szerint a településfejlesztés és -rendezés célja a lakosság életminőségének és a település versenyképességének javítása érdekében a fenntartható fejlődést szolgáló településszerkezet és a jó minőségű környezet kialakítása, a természeti, táji és építészeti értékek gyarapítása és védelme, valamint az erőforrások kíméletes és környezetbarát hasznosításának elősegítése.

A **környezetvédelmi törvény** szerint a helyi önkormányzat településfejlesztési feladatai során érvényesíti a környezetvédelem követelményeit, elősegíti a környezeti állapot javítását. A településtervezés kifejezetten környezeti vonatkozású tervfajtája a **települési környezetvédelmi program**.

A Kormány 2012-ben rendeletet alkotott a településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről (314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet).

5.5 Stratégiaalkotás, tervezés

A környezetügyi stratégiai tervezési és végrehajtási feladatok ellátása csak akkor lehet eredményes, ha a szakterületek (környezetvédelem, természetvédelem, vízügy) tervezési tevékenységei összehangoltak, megfelelő kapcsolat van a különböző területi szintű tervek között és minden más – átfogó, ágazati, fejlesztési és területi – stratégia-alkotási folyamat is integrálja a környezetvédelmi szempontokat.

A **Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégia** is teendőként fogalmazza meg a környezeti fenntarthatósági szempontok megjelenítését Magyarország stratégiai jelentőségű helyi és ágazati tervezési dokumentumaiban, valamint az ágazati szabályozásokban.

Üllés Fenntartható Fejlődés Programja (Local Agenda 21) 2015. évben készült el, mely tartalmazza a környezeti fenntarthatósági szempontokat.

5.6 Közreműködés az Európai Unió környezetpolitikájának végrehajtásában

Az uniós környezetvédelmi politika alapjait a környezetvédelmi cselekvési programok határozzák meg. A közösségi környezetpolitika keretét jelenleg a 2020-ig tartó **7EAP** rögzíti. A program átfogó keretet ad a környezetpolitika 2020-ig tartó időszakára és kilenc célkitűzést határoz meg prioritásként az EU és tagállamai számára.

A környezetvédelmi programhoz kapcsolódóan számos uniós stratégia, politika és cselekvési terv határoz meg a tagállamok által követendő irányokat. Ilyen előírásokat tartalmaz az **Európa 2020** stratégia, ezen belül az uniós éghajlat-változási és energiaügyi csomag, az alacsony szén-dioxidkibocsátású, versenyképes gazdaság 2050-ig történő megvalósításának ütemterve, a biológiai sokféleséggel kapcsolatos, 2020-ig teljesítendő uniós stratégia, az erőforrás-hatékony Európa megvalósításának ütemterve, valamint az „Innovatív Unió" kiemelt kezdeményezés.

A települési Környezetvédelmi Program megvalósítása során biztosítani kell a kötelező uniós rendelkezések érvényre juttatását, természetesen a hazai és területi sajátosságok figyelembevételével.

5.7 Nemzetközi együttműködés

A környezeti, természeti és vízgazdálkodási problémák jelentős részét aktív nemzetközi együttműködéssel lehet csak hatékonyan megoldani, hiszen a szennyezések, környezeti hatások nem ismernek országhatárokat.

A környezet-, természetvédelmi és határvízi együttműködés a szomszédos országokkal évtizedek óta szorosnak mondható. Mind a hét országgal van hatályos kormány- vagy tárcaközi egyezmény a környezetvédelmi együttműködésről és kormányközi a határvízi együttműködésről, amely meghatározza a közös munka kereteit és prioritásait.

Magyarország számára a környezetvédelem területén kiemelten fontos továbbá a regionális együttműködés, amelyre különböző szervezeteken keresztül kerül sor. A regionális együttműködés legszélesebb körű formáját az Egyesült Nemzetek Szervezete Európai Gazdasági Bizottsága (ENSZ-EGB) 56 tagállamára vonatkozó egyezmények (Aarhusi Egyezmény, Espooi Egyezmény, Genfi Egyezmény, Helsinki Határvízi Keretegyezmény és Határon Átnyúló Hatású Ipari Balesetekről szóló Egyezmény) jelentik.

A regionális együttműködések közül történetét és aktivitását tekintve is kiemelkedik a **Visegrádi Négyek** (Csehország, Lengyelország, Magyarország és Szlovákia), amely az Európai Unión belüli regionális érdekérvényesítés esetében is kulcsfontosságú.

A globális környezetvédelmi együttműködés elsősorban az ENSZ szervezeti keretein belül valósul meg, ezen belül is főként az ENSZ Környezetvédelmi Program (továbbiakban: UNEP), valamint az egyes specifikus területekre létrehozott Többoldalú Környezetvédelmi Egyezmények (MEA) által. Fontos kiemelni a Rió+20 folyamatot, amely előreláthatólag meghatározza a 2014–2020 között időszakra a fenntartható fejlődés nemzetközi kereteit.

5.8 Jogi szabályozás és jogalkalmazás

A környezetvédelmi jog a jogág sajátosságaira tekintettel különböző típusú szabályozási eszközöket kell, hogy alkalmazzon. Az elmúlt években kialakult gyakorlatot is figyelembe véve, a szabályozást alapvetően továbbra is a közvetlen (engedélyező-tiltó, korlátozó és azt ellenőrző) és a közvetetett (gazdasági ösztönző) módszerek kombinációjával lehet hatékonnyá tenni. Szükséges kiemelni a szabályozás és a végrehajtás közötti együttműködés jelentőségét, ugyanis az összehangolt közreműködés nélkül hatékony rendszer nem építhető fel.

Az Üllésen hatályos, környezetvédelemhez köthető jogszabályok listáját 8.1. fejezet tartalmazza.

A szabályozás alapelvének továbbra is a széles társadalmi nyilvánosságnak kell lennie, amelybe nem csak a szabályozással érintett gazdálkodók és társadalmi szervezetek értendők bele, hanem a teljes érintett nyilvánosság.

Üllés része a **Homokháti Kistérségi Integrált Környezeti Monitoring Központ és Hálózat**nak, mely mérési eredményei a honlapon keresztül (homokhatimonitoring.vizugy.hu) bárki számára elérhetőek.

5.9 Fejlesztéspolitika, beruházások

Az előző időszakhoz képest jelentős változások mentek végbe a hazai fejlesztéspolitika területén, amelyek alapvető kiinduló pontja a 2010 márciusában elfogadott **Európa 2020 Stratégia** („Az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedés stratégiája"), valamint a 2014 őszén közzétett **„Gazdasági, szociális és területi kohézióról szóló hatodik jelentés"** következtetései, amelyek a kohéziós politika jövőjével kapcsolatos elvárásokat fogalmaztak meg.

A 2014–2020-as tervezési időszakra vonatkozó **Partnerségi Megállapodás** (továbbiakban: PM) rögzíti, hogy a Magyarországra érkező uniós fejlesztési források, az ún. Európai Strukturális és Beruházási Alapok (továbbiakban: ESB alapok) hogyan fogják támogatni az Európa 2020 Stratégia céljait.

A PM azonosítja Magyarország legfontosabb kihívásait, rögzíti az átfogó nemzeti fejlesztési célt (a fenntartható, magas hozzáadott értékű termelésre és a foglalkoztatás bővítésére épülő gazdasági növekedés) és kitűzi fő fejlesztési prioritásait.
Ez utóbbi tekintetében 5 fő nemzeti fejlesztési prioritást határoz meg – köztük a környezetvédelmet érintő **„az energia- és erőforrás-hatékonyság növelése"** prioritást – melyek együttesen átfogják az Európai Unió által támogatásra javasolt 11 tematikus célkitűzést is.

A 2014–2020 között rendelkezésre álló uniós források felhasználásához elkészült 8 operatív program, melyek közül a **Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program** (KEHOP) támogat legnagyobb aránnyal néhány főbb környezeti ügyet. Az ESB alapok részét képezi az **Európai Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Alap**, melynek támogatásai szintén hozzájárulnak a környezeti célok eléréséhez.

Üllés önkormányzata számára fontos a közintézmények minél korszerűbb és energiahatékonyabb működése, ezért évek óta – pályázati forrástól függően – folyamatosak azok energetikai fejlesztései. Ezen túl a közvilágítás korszerűsítése is egy már évek óta zajló folyamat.

5.10 Kutatás-fejlesztés, ökoinnováció, környezettechnológia

Az Európai Unió szerint a jövő gazdaságának alapja a K+F-támogatások növelése. Ennek megfelelően az Európai Unió 2014–2020 közötti időszakra vonatkozó kutatás-fejlesztési keretprogramja, a **Horizont 2020** stratégia az uniós szinten elérhető K+F célú források jelentős növelését tűzi ki célul. Az EU egyre inkább úgy tekint az **ökoinnovációra**, mint a gazdaság egyik motorjára. Az ökoinnováció segítheti a fenntartható, zöld gazdaság fejlődését. Az Innovatív Unió kiemelt kezdeményezés keretében az Unió ökoinnovációs cselekvési tervet (Innováció a fenntartható jövőért – Az Ökoinnovációs Cselekvési Terv) dolgozott ki. Célja a környezeti teljesítmény javítása, az erőforrások hatékonyabb felhasználása, valamint a környezeti terhelés csökkentését szolgáló innováció ösztönzése. Amellett, hogy a környezetbarát technológiák üzleti előnnyel járnak, új munkahelyeket is teremtenek, így az ökoinnováció Európa gazdasági versenyképessége szempontjából kiemelt fontossággal bír.

A 2011-ben elfogadott **Nemzeti Környezettechnológiai Innovációs Stratégia** célkitűzéseinek eléréséhez szükséges intézkedések megvalósítása nagymértékben segítheti majd az ökoinnovációs fejlesztéseket, gyorsítja piacra jutásukat. A stratégiai terület hozzájárul továbbá az EU Duna Régió Stratégiájának végrehajtásához.

6 A PROGRAM FINANSZÍROZÁSI ESZKÖZEI

A Nemzeti Környezetvédelmi Program keretstratégia, amelynek végrehajtása az EU, nemzetközi támogatások, az éves költségvetés és az ország teherbíró képessége függvényében alakul. A Program finanszírozásán belül meghatározó szerepe van az EU és egyéb nemzetközi támogatásnak, valamint a hazai költségvetési társfinanszírozásnak.

Az előreláthatólag rendelkezésre álló források mintegy 89%-át az EU támogatások adják. Az EU támogatásokon belül a következő témáknál állnak majd rendelkezésre jelentősebb források:

- energiahatékonyság növelése,
- megújuló energiaforrások felhasználásának bővítése,
- szennyvízkezelés fejlesztése,
- ivóvízminőség-javítás,
- területi vízgazdálkodás,
- hulladékgazdálkodás,
- kármentesítés,
- közösségi közlekedés,
- természetvédelemi és élővilág-védelmi fejlesztések,
- ökoszisztémák állapotának megőrzése és javítása.

A környezetvédelmi fejlesztések a 2014– 2020 időszakban alapvetően a **KEHOP** keretein belül jelennek meg, de természetesen a környezetpolitika integrációja lehetővé és egyben szükségessé teszi azt, hogy más operatív programok is jelentős mértékben hozzájáruljanak a hazai környezetpolitikai célok megvalósításhoz.

A KEHOP-on belül jelenleg 5 prioritástengely került nevesítésre, melyből az energiahatékonyságot és a megújuló energiaforrások elterjesztését, a klímavédelmet és a víziközmű-fejlesztést egy-egy, a környezetvédelem közvetlen célkitűzéseit pedig kettő prioritástengely szolgálja.

A környezetvédelmi fejlesztések alapvetően a **Kohéziós Alap** támogatásával valósulnak meg, kivételt képeznek a természetvédelmi fejlesztések, ahol az **Európai Regionális Fejlesztési Alap** (továbbiakban: ERFA) finanszírozási forrás. Új eszközként jelenik meg a **pénzügyi eszközök** (pl. kedvezményes hitel) használata az energiahatékonyság területén, amely egyben a lehetőségek szélesebb skáláját is jelenti, hiszen több forrás vonható be a fejlesztésekre és alacsonyabb társfinanszírozási arány mellett is elérhetőek a célok.

Az integráció jegyében más operatív programokban is megjelennek a környezetvédelem céljait szolgáló fejlesztések. Többek között a környezettechnológiai innovációhoz, kutatás-fejlesztéshez kapcsolódó beruházások a **Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Programon** (továbbiakban: GINOP) belül. A vállalkozások energiahatékonysági fejlesztéseit szintén a GINOP támogatja majd.

Az **Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program** (továbbiakban: EFOP) elsősorban a környezeti szemléletformálással és környezeti neveléssel kapcsolatos feladatokat tudja integrálni az iskolarendszerű oktatás keretei között.

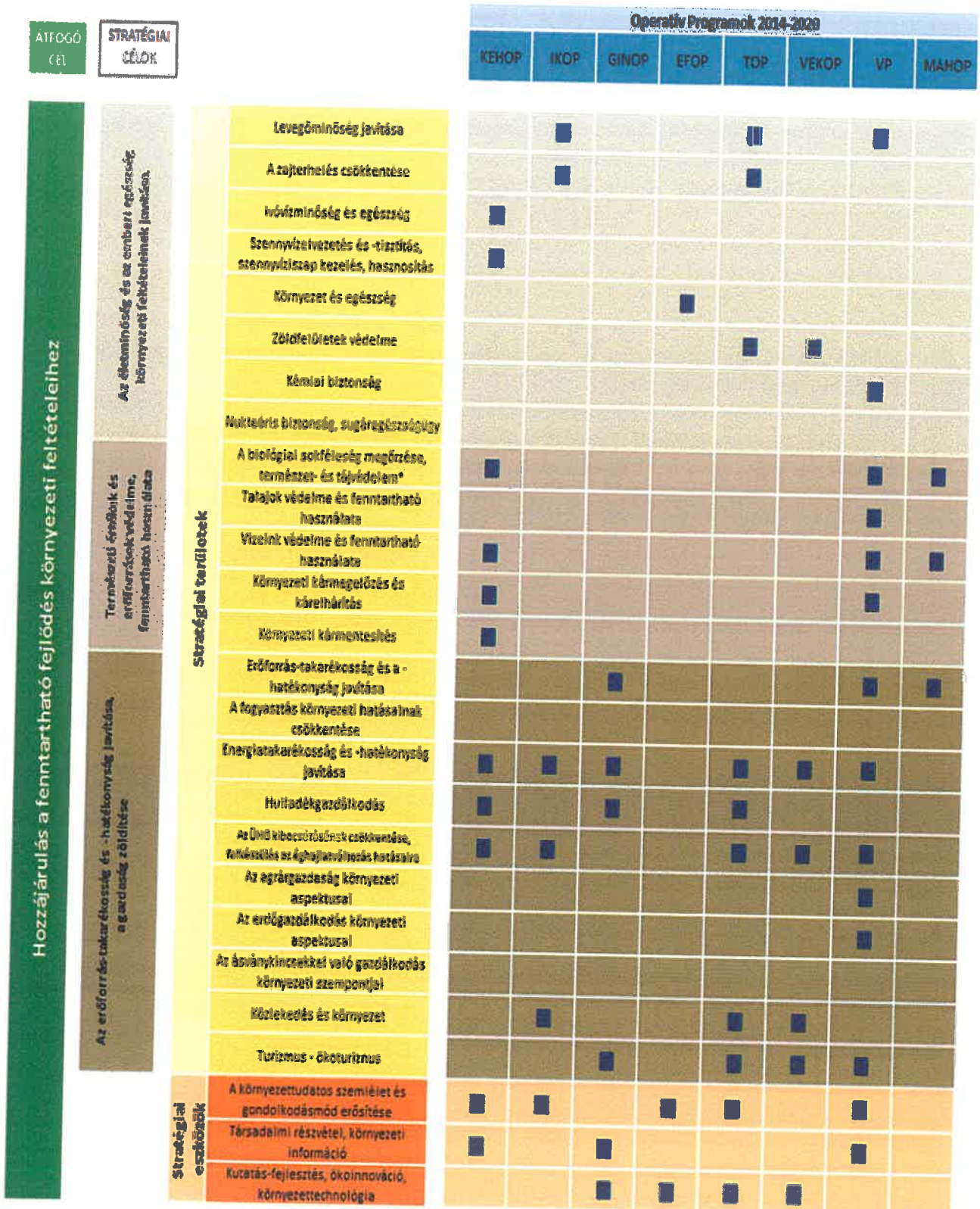
A regionális fejlesztések az előző időszak gyakorlatától eltérően mindössze két operatív programban koncentrálódnak, ami szintén nélkülözhetetlenné teszi a fejlesztések jobb összehangolását, hiszen valamennyi konvergencia régió tekintetében a **Terület- és Településfejlesztési Operatív Program** (továbbiakban: TOP) foglalja össze a fejlesztéseket, a Közép-Magyarországi régió területén tervezett fejlesztéseknek a **Versenyképes Közép-Magyarország Operatív Program** (továbbiakban: VEKOP; Üllés területe nem tartozik bele) ad keretet. (Forrás: IV. NKP)

Jelen dokumentáció elkészítéséig a TOP, a GINOP, a VEKOP, MAHOP, EFOP, KEHOP, illetve a VP operatív programok 2016. évi kiírásai kerültek meghatározásra. Az IKOP kiírások a későbbiekben jelennek meg.

A **Közlekedésfejlesztési Operatív Program** (továbbiakban: IKOP) a környezetbarát közlekedésfejlesztési célkitűzés megvalósításán keresztül egyaránt támogatja a települési környezetminőség javítását és a klímavédelmi célok megvalósítását is.

A következő ábra átfogóan mutatja be az egyes stratégiai területek és eszközök fejlesztését célzó programokat. (Forrás: IV. NKP, 2. számú függelék)

50. ábra

(Forrás: IV. NKP)

22. táblázat Üllés célkitűzéseit támogató főbb pályázati felhívások

Azonosító jel	Felhívás neve	Felhívás meghirdetésének tervezett ideje
Terület- és Településfejlesztési Operatív Program (TOP)		
Térségi gazdasági környezet fejlesztése a foglalkoztatás elősegítésére című 1. prioritás		
TOP-1.1.3.-13	Helyi gazdaságfejlesztés	Meghirdetve 2016. januárban
TOP-1.2.1-15	Társadalmi és környezeti szempontból fenntartható turizmusfejlesztés	Meghirdetve 2016. januárban
TOP-1.3.1-15	A gazdaságfejlesztést és a munkaerő mobilitás ösztönzését szolgáló közlekedésfejlesztés	Meghirdetve 2015. december
TOP-1.4.1-16	A foglalkoztatás segítése és az életminőség javítása családbarát, munkába állást segítő intézmények, közszolgáltatások fejlesztéséve	2016. október
Vállalkozásbarát, népességmegtartó településfejlesztésről szóló 2. prioritás		
TOP-2.1.1-15	Barnamezős területek rehabilitációja	Meghirdetve 2016. januárban
TOP-2.1.3-15	Települési környezetvédelmi infrastruktúra-fejlesztések	Meghirdetve 2015. december
Alacsony szén-dioxid kibocsátású gazdaságra való áttérés kiemelten a városi területeken című 3. prioritás		
Nem releváns.		
A helyi közösségi szolgáltatások fejlesztéséről és a társadalmi együttműködés erősítéséről szóló 4. prioritás		
TOP-4.1.1-15	Egészségügyi alapellátás infrastrukturális fejlesztése	Meghirdetve 2015. decemberben
TOP-4.2.1-15	A szociális alapszolgáltatások infrastruktúrájának bővítése, fejlesztése	Meghirdetve 2016 januárban
Megyei és helyi emberi erőforrás-fejlesztésről, foglalkoztatás-ösztönzésről és társadalmi együttműködésről szóló 5. prioritás		
TOP-5.1.1-15	Megyei szintű foglalkoztatási megállapodások, foglalkoztatási-gazdaságfejlesztési együttműködések	Meghirdetve 2015. decemberben
TOP-5.1.2-15	Helyi foglalkoztatási együttműködések	Meghirdetve 2015. decemberben
TOP-5.2.1-15	A társadalmi együttműködés erősítését szolgáló helyi szintű komplex programok	Meghirdetve 2016. januárban
TOP-5.3.1-16	A helyi identitás és kohézió erősítése	2016. október
Fenntartható városfejlesztés a megyei jogú városokról szóló 6. prioritás		
Üllés esetében nem releváns.		
Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program (GINOP)		
Elsősorban vállalkozásfejlesztésre irányul, alább az Üllés Önkormányzata számára releváns pályázatok találhatóak:		

GINOP-3.3.1-16	Közösségi internet hozzáférési pontok fejlesztése, szolgáltatási portfóliójuk bővítése	Kiemelt Meghirdetve 2016. májusban
GINOP-4.1.1-16	Megújuló energia használatával megvalósuló épületenergetikai fejlesztések támogatása kombinált hiteltermékkel	2016. november
GINOP-7.1.2-15	Aktív turisztikai hálózatok infrastruktúrájának fejlesztése	Kiemelt, Meghirdetve 2015. december
Versenyképes Közép-Magyarország Operatív Program (VEKOP)		
Üllés területét érintő VEKOP kiemelt projekt		
VEKOP-4.2.1-15 Pályázó a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság	Csatornák, rizskalitkák, tájsebek, tanyahelyek felszámolása, tájba illesztése a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság működési területén: A projekt célja száz kilométernyi üzemen kívüli csatorna és gát felszámolása, a csatornákhoz kapcsolódó műtárgyak megszüntetése, felhagyott tanyahelyek felszámolása, tájidegen özönnövények visszaszorítása, gödrök, tájsebek felszámolása. Az 1500 hektárnyi célterület jelentős része közösségi szempontból kiemelt jelentőségű pannon szikes élőhelytípus, amelynek állapotát jelentősen javítani fogja a tervezett beavatkozás. A terület a hazai túzokállomány egyik legfontosabb fészkelő és szaporodó területe is egyben, így a beavatkozásokkal nemcsak új élőhelyet lehetne teremteni a faj számára, de a csatornák és a tájidegen ezüstfások eltűnésével csökkenne a túzokállományra veszélyes ragadozófajok (róka, borz, dolmányos varjú, szarka) élőhelye és állománynagysága is, így a túzok életfeltételei is jelentősen javulnának. A projekt közvetlen folytatása a Közép-Magyarországi Operatív Program keretében hasonló céllal megvalósított két korábbi projektnek.	
EFOP		
EFOP-1.2.2	Ifjúsági programok támogatása	Meghirdetve 2016. februárban
EFOP-4.1.5-16	Köznevelési intézmények infrastrukturális fejlesztése	2016. december
KEHOP		
A klímaváltozás hatásaihoz való alkalmazkodásról szóló 1. prioritás		
KEHOP-1.1.0	Vízgazdálkodással és az éghajlatváltozás hatásaival kapcsolatos tervezés, informatikai és monitoring fejlesztés	Meghirdetve 2015. okt.12-én
KEHOP-1.2.0	Klímastratégiák kidolgozásához kapcsolódó módszertan-és kapacitásfejlesztés, valamint szemléletformálás	Meghirdetve 2015. okt.1.-én
KEHOP-1.2.1	Helyi klímastratégiák kidolgozása, valamint a klímatudatosságot erősítő szemléletformálás	2016. szeptember
KEHOP-1.3.0	Fenntartható vízgazdálkodás infrastrukturális feltételeinek javítása	Meghirdetve 2015. okt.12-én
A hulladékgazdálkodással és kármentesítéssel kapcsolatos fejlesztésekről szóló 3. prioritás		

KEHOP-3.1.1	A települési hulladékgyűjtési, szállítási és előkezelő rendszerek fejlesztése	2016. szeptember
KEHOP-3.1.2	A biológiailag lebomló hulladék eltérítése a hulladéklerakóktól	2016. szeptember
KEHOP-3.1.3	Szemléletformálás a hulladékképződés megelőzésére	2016. szeptember
Az energiahatékonyság növeléséről, megújuló energiaforrások alkalmazásáról szóló 5. prioritás		
KEHOP-5.2.2	Középületek kiemelt épületenergetikai fejlesztései	Meghirdetve 2016. március 10-én
KEHOP-5.3.2	Helyi hő és hűtési igény kielégítése megújuló energiaforrásokkal	2016. október
KEHOP-5.4.1	Szemléletformálási programok	Meghirdetve 2016. április 1-jén
KEHOP-5.4.2	Zöldkarikás Játékok – Komplex szemléletformálási program	Meghirdetve 2015. dec.1-én
Üllés területét érintő KEHOP kiemelt projekek		
KEHOP-1.1.0 Pályázó az Országos Vízügyi Főigazgatóság	A Víz Keretirányelv előírásai szerinti monitoring vizsgálatok (biológiai, kémiai, morfológiai és hidrológiai vizsgálati főirányok) és az ahhoz szükséges fejlesztések végrehajtása, továbbá a Víz Keretirányelv végrehajtásához kapcsolódó monitoring állomások kiépítése, fejlesztése	
KEHOP-1.1.0 Pályázó a Nemzeti Fejlesztési Minisztérium	Nemzeti Üvegházgáz Adatbázis	
KEHOP-1.1.0 Pályázó a Nemzeti Fejlesztési Minisztérium	Klímagáz adatbázis és tudástár kidolgozásához kapcsolódó módszertan- és kapacitásfejlesztés (valamint eszközbeszerzés a Nemzeti Klímavédelmi Hatóság részére)	
KEHOP-1.1.0 Pályázó az Országos Meteorológiai Szolgálat	Reprezentatív éghajlati adatbázis fejlesztése és a szélsőséges éghajlati események vizsgálata az éghajlatváltozás jelenlegi és jövőben várható magyarországi hatásainak felmérésére	
KEHOP-1.2.0 Pályázó a Csongrád Megyei Önkormányzat	Éghajlat-változási Platform létrehozása Csongrád megyében	
KEHOP-1.3.0 Pályázó az Országos Vízügyi Főigazgatóság és az érintett vízügyi igazgatóságok konzorciuma	Belvízcsatornák fejlesztése és rekonstrukciója	
KEHOP-2.1.4	Mórahalom és Térsége Ivóvízminőség-javító program	

Pályázó a Mórahalom és Térsége Ivóvízminőség-javító Önkormányzati Társulás	
KEHOP-4.2.0 Pályázó a Kismunsági Nemzeti Park Igazgatóság	A területi jelenlét és természetvédelmi őrzés hatékonyságának javítása az Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság természetvédelmi őrszolgálatának komplex fejlesztésével
KEHOP-5.2.2 Pályázó a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ a 435/2015. (XII. 28.) Korm. rendelet szerint	A Klebelsberg Intézményfenntartó Központ fenntartásában lévő oktatási intézmények épületenergetikai fejlesztése

Vidékfejlesztési Program (VP)		
VP4-4.4.1-16	Élőhelyfejlesztési célú nem termelő beruházások	Meghirdetve 2016. június
VP4-4.4.2-16	Vízvédelmi célú nem termelő beruházások	2016. augusztus
VP4-8.5.2-16	Az erdei ökoszisztémák térítésmentesen nyújtott közjóléti funkcióinak fejlesztése	2016. október
VP4-10.2.2-15	Ritka és veszélyeztetett növényfajták genetikai erőforrásainak és egyes mikroorganizmusok ex situ megőrzése	Meghirdetve: 2015. december
VP4-11.1.1-11.2.1-15	Ökológiai gazdálkodásra történő áttérés, ökológiai gazdálkodás fenntartása	Meghirdetve: 2015. október
VP4-15.1.1-16	Erdő-környezetvédelmi kifizetések	2016. szeptember
VP4-15.2.1-16	Erdészeti genetikai erőforrások megőrzése, fejlesztése	2016. szeptember
VP4-16.5.1-16	A fenntarthatóságot célzó tájgazdálkodás, terület-és tájhasználatváltás együttműködései	2016. október
VP5-8.1.1-16	Erdősítés támogatása	Meghirdetve 2016. május
VP5-8.5.1-16	Az erdei ökoszisztémák ellenálló képességének és környezeti értékének növelését célzó beruházások	2016. szeptember
VP6-7.2.1.2-16	Helyi termékértékesítést szolgáló piacok infrastrukturális fejlesztése, közétkeztetés fejlesztése	2016. május

VP6-7.2.1.3-16	Külterületi helyi közutak fejlesztése, önkormányzati utak kezeléséhez, állapotjavításához, karbantartásához szükséges erő-és munkagépek beszerzése	2016. augusztus
VP6-7.2.1.4-16	Tanyák háztartási léptékű villamos energia és vízellátás, valamint szennyvízkezelési fejlesztései	2016. szeptember
VP6-7.4.1.1.-16	Településképet meghatározó épületek külső rekonstrukciója, többfunkciós közösségi tér létrehozása, fejlesztése, energetikai korszerűsítés	Meghirdetve: 2016. február
VP6-19.1.1-15	LEADER – Helyi fejlesztési stratégiák elkészítésének támogatása	Meghirdetve: 2015. november

Forrás: njt.hu

A fentiek mellett a **Vidékfejlesztési Operatív Program**, a **Halászati Operatív Program**, az **Európai Területi Együttműködési (ETE) Programok**, a megújult **LIFE+**, a **Horizon 2020**, valamint az **EGT és Norvég finanszírozási Mechanizmus** forrásai is hozzájárulnak a környezetvédelmi célok eléréséhez.

Mind a Nemzeti, mind az Üllés Nagyközség Környezetvédelmi Program céljainak elérésében jelentős szerepe van az önkormányzat, gazdálkodó szervezetek, vállalkozások, nonprofit szervezetek és a háztartások ráfordításainak is, amelyek egyrészt a különböző támogatásokhoz, hitelekhez szükséges önrészt, másrészt a saját forrásokat biztosítják.

A javasolt intézkedések megvalósítása az önkormányzat döntésétől függően a helyi sajátosságokra és a mindenkori (saját, illetve központi költségvetési) forráslehetőségekre tekintettel történik.

7 A PROGRAM VÉGREHAJTÁSA, NYOMON KÖVETÉSE

A 4. fejezetben részletezett **fejlesztések és feladatok ütemezését** az egyes pályázati konstrukciók ütemezése nagymértékben módosíthatja, így ez jelenleg irányadóként értelmezendő.

A jelen települési környezetvédelmi programban megfogalmazott célokhoz tartozó ütemterv:

23. táblázat

Ssz.	Projekt leírása	Ütemezés
1.	Fásítási program folytatása	Folyamatosan évente tavasszal és/vagy ősszel
2.	Települési zöldterületek körültekintő fenntartása	Folyamatos, szükség szerinti gyakorisággal
3.	A közterületek jó állapotának megóvása, rendszeres takarítás, szemétszedés	Folyamatos, szükség szerinti gyakorisággal
4.	Az élhető, egészséges falusi környezet fenntartása, a települési lakosság jó véleményének megőrzése	Folyamatos
5.	„Pormentes utakért" projekt	Pályázati kiírás szerint
6.	Parlagfű-mentesítési projekt	Folyamatos, évente két alkalommal, illetve szükség szerinti kaszálással
7.	Zajterhelés csökkentése	Folyamatos
8.	Az óvoda bővítése	Rövidtáv, pályázat elbírálása alapján
9.	A szennyvízcsatorna hálózatba kapcsolt lakások arányának növelése	Rövidtáv
10.	Természetes élőhelyek védelme	Folyamatos
11.	Belterületi csapadékvíz elvezető rendszer bővítése	Rövidtáv
12.	Hulladékgazdálkodás, szemléletformálás	Rövidtáv, Folyamatos, pályázati forrás alapján
13.	Turizmus fejlesztése	Rövidtáv, pályázat elbírálása alapján
14.	Energetikai fejlesztések	Rövidtáv, pályázat elbírálása alapján
15.	Külterületi ingatlanok energiaellátásának fejlesztése	Folyamatos, 2020-ig

A program végrehajtása során elért **eredmények, a környezet állapot változásának nyomon követését** a stratégiai célokhoz kapcsolódó indikátorok segítik.

24. táblázat Indikátorok

Ssz.	Projektek	Output indikátor	Mérték-egység	Indikátor forrása, mérés módja	Mérés gyakorisága
1.	Fásítási program folytatása	Telepített facsemeték száma	db	Önkormányzat	évente
2.	Települési zöldterületek körültekintő fenntartása	Zöldterületek nagysága	m^2	Önkormányzat	évente
3.	A közterületek jó állapotának megóvása, rendszeres takarítás, szemétszedés	Közterületi hulladékgyűjtő edényzetek száma	db	Önkormányzat	évente
		Közterületről elszállított hulladék mennyisége	tonna	Szolgáltató	évente
4.	Az élhető, egészséges falusi környezet fenntartása, a települési lakosság kiemelkedően jó véleményének megőrzése	Egy háziorvosra jutó felnőtt betegek száma	fő	KSH	évente
		Egy háziorvosra jutó gyermek betegek száma	fő	KSH	évente
5.	„Pormentes utakért" projekt	Kialakított létesítmények hossza	km	KSH, Önkormányzat	évente
		burkolt utak aránya bel-és külterületen	%	Önkormányzat	évente
6.	Parlagfű-mentesítési projekt	Parlagfűvel borított önkormányzati kezelésű területek kiterjedése	m^2	Önkormányzat	évente
		Parlagfűirtás elmulasztása miatt kiszabott büntetések száma	db	Önkormányzat, jegyző	évente
7.	Zajterhelés csökkentése	Telepített sövény-és fasorok hossza	m	Önkormányzat	évente

Ssz.	Projektek	Output indikátor	Mérték-egység	Indikátor forrása, mérés módja	Mérés gyakorisága
		A település zajterhelése	dB(A)	Közútkezelő	évente
8.	Az óvoda bővítése	Az óvoda kapacitásának változása	fő	Apraja-falva Óvoda és Bölcsőde	évente
		Bővített helyiségek nagysága	m^2		
9.	A szennyvízcsatorna hálózatba kapcsolt lakások arányának növelése	Szennyvízcsatorna hálózatra kötött lakások száma	db	Szolgáltató	évente
10.	Természetes élőhelyek védelme	Védett területek nagyságának változása	m^2	KNPI, Önkormányzat	évente
11.	Belterületi csapadékvíz elvezető rendszer bővítése	Kialakított létesítmények hossza	km	KSH, Önkormányzat	évente
12.	Hulladékgazdálkodás, szemléletformálás	Szelektíven gyűjtött hulladék mennyisége	tonna	Szolgáltató	évente
		Szelektív hulladékgyűjtésben részt vevő lakások száma	db	Szolgáltató	évente
		reklám-és ismeretterjesztő filmek vetítésének száma	eset	Önkormányzat, Szolgáltató	évente
		plakátok, szórólapok, szakmai anyagok száma	db	Önkormányzat, Szolgáltató	évente
		hulladékválogató üzemben tett látogatások száma	eset	Önkormányzat, Szolgáltató	évente
		kétkukás házhoz menő gyűjtés bevezetése	I/N	Önkormányzat, Szolgáltató	évente
		komposztáló telep létesítése	I/N	Önkormányzat, Szolgáltató	évente
		háromkukás rendszer bevezetése biológiailag	I/N	Önkormányzat, Szolgáltató	évente

Ssz.	Projektek	Output indikátor	Mérték-egység	Indikátor forrása, mérés módja	Mérés gyakorisága
		lebomló hulladékok elkülönített gyűjtésére			
13.	Turizmus fejlesztése	Szarmata falu megalakulása	I/N	Önkormányzat	évente
14.	Energetikai fejlesztések	A megújuló energiaforrásból előállított energiamennyiség	kWh/év	Önkormányzat	évente
15.	Külterületi ingatlanok energiaellátásának fejlesztése	A villamos energia hálózatba kapcsolt külterületi ingatlanok száma	db	Önkormányzat	évente

25. táblázat A Települési Környezetvédelmi Program környezeti mutatórendszere

Stratégiai terület	Környezeti mutató	Adatok forrása	NKP-mutató	Helyi mutató
Az életminőség és az emberi egészség környezeti feltételeinek javítása	Légszennyező anyagok kibocsátása (SO_x, NO_x, PM_{10})	KSH	X	
	A vízhálózatba és a csatornahálózatba bekapcsolt lakások arányának különbsége (másodlagos közműolló) (%)	KSH	X	
	A közüzemileg elvezetett települési szennyvíz tisztítása (%)	KSH	X	
	Szennyvíziszap hasznosítási módja	Alföldvíz Kft.	X	
	Egy lakosra jutó zöldterület (m^2/fő)	KSH	X	
Természeti értékek és erőforrások védelme, fenntartható használata	Védett területek száma (db), kiterjedése védettségi kategóriák szerint (ha)	KSH, Kiskunsági NPI	X	
	A földhasználat változása, kategóriák szerint (ha)	KSH	X	
Az erőforrás-takarékosság és-hatékonyság javítása, a gazdaság zöldítése	Az összes képződött hulladék mennyisége (t)	szolgáltató	X	
	A képződött hulladék kezelése (t)	szolgáltató	X	
	Ökológiai gazdálkodásba bevont mezőgazdasági terület (ha)	KSH	X	
	Erdősültség (%)	Földhivatal	X	
	Az egyéni és közösségi közlekedés igénybevételi részarányának alakulása (%)	KSH	X	
	Vízfogyasztás, gáz-és villamosenergia felhasználás	KSH	X	
	A megújuló energia aránya (%)	Önkormányzat	X	
Alapadatok	A település területe (km^2)	KSH		X
	Lakónépesség száma belterületen-külterületen (fő-fő)	KSH		X
	Odavándorlások - elvándorlások egyenlege (fő)	KSH		X
	Lakásállomány (db)	KSH		X
Úthálózat	Önkormányzati kiépített út és köztér hossza (km)	KSH		X
	Önkormányzati kiépítettlen út és köztér hossza (km)	KSH		X
	Burkolt utak hossza a belterületen-külterületen (km-km)	Önkormányzat		X
	Önkormányzati kerékpárút, közös gyalog- és kerékpárút hossza (km)	KSH		X

Stratégiai terület	Környezeti mutató	Adatok forrása	NKP-mutató	Helyi mutató
	Önkormányzati kiépített járda hossza (km)	KSH		X
Idegenforgalom	Vendégéjszakák száma a településen (db)	KSH		X
	Turizmusban működő vállalkozások száma (db)	KSH		X
Foglalkoztatottság	Nyilvántartott álláskeresők száma összesen (fő)	KSH		X
	180 napon túli nyilvántartott álláskeresők száma összesen (fő)	KSH		X
Gazdaság	Működő vállalkozások száma (váll. demográfia szerint)-GFO'11 (db)	KSH		X
	• mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat	KSH		X
	• feldolgozóipar	KSH		X
	• építőipar	KSH		X
	• kereskedelem, gépjárműjavítás	KSH		X
	• szakmai, tudományos, műszaki tevékenység	KSH		X
	• adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység	KSH		X
	• egyéb szolgáltatás	KSH		X
	• Egyéb (fentiekbe nem sorolható)	KSH		X
Közlekedés-biztonság	Összes személyi sérüléssel járó közúti közlekedési baleset (eset)	KSH		X
	Lakott területen történt összes közúti közlekedési baleset (eset)	KSH		X
	Lakott területen kívül történt összes közúti közlekedési baleset (eset)	KSH		X
Hulladék-gazdálkodás	Összes elszállított települési szilárd hulladék (tonna)	KSH		X
	A lakosságtól elszállított települési szilárd hulladék (tonna)	KSH		X
	Szelektíven gyűjtött hulladék mennyisége (tonna)	Szolgáltató		X
	Szelektív hulladékgyűjtésben részt vevő lakások száma (db)	Szolgáltató		X

8 EGYEZTETÉSEK, A PROGRAM ELFOGADÁSA

A környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény 48/F. § (1) pontja rögzíti, hogy a területi környezetvédelmi program kidolgozója a program tervezetét az illetékes

- környezetvédelmi hatóságnak,
- ingatlanügyi hatóságnak és
- egészségügyi államigazgatási szervnek,
- a vízvédelmi hatósági feladatokat ellátó szervnek (a továbbiakban: vízvédelmi hatóság), és
- a vízügyi hatóságnak

véleményezésre megküldi.

(2) A környezetvédelmi hatóság a véleményezésbe bevonja az illetékes környezetvédelmi igazgatási szervet, a védett természeti területek természetvédelmi kezeléséért felelős szervet, valamint a természetvédelmi hatósági feladatokat ellátó szervet, amelyek 30 napon belül tájékoztatják véleményükről a hatóságot.
(3) A települési önálló vagy közös környezetvédelmi program tervezetét - az (1) bekezdésben meghatározott szerveken túl - az illetékes megyei önkormányzatnak, a megyei környezetvédelmi program tervezetét az illetékes regionális területfejlesztési konzultációs fórumnak is meg kell küldeni véleményezésre.
(4) A véleményező szervek szakmai véleményükről hatvan napon belül tájékoztatják a környezetvédelmi program kidolgozóját.
(5) Az elfogadott területi környezetvédelmi programot meg kell küldeni a program tervezetét véleményezőknek.
(6) A területi környezetvédelmi programok végrehajtásának helyzetéről a lakosságot rendszeres időközönként tájékoztatni kell.

8.1 A program kapcsolódása egyéb településkörnyezeti rendeletekhez

- Üllés Nagyközség Önkormányzata Képviselő- testületének 23/2015 (XII.1.) önkormányzati rendelete A talajterhelési díjról
- Üllés Nagyközség Képviselőtestületének 14/2015 (VIII.26.) önkormányzati rendelete az avar és kerti hulladék égetésére vonatkozó helyi szabályokról
- Üllés Nagyközség Képviselőtestületének 15/2013.(VIII.29.) önkormányzati rendelete a közterület-használatról és használati díjáról
- Üllés Nagyközség Képviselőtestületének 21/2013.(XII.12.) önkormányzati rendelete a települési szilárd és folyékony hulladékkezeléssel kapcsolatos helyi közszolgáltatásról
- Üllés Községi Képviselőtestület 11/2012.(V.17.) önkormányzati rendelete a fás szárú növények védelméről
- Üllés Községi Képviselőtestület 13/2012.(V.17.) önkormányzati rendelete a köztisztaság fenntartásáról
- Üllés Nagyközség Képviselő-testületének 15/2016. (XI.09.) önkormányzati rendelete a magánszemélyek kommunális adójáról

8.2 A program képviselőtestület általi véleményezése

A települési környezetvédelmi program készítése során a képviselőtestület véleményezte az állapotfelmérés megállapításait, értékelte az előző programban meghatározott feladatok teljesítését, ill. hatékonyan részt vett a SWOT analízis összeállításában.

A feladatok összeállítása, ütemezése az önkormányzat munkatársai és a képviselőtestület bevonásával történt.